

Studie naar het taalgebruik en het omgaan met meertaligheid in de Nederlandstalige sportclubs in de Vlaamse Rand

Lobke Ghesquièrre
Sara Jonkers
Pieter Wynant

Promotoren K.U.L.: Machteld Verhelst & Kris Van den Branden
Promotoren V.U.B.: Rudi Janssens & Els Witte

Opdrachtgever: vzw 'de Rand'

**Centrum voor Taal en Onderwijs, K.U. Leuven
Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum, V.U. Brussel
2007**

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	5
0. INLEIDING	6
1. DATAVERZAMELING.....	10
1.1. Onderzoeksgroep	10
1.1.1. Onderzochte gemeenten	10
1.1.2. Onderzochte niveaus	11
1.1.2.1. Beleid.....	11
1.1.2.2. Sportclubs.....	12
1.2. Onderzoeksmethode.....	13
1.2.1. Interviews	13
1.2.1.1. Aantallen.....	13
1.2.1.2. Vragenlijst	14
1.2.2. Enquêtes	16
1.2.2.1. Aantallen.....	16
1.2.2.2. Vragenlijst	17
1.2.3. Observaties	19
1.3. Wijze van bespreking van de onderzoeksresultaten	20
2. DE TAALSITUATIE IN SPORTCLUBS IN DE VLAAMSE RAND	21
2.1. Het omgaan met meertaligheid door de verschillende actoren	21
2.1.1. De taalsituatie in sportclubs in de Vlaamse Rand	21
2.1.1.1. De taalsituatie in de sportclubs per regio.....	22
2.1.1.2. De taalsituatie in de sportclubs: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten	24
2.1.1.3. De taalsituatie in de sportclubs: voetbalclubs versus andere sportclubs.....	25
2.1.2. Het omgaan met meertaligheid in de sportclubs: de praktijk	27
2.1.2.1. Taalgebruik op het niveau van het clubbestuur	28
2.1.2.1.1. Het taalgebruik op het niveau van het clubbestuur per regio.	29
2.1.2.1.2. Het taalgebruik op het niveau van het clubbestuur: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten.	30
2.1.2.1.3. Het taalgebruik op het niveau van het clubbestuur: voetbalclubs versus andere sportclubs ...	31
2.1.2.2. Taalgebruik op het niveau van de trainers.....	32
2.1.2.2.1. Het taalgebruik op het niveau van de trainers per regio.....	34
2.1.2.2.2. Het taalgebruik op het niveau van de trainers: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten.....	34
2.1.2.2.3. Het taalgebruik op het niveau van de trainers: voetbalclubs versus andere sportclubs.....	35
2.1.2.3. Taalgebruik op het niveau van de leden	36
2.1.2.3.1. Het taalgebruik op het niveau van de leden per regio	37
2.1.2.3.2. Het taalgebruik op het niveau van de leden: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten.....	37
2.1.2.3.3. Het taalgebruik op het niveau van de leden: voetbalclubs versus andere sportclubs	38
2.1.2.4. Taalgebruik op het niveau van de ouders	38
2.1.2.4.1. Het taalgebruik op het niveau van de ouders per regio	39
2.1.2.4.2. Het taalgebruik op het niveau van de ouders: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten.....	39
2.1.2.4.3. Het taalgebruik op het niveau van de ouders: voetbalclubs versus andere sportclubs	40
2.1.2.5. Het taalgebruik op het niveau van de scheidsrechters	40
2.2. Communicatie in sportclubs onder de loep.....	41
2.2.1. Interactiekwantiteit	41

2.2.2. Interactiekwaliteit.....	43
2.2.3. Communicatie: wie praat met wie?	45
2.3. Het omgaan met meertaligheid in de sportclubs door het beleid.....	47
2.3.1. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt?.....	47
2.3.1.1. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt? Een vergelijking tussen de drie regio's.....	49
2.3.1.2. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt? Een vergelijking tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten	50
2.3.1.3. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt? Een vergelijking tussen de voetbalclubs en de andere sportclubs	51
2.3.2. Sportgerelateerde taalreglementen op het gemeentelijke niveau.....	51
2.3.2.1. De reikwijdte en de aard van de gemeentelijke reglementen.....	53
2.3.2.2. Het controleren en handhaven van de gemeentelijke reglementen	55
2.3.2.3. Kennis van de gemeentelijke reglementen op het clubniveau	56
2.3.3. Taalreglementen op het niveau van de sportclubs.....	57
2.3.3.1. De aanwezigheid van taalreglementen in de sportclubs	57
2.3.3.1.1. Sportgerelateerde taalreglementen op het niveau van de sportclubs: de situatie in de regio's, de twee gemeentetypes en de voetbalclubs.....	59
2.3.3.2. De reikwijdte en de aard van de clubreglementen en beleidslijnen	60
2.3.3.3. Het controleren en handhaven van de clubreglementen	60
2.3.3.4. Kennis van de clubreglementen op beleidsniveau	62
3. PERCEPTIE	64
3.1. Visie op meertaligheid.....	64
3.1.1. Interviews	64
3.1.2. Enquêtes	67
3.2. Beoordeling van de situatie in de eigen sportclub(s)	72
3.2.1. Interviews	72
3.2.2. Enquêtes	75
3.3. Gemeente als aanspreekpunt?.....	80
3.4. Rol van andere talen en problemen met meertaligheid	81
3.4.1. Interviews	81
3.4.2. Enquêtes	85
4. DE TOEKOMST: MOGELIJKHEDEN TOT TAALSTIMULERING NEDERLANDS	87
4.1. Ruimte voor taalpromotie?	87
4.1.1. Evolutie van de taalsituatie in sportclubs	87
4.1.4. Openheid in sportclubs om aan taalstimulering te werken.....	89
4.2. Acties taalstimulering Nederlands	90
4.2.1. Doel van taalstimulerende acties	90
4.2.2. Voorgestelde acties.....	91
4.2.2.1. Trainerscursussen	92
4.2.2.2. Sport koppelen aan taallessen	93
4.2.2.3. Beloning van clubs	94
4.2.2.4. Aanwezigheid van een 'taalspeler' op trainingen of sportkampen	95
4.2.2.5. Gericht inschrijvingsbeleid.....	96
4.2.2.6. Voorstellen uit de interviews	97
4.2.3. Lopende acties.....	98
4.3. De organisatie van taalstimulerende acties	100
4.3.1. De realisatie van taalstimulerende acties in het licht van het huidige gemeente- en sportclubbeleid...	100

4.3.2. Bereidheid tot het organiseren en ondersteunen van taalstimulerende acties.....	101
4.3.3. Ondersteuning van hogerhand.....	105
4.3.4. Actieve rol gemeenten en clubs?	108
5. CONCLUSIES	111
5.1. Taalsituatie	111
5.2. Visie op meertaligheid en beoordeling van de eigen situatie	112
5.3. Toekomstperspectieven.....	113
5.4. Aanbevelingen	114
5.4.1. Informatieverstrekking en bewustmaking	116
5.4.2. Concrete acties	117
BIJLAGE 1	121
1.1. Basisvragenlijst interviews	122
1.2. Enquêtes.....	135
1.3. Observatiepunten	144
1.4. Reglementen	146
BIJLAGE 2	cd-rom
2.1. Gegevens uit de interviews	
2.1.1. Algemene frequentietabellen	
2.1.2. Kruistabellen	
2.1.2.1. Faciliteitengemeenten vs. niet-faciliteitengemeenten	
2.1.2.2. De verschillende beleids- en clubactoren tegenover elkaar	
2.1.2.3. Beleidsniveau vs. clubniveau	
2.1.2.4. Voetbalclubs vs. andere sportclubs	
2.1.2.5. Regio Zuidwest vs. regio Noordwest vs. regio Vlaams-Brabantse Ardennen	
2.1.2.6. Machelen/Vilvoorde vs. andere randgemeenten	
2.2. Gegevens uit de enquêtes	
2.2.1. Algemene frequentietabellen	
2.2.2. Kruistabellen	
2.2.2.1. Lid vs. ouder van lid	
2.2.2.2. Leeftijd: 0-16 vs. 16+	
2.2.2.3. Meertaligheid in de club vs. enkel Nederlands	
2.2.2.4. Voetbalclubs vs. andere sportclubs	
2.2.2.5. Regio Zuidwest vs. regio Noordwest vs. regio Vlaams-Brabantse Ardennen	

Voorwoord

Voor u ligt het eindrapport van het onderzoek naar het taalgebruik en het omgaan met meertaligheid in de Nederlandstalige sportclubs in de Vlaamse Rand.

Ons onderzoek kon alleen maar slagen door de medewerking van veel personen. In de eerste plaats willen we hier de betrokkenen van vzw 'de Rand' bedanken (vooral Kirsten Saenen) voor de ondersteuning die we van hen kregen. We danken hen voor de feedback die ze ons tijdens het onderzoeksproces gaven en de tijd die ze vrijmaakten om ons verdere informatie te verschaffen. Ook de andere leden van de stuurgroep (Eddy Frans, Peter Biondi, Tom Troch, Bernadette Vriamont, Dirk Heylen en Carine Moens) willen we bedanken voor het opvolgen van het onderzoek.

Een groot deel van onze gegevens zijn gebaseerd op resultaten van interviews die we afgenomen hebben. Hiervoor willen we iedereen bedanken die tijd heeft vrijgemaakt om op onze vragen te antwoorden. Dit zijn de schepenen, de sportfunctionarissen en de sportraadvoorzitters van de betrokken gemeenten, alsook de stafmedewerkers 'jeugd en sport' van vzw 'de Rand'. Daarnaast bedanken we ook de sportclubvoorzitters en de trainers voor de tijd die ze voor ons vrijgemaakt hebben en voor de ontvangst in hun sportclub. De leden zelf en de ouders van de leden bedanken we voor de gesprekken die we met hen konden voeren en voor het invullen van de enquêtes.

We willen ook de secretariaatsmedewerkers van het Centrum voor Taal & Onderwijs en van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum bedanken voor hun ondersteuning, alsook Robin Heymans, de methodoloog van het Centrum voor Taal & Onderwijs, voor de statistische verwerking van de resultaten. Onze jobstudenten Dieter, Sara en Lenke danken we voor het uittikken van de uren opnames van de gemaakte interviews.

Tot slot bedanken we onze promotoren en co-promotoren (Rudi Janssens, Machteld Verhelst, Kris Van den Branden en Els Witte) voor hun begeleiding van het onderzoek, het nalezen van onze teksten en de morele steun die we kregen tijdens het project.

Lobke Ghesquière, Sara Jonkers & Pieter Wynant

Brussel/Leuven, februari 2007

0. Inleiding

In opdracht van vzw 'de Rand' is in de periode tussen 1 augustus 2006 en 28 februari 2007 een onderzoek uitgevoerd naar het taalgebruik en het omgaan met meertaligheid in de Nederlandstalige sportclubs in de Vlaamse Rand. Deze studie werd gezamenlijk uitgevoerd door het Centrum voor Taal en Onderwijs (K.U.Leuven) en het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (V.U.Brussel). De resultaten van het onderzoek en de mogelijkheden tot taalstimulering die hieruit naar voren komen, worden in dit rapport voorgesteld.

De aandacht die vzw 'de Rand' aan taalpromotie en taalstimulering Nederlands wil geven, kadert in eerdere projecten die taalstimulering in de vrije tijd willen bevorderen. Het gaat daarbij vooral om het Taalspeler-project, dat door het Centrum voor Taal & Onderwijs is uitgevoerd in opdracht van de provincie Vlaams Brabant en vzw 'de Rand'. Daarbij worden animatoren van speelpleinen ondersteund in het verhogen van de interactiekwaliteit en het omgaan met meertaligheid.

Niet alleen op speelpleinen, maar ook in het verenigingsleven zijn meertaligheid en taalpromotie Nederlands aandachtspunten. De aanwezigheid van anderstaligen in de Vlaamse Rand rond Brussel heeft immers een aantal gevolgen voor het verenigingsleven. Voor sportclubs betekent dit vaak dat er anderstalige leden aansluiten en dat er soms (noodgedwongen) anderstalige trainers worden aangeworven. Vzw 'de Rand' heeft reeds in 2005 een eerste stap gezet om de taalsituatie in de sportclubs in de Rand in kaart te brengen en te polsen hoe de betrokken partijen deze situatie inschatten en aanvoelen.

De provincie Vlaams-Brabant is opgedeeld in acht sportregio's die zijn gevormd naar aanleiding van een samenwerkingsverband tussen de provincie en de gemeenten. Hun takenpakket bestaat onder andere uit de uitbouw van een lokaal sportaanbod in sportzwakkere gemeenten, de begeleiding en ondersteuning van gemeentelijke sportpromotionele acties en grotere grensoverschrijdende projecten, het bevorderen van de deelname aan provinciale en/of landelijke sportpromotionele acties en het stimuleren van samenwerking tussen provincie en gemeenten¹. In drie regio's, die volgens vzw 'de Rand' en de provincie Vlaams-Brabant geconfronteerd worden met meertaligheid binnen de sportclubs, werd het onderwerp 'taalpromotie' op de agenda geplaatst en kon elke gemeente aangeven hoe sportclubs met het taalaspect omgaan. Deze rondvraag toonde aan dat een aantal gemeenten/sportclubs de

¹<http://www.vlaamsbrabant.be/taken/gebiedsgerichtewerking/gebiedsgerichtewerkingCONTENT.jsp?page=1620>

taalsituatie als een aandachtspunt beschouwden en dat ze vragende partij waren voor verder overleg rond dit onderwerp.

Deze eerste mondelinge verkenning wordt uitgediept in dit uitgebreide en diepgaande veldonderzoek. De bedoeling van dit onderzoek is zicht te krijgen op de situatie inzake taalgebruik en het omgaan met meertaligheid binnen de sportclubs in de Vlaamse Rand rond Brussel en op de manier waarop het beleid met dit gegeven omgaat. Mede door het ontbreken van relevante literatuur rond het behandelde onderwerp, wordt deze studie empirisch benaderd. Alle verzamelde informatie is afkomstig van een grootschalig veldonderzoek, bestaande uit drie grote componenten:

1. diepgaande bevraging van de beleidsactoren op gemeentelijk en hoger niveau;
2. diepgaande bevraging van sportclubs (verantwoordelijken, trainers en (leden van) ouders);
3. observaties tijdens sportactiviteiten

De basisvraag die vooropstaat in deze studie is hoe diegenen die direct betrokken zijn bij de taalsituatie in sportclubs (leden, ouders van leden, trainers, clubbestuur) omgaan met meertaligheid in de interacties die ze voeren en welke plaats het Nederlands daarbij inneemt. In de Vlaamse Rand rond Brussel is taalgebruik in het verenigingsleven echter niet alleen een sociolinguïstisch, maar ook een politiek issue. Vandaar dat in dit onderzoek ook aandacht wordt besteed aan de manier waarop de lokale politiek met dit gegeven omspringt en in welke mate het gemeentelijke sportbeleid hierdoor mee wordt bepaald.

De voortgang van het onderzoek werd op regelmatige basis besproken met en voorgelegd aan een stuurgroep, waarin vertegenwoordigers van vzw ‘de Rand’, het kabinet van Vlaams minister Vandenbroucke, verantwoordelijk voor de Rand, en de provincie Vlaams-Brabant zetelden. Deze stuurgroep fungeerde als klankbord en verstreekte de onderzoeksgroep erg gewaardeerde bijkomende informatie en aanwijzingen.

De resultaten van het onderzoek worden in dit rapport op thematische wijze behandeld. Na een korte beschrijving van de gehanteerde werkwijze en de daartoe ontwikkelde instrumenten, wordt in een eerste deel gestart met de weergave van de eigenlijke taalsituatie in de sportclubs in de Rand rond Brussel. Deze inventarisatie van de problematiek steunt op de gebundelde informatie uit de verschillende bronnen en probeert een antwoord te formuleren op de volgende onderzoeksvragen:

- Welke taal wordt gebruikt tijdens trainingen, wedstrijden, in mondelinge en schriftelijke communicatie, ...?
- Wat is in het geval van meertaligheid de verhouding tussen de verschillende talen?
- Ervaren de betrokken partijen problemen op vlak van taalgebruik in de sportclubs?
- Met welke problemen of situaties worden de clubs dan geconfronteerd?
- Wat zijn de gemeenschappelijke knelpunten en welke zijn sporttak- of gemeente- of regiospecifiek?
- Hoe gaan de gemeenten, de leden en trainers van de sportclubs om met deze situaties?
- Zijn er officiële richtlijnen uitgewerkt met betrekking tot taal in sportclubs?
- Treedt hierbij soms spanning op tussen officiële richtlijnen en de dagelijkse praktijk?
- Op welke manier vertaalt de problematiek van meertaligheid binnen de sportclubs zich naar het beleid?
- Wordt er door de lokale beleidsverantwoordelijken op deze problematiek ingespeeld en op welke manier?

In een tweede deel wordt niet zozeer ingegaan op de feitelijke taalsituatie, dan wel op hoe die wordt ervaren en gepercipieerd door de betrokken partijen, zowel op het beleidsniveau (schepen, sportfunctionaris, sportraadvoorzitter) als op het sportieve niveau (clubbestuur, trainers, (ouders van) leden). Dit deel van het rapport behandelt de volgende onderzoeksvragen:

- Heeft de meertaligheid invloed op de clubwerking, op de communicatie en omgang tussen leden, ...?
- Wat is de houding van de betrokkenen met betrekking tot de taalsituatie en met betrekking tot meertaligheid in het algemeen?
- Wordt meertaligheid ervaren als een meerwaarde of als een oorzaak van problemen?
- Welke rol kunnen andere talen dan het Nederlands spelen in een sportclub?

Na de bespreking van de twee thema's 'taalsituatie' en 'perceptie', werpen we in een derde en laatste deel een blik op de toekomst, toegespitst op mogelijke kansen tot taalstimulering in de sportclubs in de randgemeenten. Daarbij staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Hoe zal de taalsituatie volgens de betrokkenen evolueren?
- Welke kansen tot taalstimulering biedt een sportclub?

- Op welke manier werden deze kansen reeds benut?
- Is er een openheid bij de gemeente- en clubbesturen en bij trainers en leden om op een positieve manier aan taalstimulering Nederlands te werken?
- Welke mogelijkheden ziet de betrokkene zelf om de sportclub aan taalstimulering te laten werken?
- Welke vorm van ondersteuning is wenselijk en haalbaar?

De bijlagen bevatten de instrumenten die gebruikt werden tijdens het onderzoek en fragmenten uit reglementen met betrekking tot taalgebruik (Bijlage 1). Een tweede bijlage bevat tabellen met de resultaten en is toegevoegd op cd-rom (Bijlage 2).

1. Dataverzameling

1.1. Onderzoeksgroep

1.1.1. Onderzochte gemeenten

Zoals in de inleiding beschreven is, betreft dit onderzoek het taalgebruik in sportclubs in de Vlaamse Rand rond Brussel. De gemeenten die wij onderzocht hebben zijn de gemeenten die grenzen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeenten die grenzen aan een van de zes facilititeitengemeenten². Dat zijn samen 19 gemeenten: Asse, Beersel, Dilbeek, Grimbergen, Hoeilaart, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Zaventem en de zes facilititeitengemeenten Drogenbos, Linkebeek, Wemmel, Sint-Genesius-Rode, Kraainem en Wezembeek-Oppem. Op vraag van onze opdrachtgevers hebben we ook Halle in ons onderzoek opgenomen, omdat deze gemeente eerder signaleerde dat deze thematiek er een aandachtspunt is. In totaal komen we dan op 20 gemeenten.

Figuur 1: De 19 randgemeenten

Om de anonimiteit te waarborgen, worden de gemeenten in de bespreking van de resultaten niet individueel vermeld, maar spreken we over de sportregio's waartoe deze gemeenten

² Deze definiëring van de Rand is gebaseerd op de beleidsnota van minister Vandenbroucke.

behoren.³ Belangrijk is wel dat we, wanneer we verder in dit rapport deze regio's vermelden, enkel spreken over de twintig onderzochte gemeenten en niet over de andere gemeenten die ook deel uitmaken van deze sportregio's. Deze indeling op basis van de sportregio's is ook geografisch gemakkelijk hanteerbaar (het zuidwesten, het noordwesten en het oosten van Brussel). De drie regio's waarover we spreken zijn:

1. Het zuidwesten van Brussel: regio Zuidwest:
Halle, Sint-Pieters-Leeuw, Drogenbos, Sint-Genesius-Rode, Beersel, Linkebeek en Dilbeek
2. Het oosten van Brussel: regio Vlaams-Brabantse Ardennen:
Zaventem, Tervuren, Hoeilaart, Overijse, Kraainem en Wezembeek-Oppem
3. Het noordwesten van Brussel: regio Noordwest:
Asse, Vilvoorde, Grimbergen, Meise, Merchtem, Wemmel en Machelen

1.1.2. Onderzochte niveaus

Voor ons onderzoek hebben we enerzijds informatie verzameld op beleidsniveau, zowel gemeentelijk als overkoepelend, en anderzijds hebben we ook sportclubs zelf bezocht.

1.1.2.1. Beleid

Het beleidsniveau wordt ingedeeld in een overkoepelend en gemeentelijk niveau. Voor de hogere beleidsniveaus hebben we interviews afgenomen van een afgevaardigde van de Vlaamse Gemeenschap, van een afgevaardigde van de provincie Vlaams-Brabant, van beleidsverantwoordelijken van vzw 'de Rand' en van de stafmedewerkers Jeugd en Sport van vzw 'de Rand'. De informatie die we hierdoor verkregen, zorgde voor een verdere afbakening van de problematiek en voor concretisering van de onderzoeksvragen voor de andere niveaus.

Wat het gemeentelijke beleidsniveau betreft, hebben we drie niveaus bevraagd, namelijk de schepen van sport, de sportfunctionaris en de voorzitter van de sportraad. Op deze manier kregen we zicht op de wettelijke bepalingen en de concrete invulling daarvan binnen elke gemeente. In de facilititeitengemeenten zijn er vaak geen sportfunctionaris en

³ Op vraag van de opdrachtgever worden de resultaten van de gemeenten Machelen en Vilvoorde vergeleken met de overige randgemeenten.

sportraadvoorzitter aanwezig. Deze functie wordt dan deels overgenomen door de stafmedewerkers Jeugd en Sport van vzw 'de Rand'. Ook waren er op gemeentelijk niveau enkele personen die niet konden of wilden meewerken aan het onderzoek (concrete aantallen zie 1.2.1.1).

1.1.2.2. Sportclubs

Per gemeente hebben we twee sportclubs gekozen. Eén van deze sportclubs is telkens een voetbalclub; deze club telt vaak veel leden, is laagdrempelig, heeft leden van verschillende achtergronden en in deze clubs werd de omgang met meertaligheid vaker als aandachtspunt gemeld. Daarnaast kozen we per gemeente nog een andere sportclub die veel leden telt of waar in het verleden taal al onder de aandacht is geweest. In deze keuze werden we geholpen door informatie uit het interview met de sportfunctionaris of door cijfers van de ledenaantallen. Ook hier waren er sportclubs die medewerking weigerden of in de periode van de dataverzameling, oktober - november, geen trainingen hadden. In die gevallen hebben we meestal een andere sportclub kunnen vinden. In faciliteitengemeenten hebben we enkel sportclubs bezocht die zich als Nederlandstalig profileerden. Door het kleine aantal sportclubs in deze gemeenten en het Franstalige karakter van veel sportclubs, was het in deze gemeenten niet altijd evident twee sportclubs te selecteren. Concreet zijn er in totaal negenendertig sportclubs bezocht, waarvan achttien voetbalclubs, acht basketbalclubs, drie volleybalclubs, drie gevechtssportclubs, drie zwemclubs, twee atletiekclubs en twee tennisclubs.

Ons doel was om per sportclub een interview af te nemen van de voorzitter (of een ander bestuurslid), een jeugdtrainer en een volwassenentrainer. We hebben niet in alle sportclubs met een bestuurslid kunnen spreken en ook was het niet overal mogelijk om een volwassenentrainer te interviewen (soms was deze niet aanwezig of had de club geen trainingen voor volwassenen). Daarnaast hebben we per club enkele trainingen geobserveerd, minimum twee, vaak meerdere (zie 1.2.3.). Ook hebben we met ouders en leden gesproken en hen een enquête meegegeven (zie 1.2.2.).

1.2. Onderzoeksmethode

Van de verschillende onderzoeksgroepen, zoals hierboven beschreven, hebben we op drie manieren informatie verzameld, namelijk door middel van interviews, enquêtes en observaties.

1.2.1. Interviews

1.2.1.1. Aantallen

Een groot deel van de verzamelde informatie voor ons onderzoek hebben we verkregen door het afnemen van interviews. Voor het hogere beleidsniveau hebben we 9 personen geïnterviewd. In totaal hebben we voor het gemeentelijke beleidsniveau 18 schepenen geïnterviewd, 19 sportfunctionarissen en 16 sportraadvoorzitters. Op het niveau van de sportclubs hebben we van 34 leden van het clubbestuur en van 67 trainers een interview afgenomen. In totaal zijn dat 163 interviews, die opgenomen en getranscribeerd werden.

Overkoepelend niveau	9				
Gemeentelijk niveau: Schepenen	18	}	53	}	
Sportfunctionarissen	19				
Sportraadvoorzitters	16				
Sportclubniveau: Bestuursleden	34	}	101		
Trainers	67				

Aangezien de vragenlijsten voor de schepenen, sportfunctionarissen, sportraadvoorzitters, clubbesturen en trainers grotendeels overeenkomen, hebben we deze gegevens in één gemeenschappelijke dataset verzameld om kwantitatieve uitspraken te kunnen doen. De cijfers in de volgende delen zijn dus gebaseerd op deze dataset van 154 interviews. Daarnaast worden de interviews ook op een kwalitatieve manier in de beschrijving opgenomen en is ook de informatie uit de resterende 9 interviews met de hogere beleidsniveaus bij sommige vragen verwerkt.

1.2.1.2. Vragenlijst

In Bijlage 1.1. is de basisvragenlijst voor de interviews toegevoegd. Het merendeel hiervan waren face-to-face-interviews, slechts een enkele keer werd een interview telefonisch of schriftelijk afgenomen. We hebben een standaardvragenlijst opgesteld voor het niveau van sportfunctionaris en deze dan licht gewijzigd voor de schepenen, de sportraadvoorzitters, de voorzitters van de sportclubs en de trainers. Daarbij hebben we aan informanten uit het beleidsniveau veeleer overkoepelende vragen voor heel de gemeente gesteld en op het clubniveau hebben we gevraagd naar de concrete situatie en wensen binnen hun sportclub. Voor de hogere beleidsniveaus hebben we vaak met nog specifiekere vragen gewerkt, afhankelijk van de functie van de betrokkene.

De vragen zijn in drie thema's onder te delen: ten eerste de reële taalsituatie en de eventuele beleidsmaatregelen daarbij, ten tweede de perceptie van de concrete taalsituatie en van meertaligheid in het algemeen en ten derde de visie op de toekomst. Zoals in de bijlage te zien is, zijn de vragen soms in een andere volgorde gesteld. Voor de bespreking echter behandelen we de vragen in de bovengenoemde thematische driedeling om beter inhoudelijke verbanden te kunnen leggen. Een voorafgaande opmerking is wel dat de antwoorden geen objectieve gegevens zijn maar een interpretatie van de verschillende aspecten door de geïnterviewde personen.

Het eerste thema bundelt vragen over de effectieve taalsituatie. Er werd gevraagd welke talen er waar en wanneer gesproken worden in de sportclubs van de gemeente in het algemeen (beleidsniveau), of in één specifieke sportclub (sportclubniveau). Om een goed zicht te krijgen op de taalsituatie hebben we die opgesplitst wat betreft verschillende personen (clubbestuur, trainer, collega-trainer, speler, scheidsrechter en ouder) en verschillende relevante situaties (training, wedstrijd, vergadering, communicatie naar leden, interne communicatie, aantrekken nieuwe leden en informeel). Verder vroegen we naar verschillen in het taalgebruik tussen jeugd en volwassenen en tussen de sporttakken. Ook werd er gevraagd een schatting van het concrete percentage van het aandeel Nederlands, Frans of een eventuele andere taal te geven. We vroegen aan te geven wat de meest voorkomende taal naast het Nederlands was. Aan het beleid hebben we dan gevraagd of zij van mening zijn dat er een verband is tussen de aanwezige talen en de sporttakken. Ook hebben we de vraag gesteld of het taalgebruik een aandachtspunt is binnen de gemeente of binnen de sportclub en wat de concrete aanleiding daarvoor dan is.

Een ander onderdeel van dit eerste thema zijn de vragen over de aanwezigheid van een reglement met betrekking tot het taalgebruik. Deze vraag hebben we zowel aan het

gemeentelijke niveau als aan het sportclubniveau gesteld. Concreet werden er vragen gesteld over welke regels er precies zijn, hoe het reglement ontstaan is, op wie en wanneer het van toepassing is, op welke manier het bekendgemaakt wordt, wie er voor de communicatie van het reglement verantwoordelijk is, of er soms spanning optreedt in de praktijk en of en hoe de naleving van het reglement gecontroleerd wordt. Aansluitend hierbij hebben we gevraagd of het gemeentelijke niveau op de hoogte is van eventuele reglementen op sportclubniveau en of de sportclubs weet hebben van een gemeentelijk reglement betreffende het taalgebruik. Ook werd gevraagd in hoeverre er controle is indien het reglement niet nageleefd wordt, of hier uitgewerkte maatregelen voor zijn en of deze wenselijk en haalbaar zijn. Deze vragen over het reglement leverden soms moeilijkheden op omdat er binnen één sportclub en binnen één gemeente veel tegenstrijdigheid bestaat over de aanwezigheid van een reglement en omdat de definitie van 'reglement' soms verschillend geïnterpreteerd werd, gaande van een mondelinge afspraak tot uitgewerkte schriftelijke regels.

Het tweede thema bevat de vragen rond de perceptie van de taalsituatie, zowel concreet in de eigen sportclub(s) als de algemene visie op meertaligheid. Zo gingen we na of de geïnterviewde personen meertaligheid als een meerwaarde zien en welke voordelen meertaligheid kan hebben. Aan alle personen hebben we ook gevraagd in welke mate ze de taalsituatie in de eigen sportclub(s) als problematisch ervaren. Hieraan gekoppeld hebben we aan de geïnterviewden uit het sportclubniveau gevraagd of ze met eventuele problemen in verband met het taalgebruik bij hun gemeente zouden terechtkunnen. Verder horen bij dit thema ook de vragen naar de specifieke rol van andere talen, de mate van tolerantie, de wenselijkheid van een verbod en dergelijke.

Het derde thema gaat dieper in op de toekomst. Concreet zijn we hierbij de mogelijkheden om aan taalstimulering te doen nagegaan en hebben we enkele oplossingen in verband met de taalsituatie in de sportclubs voorgelegd. Wij hebben gevraagd hoe de geïnterviewde personen verwachten dat de situatie in de toekomst zal evolueren en wat zij belangrijk vinden om na te streven. Op de sportregiovergaderingen eind 2005 is al over de problematiek van meertaligheid in sportclubs gesproken en zijn er een aantal voorstellen gedaan, namelijk het inrichten van trainerscursussen, sport koppelen aan taallessen, een 'taalexpert' meesturen op een sportkamp, een 'taalexpert' die aanwezig is tijdens een training, het belonen van clubs en het invoeren van een gericht inschrijvingsbeleid. Deze voorstellen hebben we aan de geïnterviewde personen voorgelegd en telkens naar de wenselijkheid en de haalbaarheid gevraagd. Bij trainers hebben we de extra vraag gesteld of ze zelf aan een trainerscursus zouden deelnemen. Daarnaast hebben we gevraagd naar eventuele eigen voorstellen voor

toekomstige acties en hebben we enkele acties die al in de sportclubs uitgevoerd worden, genoteerd. Ook hebben we gevraagd wat het doel van dergelijke acties zou moeten zijn om een idee te krijgen welke verwachtingen aan eventuele acties gekoppeld zijn. Verder zijn we in dit deel ook nagegaan of de acties passen in het gemeente- of clubbeleid, van wie er steun verwacht wordt en wat de concrete rol van de gemeente kan zijn. Ten slotte hebben we vragen gesteld in verband met de bereidheid om mee te werken en om middelen vrij te maken voor dergelijke acties (zowel gemeente als sportclub) en in verband met de openheid voor taalstimulering op de verschillende niveaus (bestuur, trainer, leden).

1.2.2. Enquêtes

1.2.2.1. Aantallen

Om zoveel mogelijk informatie te kunnen verzamelen over de visie van ouders en leden op de taalsituatie in hun sportclub, hebben we ervoor geopteerd een enquête uit te delen. Tijdens een observatie hebben we ook mondelinge gesprekken gevoerd, maar deze gesprekken bleken niet talrijk en diepgaand genoeg om enkel hiermee de visie van ouders en leden te beschrijven. De reden hiervoor was dat sommige leden te jong waren om te interviewen, ouders vaak nauwelijks op het terrein kwamen en er soms niet genoeg tijd was, bijvoorbeeld omdat er een andere training begon of omdat er een interview afgenomen moest worden. De gegevens die in dit rapport staan over de mening van ouders en leden zijn dus voor het grootste deel gebaseerd op de resultaten van deze enquêtes, aangevuld met kwalitatieve aanvullingen uit onze eigen gesprekken.

Per bezochte sportclub hebben we ongeveer 40 enquêtes uitgedeeld. Hiervoor hebben we wel toestemming van de sportclubs gevraagd, die ons één keer niet gegeven werd. Ook was het soms door winterstop en dergelijke niet mogelijk om enquêtes uit te delen. Indien mogelijk, hebben we de enquêtes rechtstreeks aan de leden en ouders uitgedeeld, in de andere gevallen hebben we ze via de trainers laten uitdelen om op die manier ook andere afdelingen te kunnen bereiken. De enquête was opgesteld in drie talen, Nederlands, Frans en Engels, en diende twee weken na ontvangst in gesloten omslag teruggegeven te worden aan de sportclub. In totaal hebben we ongeveer 1440 enquêtes uitgedeeld, waarvan we er 326 hebben teruggekregen, wat neerkomt op ongeveer 22%. Er zijn sportclubs waar we slechts een paar of zelfs geen enquêtes terugkregen, bij andere was dat soms meer dan de helft van de uitgedeelde enquêtes. Dit kan te maken hebben met de taalsituatie in de sportclubs of met de

ingesteldheid van de ouders. Van de clubs waarbij wij tijdens onze observaties absoluut geen of juist veel anderstaligheid vaststelden, kregen we de minste enquêtes terug.

Het grootste deel van de teruggekregen enquêtes werd in het Nederlands ingevuld (86.2%). Slechts 11.3% werd in het Frans ingevuld en 1.8% in het Engels. De enquêtes die in het Frans zijn ingevuld, zijn voor het merendeel door ouders ingevuld (17.2% versus 4.1% Frans wanneer de enquêtes door de leden zelf werden ingevuld). Het aandeel in het Frans ingevulde enquêtes ligt ook hoger bij de leden jonger dan 16 (12.9% Frans, tegenover slechts 1.2% in het Frans ingevuld bij leden ouder dan 16). Opvallend is ook dat de enquêtes uitgedeeld in voetbalclubs vaker in het Frans ingevuld werden. Verder valt nog op te merken dat de enquêtes die we teruggekregen hebben van de sportclubs in de regio Vlaams Brabantse Ardennen, het minst in het Nederlands waren en het vaakst in andere talen dan het Frans, voornamelijk het Engels, ingevuld werden.

De enquête werd in 46% door de ouders van de leden ingevuld, tegenover 54% door de leden zelf. De leeftijd van de leden die de enquête hebben ingevuld of voor wie de ouders de enquête hebben ingevuld, is in 73% van de gevallen jonger dan 16, de overige 27% is ouder dan 16. Wanneer we de leeftijd van de leden koppelen aan wie de enquête ingevuld heeft, is te zien dat, zoals te verwachten, vooral bij de jeugd de enquête door de ouders ingevuld werd.

De enquêtes die we hebben teruggekregen, kwamen slechts voor 36.9% uit de voetbalclubs en voor 63.1% uit de overige sportclubs. Aangezien ongeveer de helft van de enquêtes uitgedeeld zijn in de voetbalclubs valt daaruit te concluderen dat de ouders en leden van de voetbalclubs in mindere mate enquêtes hebben ingevuld en teruggegeven; zeker in de Zuidwest Rand is dat het geval. De enquêtes komen voor 22.5% uit faciliteitengemeenten en voor 77.5% uit niet-faciliteitengemeenten. Wanneer we het aantal teruggekregen enquêtes vergelijken met het aantal uitgedeelde enquêtes valt op dat we in de faciliteitengemeenten minder enquêtes terugkregen dan in de niet-faciliteitengemeenten. Bij het opsplitsen van de teruggekregen enquêtes per regio (waarbij de aantallen uitgedeelde enquêtes ongeveer gelijk ligt), valt op dat de respons in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen het kleinst was, met slechts 19% teruggekregen enquêtes tegenover 35% in de regio Noordwest Rand en 46% in de regio Zuidwest.

1.2.2.2. Vragenlijst

De enquête, terug te vinden in Bijlage 1.2., bestond grotendeels uit gesloten vragen, maar er was ook ruimte voor commentaar. Ook hier zijn de vragen onder te brengen bij dezelfde drie

thema's als bij de interviews; namelijk ten eerste de taalsituatie, ten tweede de perceptie van de taalsituatie en ten derde de visie op de toekomst. Ook hebben we nog enkele persoonlijke gegevens gevraagd, maar wel zo dat de anonimiteit gegarandeerd bleef (leeftijd, sporttak, gemeente sportclub, woonplaats, talen in het gezin, talen in de sportclub).

Om zicht te krijgen op de concrete taalsituatie in de sportclubs werd er gevraagd naar de talen die gesproken worden in verschillende situaties (trainer op training, leden onderling, ouders onderling, wedstrijdstandigheden, mondelinge contacten met clubbestuur, schriftelijke contacten met clubbestuur of andere). Er werd ook gevraagd naar de aanwezigheid van anderstalige leden in de sportclub.

Verschillende vragen polsten naar de perceptie van de taalsituatie door de geënquêteerden. Zo werd er gevraagd hoe de geënquêteerde persoon de taalsituatie in zijn sportclub ervaart (als vervelend, onbelangrijk, normaal, leerrijk, ...). Naast deze algemene vraag werd ook meer concreet gevraagd hoe de geënquêteerde personen tegenover meertaligheid in hun eigen sportclub staan. Dit gebeurde aan de hand van vier stellingen, zowel positief als negatief geformuleerd: het spreken van verschillende talen binnen een sportclub werkt klikjesvorming in de hand, stimuleert het contact met anderstaligen ook buiten de sportclub, geeft problemen bij het beoefenen van de sportactiviteit zelf en zorgt ervoor dat taalgroepen minder negatief staan tegenover elkaar. Op deze vragen werd telkens in een schaal gaande van 'helemaal niet akkoord' tot 'helemaal akkoord' geantwoord. Ook zijn we nagegaan hoe de geënquêteerde personen staan tegenover meertaligheid in sportclubs in het algemeen. Hier werden weer vier stellingen geponeerd, waarbij dezelfde antwoordschaal gebruikt werd. De stellingen hierbij waren: we zijn hier in Vlaanderen, dus moet men in de club Nederlands spreken; we leven in een meertalige omgeving, dus is het ook logisch dat men in een sportclub meerdere talen spreekt; ik vind het een goede manier om anderstaligen met het Nederlands in contact te brengen; sportclubs moeten zich niet met taalzaken inlaten. Verder werd specifiek gevraagd of talen tijdens een sportactiviteit opgepikt kunnen worden. Ook de informatie die we via de mogelijkheid tot commentaar verzamelden, wordt in dit tweede deel behandeld.

In verband met eventuele acties in de toekomst hebben we gevraagd of de sportclub of de gemeente een actieve rol zou moeten spelen op taalvlak. Wanneer er op deze vraag bevestigend geantwoord werd, hebben we ook gevraagd naar welke concrete rol de sportclub respectievelijk de gemeente dan zou moeten spelen.

1.2.3. Observaties

De derde methode waarmee we informatie verzameld hebben zijn observaties. We hebben alle geselecteerde sportclubs bezocht (39 in totaal) en hebben daar telkens één of meerdere trainingen geobserveerd. Tijdens die observatiemiddag of -avond namen we ook de interviews af van het clubbestuur en de trainers en deelden we de enquêtes uit. We probeerden, indien mogelijk, zowel een jeugd- als een volwassenentraining te observeren, maar aangezien niet iedere sportclub volwassenen leden heeft of deze soms op andere avonden trinden, hebben we niet altijd een volwassenentraining kunnen bijwonen. Vaak vonden er meerdere jeugdtrainingen tegelijkertijd plaats; in dat geval hebben we gegevens over verschillende groepen en leeftijden. We observeerden eveneens het taalgebruik naast het veld, in de kantine, bij het oppikken door ouders en dergelijke.

De concrete observatiepunten (zie Bijlage 1.3.) zijn opgesplitst in enerzijds de aard en de kwaliteit van de communicatie en anderzijds het aandeel van de verschillende talen daarbij. De aard en de kwaliteit van de communicatie is bekeken tijdens de training en naast het veld. Tijdens de training gingen we na of er veel communicatie was, wie daaraan deelnam (eenzijdig vanuit de trainer, wisselwerking, leden onderling), of er taalgroepjes zijn en of er ruimte is voor extra uitleg en voor verbetering van de interactiekwaliteit, bijvoorbeeld door het visualiseren van mondelinge instructies of door het vertalen van instructies. Naast het veld bekeken we ook of er veel communicatie is, wie er met wie in welke omstandigheden spreekt, of er taalgroepjes zijn en hoe de communicatie tussen Nederlandstaligen en anderstaligen verloopt.

Wat het tweede deel van de observatievragen betreft, namelijk het aandeel van de verschillende talen, bekeken we op alle niveaus, trainer, leden en ouders, welke taal deze spreken met leden, ouders, trainers (collega-trainers) en voorzitter en dit zowel tijdens als na de training. Soms werd er een wedstrijd gespeeld, waarbij we dan ook de taal van de andere ploeg noteerden, het verschil in communicatie tussen beiden ploegen bekeken, de taal van de scheidsrechter en de taal die de clubbesturen onderling spraken aangaven.

Tijdens de observatie hebben we geregeld gesprekken gevoerd met ouders en leden van de sportclubs, waarbij we vragen stelden naar het taalgebruik, hun mening daarover, ervaringen met meertaligheid in de sportclub, eventuele problemen en dergelijke. Zoals al gezegd zijn deze gesprekken niet zo talrijk aangezien ouders soms snel weg waren (zeker bij allochtone ouders), de leden soms te jong waren of we (een enkele keer) het verbod kregen van het clubbestuur om met ouders en leden te praten.

1.3. Wijze van bespreking van de onderzoeksresultaten

De resultaten van het onderzoek worden in eerste instantie op een kwalitatieve manier beschreven. De opdeling die we bij de bespreking gebruiken, is deze in de drie bovengenoemde thema's: de taalsituatie, de perceptie van de taalsituatie en de visie op de toekomst. Concreet worden per thema de verschillende vragen uit de interviews en de enquêtes behandeld. We gaan daarbij na welke tendensen er vast te stellen zijn, proberen tussen de vragen verbanden te leggen en splitsen de resultaten op in verschillende onderverdelingen. Per thema wordt ook de relevante informatie uit de gesprekken die we voerden en de observaties die we deden beschreven. De gegevens uit de interviews en de enquêtes hebben we ook gekwantificeerd. De cijfers hiervan zijn in tabellen (zie Bijlage 2) bijgevoegd en worden ook in de tekst gebruikt om verbanden te kunnen leggen.

2. De taalsituatie in sportclubs in de Vlaamse Rand

Een eerste aspect van dit onderzoek behelst het in kaart brengen van de taalsituatie en het taalgebruik in de sportclubs in de Vlaamse Rand. In eerste instantie zal hier een algemeen beeld van de taalsituatie geschetst worden, waarbij per niveau gekeken wordt hoe er wordt omgegaan met de meertalige situatie. Vervolgens zal dit algemene beeld verder worden uitgediept met betrekking tot de volgende aspecten:

- 1) de taalsituatie in de verschillende regio's in de Vlaamse Rand;
- 2) verschillen in taalsituatie tussen de facilititeitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten;
- 3) verschillen in taalsituatie tussen voetbalclubs en andere sportclubs;
- 4) inschattingsverschillen inzake taalsituatie tussen de gemeentelijke beleidsmakers en de sportclubs zelf.

2.1. Het omgaan met meertaligheid door de verschillende actoren

2.1.1. De taalsituatie in sportclubs in de Vlaamse Rand

Voor we kunnen kijken naar hoe er wordt omgegaan met meertaligheid in de sportclubs, dient nagegaan te worden of er werkelijk sprake is van meertaligheid en wat het aandeel is van de verschillende taalgroepen. Om zicht te krijgen op de verhouding tussen de verschillende talen in de sportclubs, werd aan de geïnterviewden gevraagd een procentuele schatting te maken van de aanwezige taalverhoudingen. Hierbij werd meer specifiek gepolst naar het procentuele aandeel dat elke taal in de totale communicatie binnen de club inneemt. Aan de geïnterviewden binnen het niveau van de sportclubs werd gevraagd dit te doen voor hun eigen sportclub en voor de geïnterviewden op het gemeentelijke beleidsniveau werd gevraagd om deze schatting te veralgemenen voor de sportclubs in hun gemeente (vraag I4)⁴. Soms traden hierbij verschillen op in de inschattingen van de geïnterviewden binnen eenzelfde gemeente of sportclub. Doordat we deze inschattingen aanvullen met gegevens uit de observaties, kunnen we toch de reële taalsituatie en taalverhoudingen in de sportclubs benaderen.

⁴ In dit rapport wordt telkens verwezen naar de vragen die worden behandeld. Vragen uit de basisvragenlijst voor de interviews (te vinden in Bijlage 1.2.) kregen de code I; vragen uit de enquêtes (te vinden in Bijlage 1.3.) kregen de code E.

Uit de verzamelde gegevens blijkt dat er in de sportclubs in de Vlaamse Rand wel degelijk sprake is van een meertalige situatie. In de interviews gaf geen enkele club aan dat alle communicatie enkel in het Nederlands verloopt. Dit wordt echter deels tegengesproken door de eigen observaties. Tijdens de observaties werd immers in 7 clubs enkel Nederlands gesproken. Hierbij dient men wel in acht te nemen dat er slechts één observatiedag was per club en dat niet alle leeftijdscategorieën in de clubs geobserveerd werden. Bijgevolg geven de observaties maar een beperkt beeld van de totale communicatie in de onderzochte clubs weer. Ook de resultaten uit de enquêtes geven aan dat er in sommige clubs sprake is van een eentalig Nederlandstalige communicatie. Van de geënquêteerden gaf immers 21% aan dat er in hun club geen sprake was van meertalige communicatie (vraag E1).

Algemeen werd in de interviews het aandeel van het Nederlands in de totale communicatie in de sportclubs voor alle twintig gemeenten uit de Rand gemiddeld op ongeveer 73% geschat. Van de 27% andere talen in de communicatie in de sportclubs is om en bij de 90% Frans. Van de geïnterviewden op het sportclubniveau gaf dan ook 94% aan dat de grootste taalgroep naast het Nederlands binnen hun sportclub het Frans is. 6% van de ondervraagden stelde dat dit het Engels is. Ook in de enquêtes komt dit duidelijk naar voren. Van de geënquêteerden die aangaven dat er in hun sportclub meerdere talen gesproken worden, gaf 96% aan dat er in hun club Frans gesproken wordt, tegenover 29% Engels en 10% andere talen (vraag E1a).

Nu we zicht hebben op de taalverdeling binnen de sportclubs, is het belangrijk om na te gaan of de vastgestelde meertaligheid zich meer voordoet bij een bepaalde leeftijdscategorie, namelijk op het niveau van de jeugd of van de volwassenen. Hiertoe werd aan de geïnterviewden gevraagd of zij een verschil zien in taalsituatie tussen het jeugd- en het volwassenenniveau (vraag I2). De meningen hierover waren sterk verdeeld, waarbij iets meer dan 54% antwoordde dat ze inderdaad een verschil constateren. Van de geïnterviewden die stelden een verschil in taalsituatie te zien, zei 61% dat dit verschil bestond uit een grotere aanwezigheid van het Frans bij de jeugd. 39% van hen stelde dat ze meer Frans bij de volwassenen hoorden.

2.1.1.1. De taalsituatie in de sportclubs per regio

Gezien de omvang van de geografische regio en het aantal gemeenten die in dit onderzoek behandeld worden, is het wenselijk om een verdere onderverdeling te maken in regio's. Zoals

reeds beschreven in de dataverzameling, werd als onderverdeling geopteerd voor de drie regio's Zuidwest, Noordwest en Vlaams-Brabantse Ardennen.⁵

Wanneer we kijken naar de linguïstische verhoudingen in de sportclubs, dan zien we dat er tussen de verschillende regio's beperkte verschillen zijn. De laagste vertegenwoordiging van het Nederlands vinden we in de Zuidwest Rand. Hier bedraagt het geschatte aandeel van het Nederlands in de talen die in de sportclubs gesproken worden om en bij de 68%. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen bedraagt dit aandeel ongeveer 75%. In de regio Noordwest loopt dit percentage op tot iets meer dan 76%. Het Frans is in alle drie regio's de grootste taal naast het Nederlands.

Wat betreft de verdeling van het geschatte aandeel van de andere talen dan het Frans en het Nederlands vallen er ook verschillen op te merken tussen de regio's. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen wordt het aandeel van de andere talen in de sportclubs op iets minder dan 8% geschat. In de Zuidwest Rand wordt dit op minder dan 0.5% geschat en in de regio Noordwest op ongeveer 2%. Deze verschillen hebben voor een groot deel te maken met de concentratie van niet-Belgische EU-inwoners en andere kapitaalkrachtige buitenlanders die in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen wonen. Uit cijfers van het symposium "*De aanwezigheid van anderstaligen in de Vlaamse Rand en in het Onderwijs*", die weliswaar gebaseerd zijn op bevolkingscijfers uit 2002, blijkt er dat in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen bijna drie keer zoveel EU-buitenlanders wonen dan in de twee andere regio's.

Ook op het vlak van de verdeling van de meertaligheid tussen het jeugd- en het volwassenenniveau vallen er verschillen op te merken. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen meent slechts 40% dat er een verschil in taalsituatie is tussen het volwassenenniveau en het jeugdniveau. In de andere twee regio's ligt dit beide op ongeveer 60%.

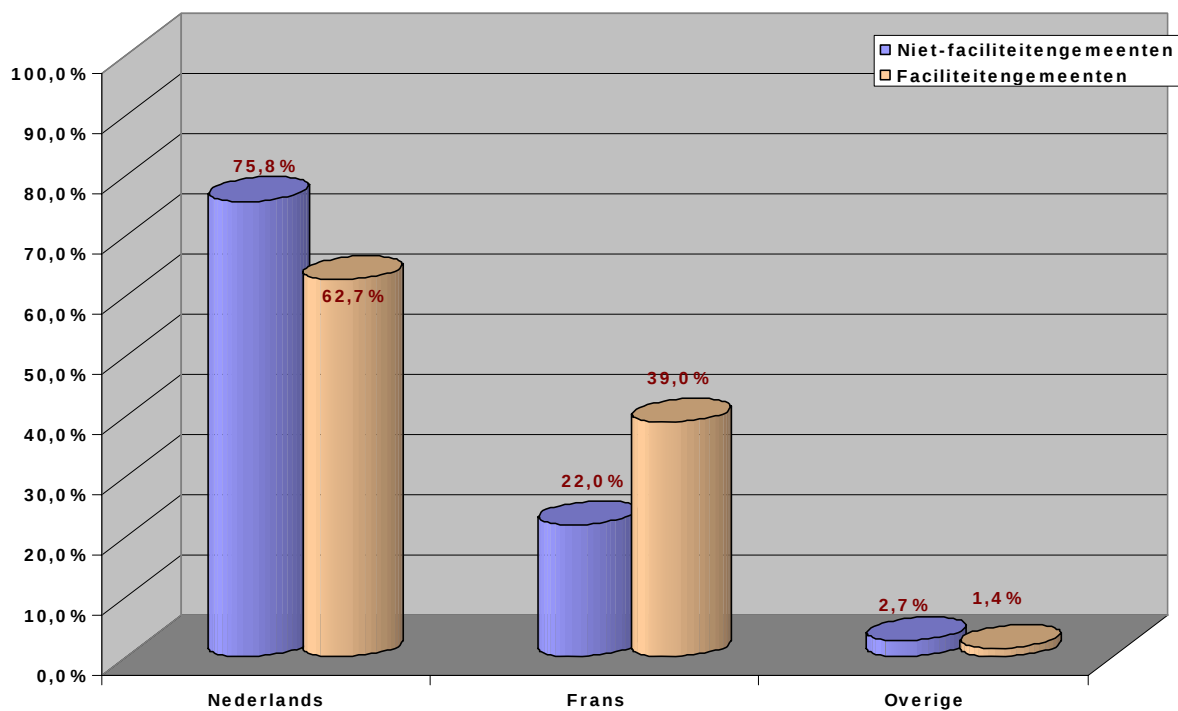
Wanneer we vervolgens kijken naar welke verschillen er geconstateerd worden, dan worden de verschillen tussen de regio's nog groter. In de Zuidwest Rand stelt bijna 80% van de ondervraagden die aangaven een verschil te zien, dat er meer Frans gesproken wordt bij de jeugd. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen ligt dit rond 56% en in de regio Noordwest rond 47%. De grotere aanwezigheid van het Frans bij de jeugd, zoals in de Zuidwest Rand, impliceert een grote Franstalige druk op de sportclubs op lange termijn. Wanneer we kijken naar hun inschatting van de toekomstige taalsituatie, dan stellen we ook vast dat, in

⁵ In Bijlage 2.1.2.6. staan de tabellen met de resultaten van de gemeenten Vilvoorde en Machelen afgezet tegenover de andere gemeenten. We bespreken deze resultaten echter niet apart in deze tekst omdat uit de statistische analyses is gebleken dat geen enkel resultaat van Vilvoorde/Machelen significant verschilt van de resultaten van de overige gemeenten.

vergelijking met de twee andere regio's, bijna dubbel zoveel geïnterviewden uit de Zuidwest Rand menen dat de taalsituatie in de toekomst zal verschuiven ten nadele van het Nederlands (vraag I23a). Deze visie op de toekomstige taalsituatie zal verder uitgewerkt worden in hoofdstuk 4.

2.1.1.2. De taalsituatie in de sportclubs: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten

Aangezien de faciliteitengemeenten een duidelijk onderscheiden linguïstische situatie en een specifiek statuut kennen in vergelijking met de andere gemeenten in de Rand, is het zinvol om beide types randgemeente tegenover elkaar te plaatsen.

Figuur 2: De linguïstische verhoudingen in de sportclubs: faciliteitengemeenten vs. niet-faciliteitengemeenten

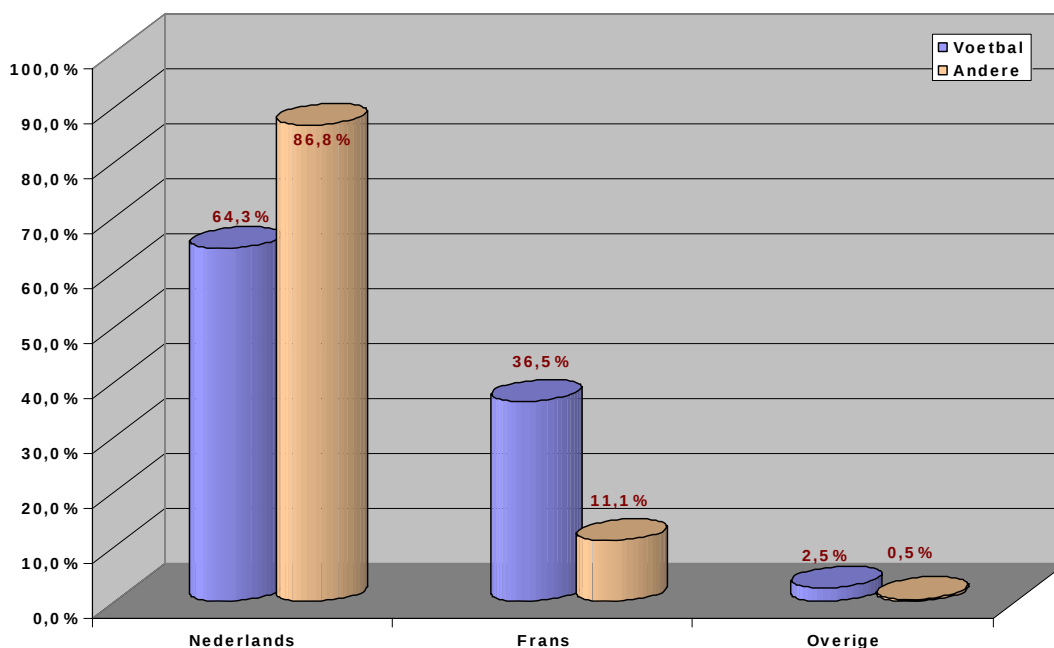
Uit de vergelijking van deze twee types gemeente inzake linguïstische verhoudingen in de sportclubs, blijkt dat er tussen beide belangrijke verschillen zijn. Zo zien we dat het aandeel van het Nederlands in de sportclubs in de niet-faciliteitengemeenten aanzienlijk hoger ligt dan in de faciliteitengemeenten, met respectievelijk 75% en 60%.

Wanneer we kijken naar de verdeling van de meertaligheid tussen het jeugdniveau en het volwassenenniveau, dan zien we dat er ook hier verschillen bestaan tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten. In de niet-faciliteitengemeenten stelt

meer dan de helft van de ondervraagden (ongeveer 60%) dat ze een verschil zien tussen het jeugd- en het volwassenenniveau inzake taalsituatie. In de faciliteitengemeenten geldt dit voor slechts een 40% van de ondervraagden. Wanneer we vervolgens kijken naar welk verschil er opgemerkt wordt, dan zien we dat in beide groepen gemeenten een meerderheid van de ondervraagden die op de voorgaande vraag positief antwoordden, van mening is dat er meer Frans gesproken wordt op het jeugdniveau dan op het volwassenenniveau. In de faciliteitengemeenten geldt dit voor ongeveer 85% van de gegeven antwoorden, terwijl dit in de niet-faciliteitengemeenten voor slechts 56% van de gegeven antwoorden geldt.

2.1.1.3. De taalsituatie in de sportclubs: voetbalclubs versus andere sportclubs

In dit onderzoek is nagegaan in welke mate er, zowel op het vlak van de linguïstische verhoudingen als op het gebied van het taalgebruik, verschillen zijn tussen voetbalclubs en de sportclubs uit andere sporttakken. Voetbalclubs vormen in de meeste gemeenten de grootste sportclubs. Dit resulteert bijgevolg in een groter aantal anderstalige leden in de voetbalclubs, wat een meer zichtbare en “problematische” meertaligheid in deze sportclubs met zich kan meebrengen. Uit de gesprekken die aan dit onderzoek voorafgingen, kwam al naar voren dat de meeste problemen rond meertaligheid zich situeren in voetbalclubs. Bovendien gingen we er vanuit dat voetbal één van de meest laagdrempelige sporttakken is, waardoor de sociale mix in deze clubs het meest aanwezig is.

Figuur 3: De linguïstische verhoudingen in de sportclubs: voetbalclubs vs. niet-voetbalclubs

Wanneer we kijken naar de verschillen in de vertegenwoordiging van de verschillende talen in de voetbalclubs en de andere sportclubs, dan zien we onmiddellijk dat een deel van de hypothese bevestigd wordt. In figuur 3 zien we immers dat het gemiddelde aandeel van het Nederlands beduidend lager ligt in de voetbalclubs dan in de andere sportclubs. Bovendien zien we dat het aandeel van het Frans veel groter is in de voetbalclubs dan in de overige clubs. Ook andere talen dan het Frans of het Nederlands komen beduidend meer voor in voetbalclubs dan in andere clubs, met respectievelijk 2.5% tegenover 0.5%, maar dit aandeel blijft in beide groepen hoe dan ook erg klein. De grotere aanwezigheid van het Frans in voetbalclubs wordt bevestigd door het merendeel van de actoren op het beleidsniveau. 80% van hen gaf aan dat ze verschillen in taalsituatie constateren tussen de verschillende sporttakken. Van deze 80% gaf 65% aan dat dit verschil volgens hen vooral bestaat uit een grotere aanwezigheid van het Frans in de voetbalclubs (vraag I3).

Wanneer we vervolgens kijken naar de verdeling van de meertaligheid tussen het jeugd- en het volwassenenniveau, dan zien we dat er in de voetbalclubs vaker meer Frans wordt gesproken bij de volwassenen dan in de andere sportclubs, waar dit respectievelijk aangegeven werd door 30% en 10% van de geïnterviewden. De vaststelling dat er meer Frans gesproken wordt bij de jeugd werd in beide groepen clubs aangegeven door circa 30% van de geïnterviewden.

De grotere aanwezigheid van het Frans in voetbalclubs dan in andere sportclubs, en dit vooral op het volwassenenniveau, hangt samen met het gegeven dat voetbal de populairste, en wellicht meest competitieve, sport van het land is. Dit zorgt ervoor dat de mobiliteit tussen de clubs groter is in het voetbal dan in andere sporttakken. Gezien de geografische ligging van de randgemeenten is een deel van de leden afkomstig uit Brussel en, voor de regio's Zuidwest Rand en Vlaams-Brabantse Ardennen, uit Waals-Brabant. Aangezien het competitieve aspect zich vooral situeert op het niveau van de volwassenen, werden in de "eerste ploeg" van verscheidene geobserveerde voetbalclubs Franstalige spelers afkomstig uit Brussel of Wallonië vastgesteld. Deze oorsprong van de meertaligheid verschilt meestal van die op het jeugdniveau, waar de meertaligheid veelal een gevolg is van anderstalige leden afkomstig uit de eigen gemeente.

De mogelijkheid van een toenemende verfransing bij bepaalde voetbalclubs ten gevolge van deze rekruteringspolitiek, wordt door de bestuursleden van verscheidene voetbalclubs erkend. De voorzitters, samen met hun trainers, argumenteren echter dat niet de taal, maar de prestaties hun voornaamste bekommernis vormen en dat Franstalige spelers bovendien

meestal goedkoper zijn. Toch zijn er op dit vlak al een aantal clubs die een bewust taalbeleid voeren, waarbij ze erover waken dat het aantal Franstalige spelers in de eerste ploeg beperkt blijft, zodat het Nederlands de voertaal kan blijven.

2.1.2. Het omgaan met meertaligheid in de sportclubs: de praktijk

Na de analyse van de linguïstische verhoudingen in de sportclubs, stelt zich de vraag hoe men op het niveau van de sportclubs omgaat met deze meertalige situatie. Voor deze vraag is het onmogelijk om sportclubs homogeen te behandelen. Dit vormt immers een te abstract niveau dat onrecht zou doen aan de verschillen binnen de sportclubs zelf. In sportclubs zijn immers verschillende actoren aanwezig die elk hun eigen functie hebben. De verschillende actoren die in dit onderzoek onderscheiden worden zijn de bestuursleden, de trainers, de leden en de ouders van de leden. Elk van deze actoren wordt op een andere manier met de meertaligheid geconfronteerd en gaat er op een verschillende wijze mee om.

Naast de verschillen tussen de actoren in sportclubs, gaat er tevens een invloed uit van de omgeving op het taalgebruik. Bijgevolg wordt er in dit onderzoek ook een onderscheid gemaakt op basis van situatie. Meer bepaald de volgende situaties worden onderscheiden: het taalgebruik tijdens trainingen, tijdens wedstrijden en tijdens vergaderingen, de clubinterne communicatie, de officiële communicatie naar de leden toe en de communicatie in een informele sfeer, zoals voor een training of in het cafetaria.

De cijfers die in de tabellen hieronder worden weergegeven, weerspiegelen het procentuele aantal ondervraagden, uit zowel het gemeentelijke als het clubniveau, die antwoordden dat de behandelde actoren in de respectievelijke situatie de desbetreffende taal/talen hanteren (vraag I1). Onder ‘Nederlands + uitzonderingen’ dient men te verstaan dat de betreffende actoren in hoofdzaak het Nederlands hanteren, maar in uitzonderlijke gevallen, wanneer de gesprekspartner het Nederlands onvoldoende beheerst, overschakelen naar een andere taal, in de meeste gevallen het Frans. Onder de indeling ‘Nederlands + andere talen’ dient men te verstaan dat de betreffende actoren zich regelmatig bedienen van zowel het Nederlands als een andere taal, opnieuw in hoofdzaak het Frans.

2.1.2.1. Taalgebruik op het niveau van het clubbestuur

	Nederlands	Nederlands + uitzonderingen	Nederlands + andere talen	Frans
Trainingen	71.1%	12.1%	15.4%	1.3%
Wedstrijden	63.8%	12.8%	22.0%	1.4%
Vergaderingen	81.9%	5.4%	10.7%	2.0%
Officiële communicatie naar leden toe	80.1%	5.3%	14.6%	0.0%
Aantrekken van nieuwe leden	90.3%	3.5%	4.2%	2.1%
Clubinterne communicatie	73.3%	4.6%	22.1%	0.0%
Informele omstandigheden	50.0%	11.3%	37.3%	1.4%

Tabel 1: Taalgebruik op niveau van het clubbestuur

Uit bovenstaande tabel kan men concluderen dat het clubbestuur zich in de meeste sportclubs en in het merendeel van de situaties uitsluitend bedient van het Nederlands. Daarbij aansluitend valt de minimale aanwezigheid op van clubbesturen die zich uitsluitend van het Frans bedienen, waarbij de hier gepresenteerde percentages te herleiden zijn tot één enkele club.

De vaststelling dat de clubbesturen in situaties die rechtstreeks te maken hebben met de cluborganisatie meestal uitsluitend Nederlands spreken, wordt bevestigd door de observaties die gedaan werden in de clubs zelf. Zelfs in clubs die sterk verfranst zijn en waar het merendeel van de communicatie in het Frans verloopt (ongeveer 15% van de geobserveerde clubs) zien we dat de bestuursleden meestal vasthouden aan het Nederlands. Ook de cijfers uit de enquêtes bij (ouders van) leden bevestigen dit. Van de geënuquêteerden die antwoordden dat er meerdere talen in hun sportclub gesproken worden, geeft 71% aan dat het clubbestuur enkel Nederlands spreekt (vraag E1b). Hiertegenover staat echter dat in informele omstandigheden deze linguïstische standvastigheid vanuit het bestuur sterk vermindert en slechts de helft van de besturen blijft vasthouden aan één voertaal. Ook dit gegeven werd in de observaties vastgesteld. Dat bestuursleden in informele situaties meer dan in andere situaties gebruik maken van andere talen dan het Nederlands mag niet verbazen. Het is immers vooral in dergelijke situaties dat de bestuursleden geconfronteerd worden met anderstalige leden of ouders. Bovendien kan men aannemen dat het handhaven van een taalbeleid voor de club veel moeilijker is in de informele sfeer dan in de directe clubaangelegenheden. Men zou van een trainer kunnen verwachten dat hij tijdens de trainingen het Nederlands als voertaal hanteert, maar het is veel moeilijker om van Nederlandsonkundige ouders te eisen dat ze al hun vragen en bekommernissen aan trainers en bestuursleden uitsluitend in het Nederlands verwoorden. Hierbij dient ook opgemerkt te

worden dat op basis van de observaties de indruk bestaat dat de bestuursleden in informele situaties vooral ten aanzien van de ouders, meer dan bij de leden, overschakelen naar een andere taal. De hier aangehaalde bedenkingen kunnen ook helpen verklaren waarom clubbesturen ook in wedstrijdomstandigheden meer overschakelen naar een andere taal.

Ondanks de vaststelling dat de meeste besturen zich in formele omstandigheden uitsluitend bedienen van het Nederlands, blijkt uit de cijfers uit tabel 1 dat bijna één vierde van de besturen ook in de clubinterne communicatie een andere taal hanteert. Dit wijst erop dat de meertaligheid in sportclubs niet enkel afkomstig is vanuit de leden en ouders, maar in mindere mate ook vanuit anderstalige of meertalige trainers, bestuursleden of logistieke ondersteuners. Dit wordt bevestigd door de observaties, waarbij in een aantal clubs Franstalige trainers werkzaam waren.

2.1.2.1.1. Het taalgebruik op het niveau van het clubbestuur per regio.

Op momenten waarop het clubbestuur in interactie treedt met leden en ouders, zoals op trainingen, wedstrijden en tijdens informele momenten, zien we wel verschillen opduiken tussen de regio's. In deze drie situaties zien we dat de clubbesturen uit de regio Noordwest het meest vasthouden aan een eentalig Nederlandstalige communicatie. Hierbij blijft, afhankelijk van de situatie, tussen de 67% en 75% van de clubbesturen in de regio Noordwest vasthouden aan het Nederlands. Bovendien valt op dat wanneer er wel sprake is van meertalige communicatie bij het clubbestuur, de groep 'Nederlands + uitzonderingen' steeds het grootste aandeel inneemt.

De regio Vlaams-Brabantse Ardennen neemt de tweede plaats in inzake het vasthouden aan het Nederlands op trainingen, wedstrijden en informele momenten door het bestuur. In deze regio komen de percentages van het aandeel besturen die blijven vasthouden aan het Nederlands in deze situaties steeds overeen met de gepresenteerde gemiddelden voor de hele Vlaamse Rand. Bovendien dient hier de opmerking te worden gemaakt dat wanneer er sprake is van meertaligheid op trainingen en wedstrijden, deze meestal onder de groep 'Nederlands + uitzonderingen' valt. Enkel op informele momenten zien we dat de meertalige communicatie van de besturen in deze regio bestaat uit een veel groter gebruik van meerdere talen. Circa 36% van de besturen valt in deze situatie onder de categorie 'Nederlands + andere', tegenover 14% onder de categorie 'Nederlands + uitzonderingen'.

Bij de besturen uit de Zuidwest Rand is er het meest sprake van meertaligheid. Het aandeel van de besturen die op trainingen, wedstrijden en op informele momenten enkel

Nederlands spreken, ligt steeds onder de gemiddelden en daalt op informele omstandigheden tot 34%. Aanvullend hierbij zien we dat, wanneer er sprake is van meertalige communicatie bij de besturen uit de Zuidwest Rand, dit haast altijd een frequent gebruik van meerdere talen betreft, waarbij het aandeel van ‘Nederlands + uitzonderingen’ bij trainingen, wedstrijden en informele momenten te verwaarlozen valt en maximum oploopt tot 2% van de bestuursleden.

2.1.2.1.2. Het taalgebruik op het niveau van het clubbestuur: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten.

Op het vlak van het taalgebruik van het clubbestuur treden er, zowel inzake de clubinterne communicatie als inzake de communicatie naar leden en ouders, grote verschillen op tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten. De clubinterne communicatie verloopt zowel in de faciliteitengemeenten als in de niet-faciliteitengemeenten in de meerderheid van de sportclubs eentalig in het Nederlands. In de faciliteitengemeenten schommelt het aandeel van de besturen die zich in deze situaties uitsluitend van het Nederlands bedienen echter steeds rond 65%, terwijl dit in de niet-faciliteitengemeente steeds boven de 85% uitkomt. Hieruit leiden we af dat in een aanzienlijk deel van de sportclubs in de faciliteitengemeenten Franstalige of meertalige bestuursleden, trainers en/of logistieke ondersteuners actief zijn.

Een ander groot verschil inzake het taalgebruik van het bestuur tussen beide types gemeenten betreft de schriftelijke communicatie naar leden toe. In de niet-faciliteitengemeenten verloopt deze communicatie in 95% van de sportclubs eentalig in het Nederlands. In de faciliteitengemeenten is deze communicatie slechts in 45% van de clubs enkel opgesteld in het Nederlands. Dit heeft te maken met een verschil in reglementen tussen beide types gemeenten inzake de communicatietaal van de clubs. Bepaalde sportclubs uit de faciliteitengemeenten zijn immers meer genoodzaakt om, in hun pogingen voldoende leden te hebben, te rekruteren buiten de eigen taalgroep, wat resulteert in een beleid dat open staat voor een meertalige communicatie naar de leden. Dit werd bevestigd door een sportraadvoorzitter van twee faciliteitengemeenten en door een medewerker van vzw ‘de Rand’, die de inleiding van hun informatiebrochure in het Nederlands, Frans, Duits en Engels opstellen. De verschillen in beleid worden in het volgende onderdeel verder uitgewerkt.

De aparte taalsituatie waarin de sportclubs in de faciliteitengemeenten zich bevinden komt ook tot uiting in het taalgebruik van de besturen op trainingen, wedstrijden en informele momenten. We zien dat het aandeel van de bestuursleden die zich in deze situaties uitsluitend

van het Nederlands bedienen, in de faciliteitengemeenten steeds 20% tot 30% lager ligt dan in de niet-faciliteitengemeenten. Wat betreft de aard van de meertalige communicatie van de bestuursleden, zien we dat in de faciliteitengemeenten dit haast altijd de vorm aanneemt van ‘Nederlands + andere’. In de niet-faciliteitengemeenten is de meertalige communicatie gelijkmatiger verdeeld over de twee onderscheiden categorieën, dit met uitzondering van de communicatie tijdens informele momenten waar het aandeel ‘Nederlands + andere’ beduidend hoger ligt.

De verschillen inzake het taalgebruik van de bestuursleden tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten weerspiegelen niet enkel de verschillen in taalsituatie van de sportclubs, maar veronderstellen ook verschillen in de houding van de bestuursleden ten aanzien van meertaligheid. Dit wordt in hoofdstuk 3 verder uitgewerkt.

2.1.2.1.3. Het taalgebruik op het niveau van het clubbestuur: voetbalclubs versus andere sportclubs

Op het vlak van het taalgebruik van het bestuur vallen er weinig verschillen tussen de voetbalclubs en de andere sportclubs op te merken. Dit is zeker het geval voor de communicatie van de besturen tijdens trainingen, wedstrijden, vergaderingen en voor de interne communicatie. Enkel tijdens de informele momenten en voor de communicatie gericht op het aantrekken van nieuwe leden zijn er verschillen in het taalgebruik van de bestuursleden vast te stellen tussen beide groepen. In deze twee situaties zien we dat het aandeel van de eentalig Nederlandstalige communicatie bij de bestuursleden van voetbalclubs beduidend lager ligt dan bij de bestuursleden van de overige clubs, dit ten voordele van de categorie ‘Nederlands + andere’. Op informele momenten bedraagt het aandeel van de eentalig Nederlandstalige communicatie van de besturen voor de voetbalclubs 39% en voor de overige clubs 63%. Wat betreft de communicatie van de bestuursleden in het aantrekken van nieuwe leden, bedraagt het aandeel van de eentalig Nederlandstalige communicatie voor voetbalclubs 62% en 86% voor de groep van de overige sportclubs.

Dat het taalgebruik van de besturen bij voetbalclubs tijdens de eerstgenoemde situaties weinig of niet verschilt van het taalgebruik van de bestuursleden van de andere sportclubs, ondanks de verschillen in linguïstische verhoudingen, heeft te maken met een grotere aandacht voor het taalgebruik waarmee voetbalclubs geconfronteerd worden. Zoals eerder gesteld, menen de meeste gemeenten dat er, in vergelijking met andere sportclubs in hun gemeente, het meest Frans gesproken wordt in de voetbalclubs. Bijgevolg kunnen we stellen

dat de gemeentelijke focus inzake taalgebruik zich in de eerste plaats richt op voetbalclubs. Bovendien lopen voetbalclubs het meest in de kijker en vallen bijgevolg het makkelijkst in het oog bij linguïstische drukkingsgroepen, zoals het Taal Aktie Komitee, en burgers. Uit de gesprekken met de bestuursleden bleek immers dat het vooral de voetbalclubs zijn die reeds in contact zijn gekomen met de gemeente in verband met het taalgebruik. De bestuursleden van de voetbalclubs beseffen dan ook meestal dat het taalgebruik in hun sportclub een gevoelig punt kan zijn en zorgen ervoor dat, wanneer ze in de kijker lopen, ze zoveel mogelijk het Nederlands hanteren. Het taalgebruik op informele momenten valt minder op en daarin is men over het algemeen vrijer, wat resulteert in een flexibelere hantering van andere talen dan het Nederlands. Dat de besturen zich ook bij de aantrek van nieuwe leden meer bedienen van het Frans hangt samen met de rekrutering van spelers in Brussel en Waals-Brabant.

2.1.2.2. Taalgebruik op het niveau van de trainers

	Nederlands	Nederlands + uitzonderingen	Nederlands + andere talen	Frans
Training	29.9%	16.9%	51.9%	1.3%
Wedstrijd	35.1%	17.6%	46.6%	0.7%
Vergadering	68.6%	14.3%	15.7%	1.4%
Schriftelijke communicatie	83.1%	4.9%	12.0%	0.0%
Informele omstandigheden	24.0%	18.7%	56.7%	0.7%

Tabel 2: Taalgebruik op niveau van de trainers

Wat in deze tweede tabel opvalt, is dat, in vergelijking met de clubbesturen, veel meer trainers zich naast het Nederlands bedienen van een andere taal en dit in alle situaties met uitzondering van de schriftelijke communicatie. Des te frappanter hierbij is dat in drie van de vijf situaties, namelijk op trainingen, wedstrijden en in informele omstandigheden, de meest gekozen optie steeds het ‘Nederlands + andere talen’ is, waarin het aandeel van de niet-Nederlandse talen in de communicatie groter is dan in de categorie ‘Nederlands + uitzonderingen’. Deze cijfers dienen echter aan de hand van de observaties enigszins genuanceerd te worden. Bij de observaties stelden we immers vast dat in de meeste clubs waar er anderstaligen aanwezig zijn, de algemene uitleg van de trainingen in het Nederlands gebeurt, waarbij nadien individueel tegen de anderstalige leden de uitleg nog eens wordt vertaald of verder wordt toegelicht. In dergelijke gevallen blijft de voertaal op de training wel duidelijk het Nederlands. Daarnaast zijn er echter ook een beperkt aantal clubs of ploegen waar de trainers opteren om alle uitleg automatisch voor iedereen te vertalen ofwel om de

voertaal aan te passen aan de meerderheid van de spelers, met individuele vertalingen in de taal van de minderheid. In sommige sterk verfranste clubs of ploegen blijven de trainers wel vasthouden aan het Nederlands bij de algemene uitleg, maar vertalen nadien alles individueel, zodat we ook hier kunnen spreken van tweetalige communicatie.

Het verschil in taalgebruik tussen trainers en bestuursleden heeft deels te maken met het feit dat trainers veel meer en bijna op dagelijkse basis te maken krijgen met de meertaligheid op het terrein, meer bepaald door het contact met de leden en de ouders. Bovendien bekleden trainers en bestuursleden een andere rol in de sportclub, wat op zich een verschillende instelling met zich meebrengt. Het bestuur is immers een beleidsorgaan, dit in tegenstelling tot de trainers die bezig zijn met het sportieve aspect. Hierbij speelt taal een andere rol dan bij de uitstippeling van een clubbeleid. Bijgevolg wordt de taalkeuze van de trainers meer door pragmatische overwegingen bepaald. Dit resulteert in een flexibelere hantering van de andere talen door de trainers dan door het bestuur.

Dat de schriftelijke communicatie van trainers, gericht naar de leden en de ouders, in meer dan 83% van de gevallen wel eentalig Nederlands is, contrasteert met de meertaligheid van het merendeel van de trainers in de andere situaties. Dit heeft te maken met de striktere taalreglementering van zowel de gemeenten als de clubs op dit vlak. Een meerderheid van de gemeenten uit de Vlaamse Rand heeft immers een subsidie- of erkenningsreglement waarin een clausule vervat zit over de verplichting om de Nederlandse taal te gebruiken (zie 2.3.). De makkelijkste manier voor een gemeente om dit taalgebruik te controleren is aan de hand van de documenten die de clubs produceren. Bovendien zijn het ook vaak anderstalige of meertalige documenten of affiches die leiden tot klachten. De meeste clubs zijn er zich dan ook van bewust dat, indien ze problemen met de gemeente willen vermijden, ze er in de eerste plaats voor moeten zorgen dat hun officiële communicatie enkel in het Nederlands is opgesteld. Dit is dan ook een punt waar de meeste besturen, die verantwoordelijk zijn voor de financiën en subsidies van de club, streng op toezien. Zoals eerder aangehaald vormen de sportclubs in de faciliteitengemeenten hierop een uitzondering.

In tegenstelling tot het strikte taalbeleid inzake officiële communicatie van de sportclubs wordt in de informele sfeer het minst een taalbeleid toegepast. Bovendien gebeurt de communicatie tussen trainers en leden in informele situaties veel meer op individuele basis. Dit resulteert, in vergelijking met de andere situaties, in de meest flexibele overschakeling naar een andere taal dan het Nederlands.

Wanneer we de inschatting van het taalgebruik van de trainers door de bestuursleden vergelijken met de antwoorden van de trainers zelf, dan valt op dat de bestuursleden over het

algemeen (met uitzondering voor de schriftelijke communicatie) geneigd zijn om het taalgebruik van hun trainers meer te categoriseren onder ‘Nederlands + uitzonderingen’, steeds ten nadele van de categorie ‘Nederlands’. Dit wijst erop dat de bestuursleden sneller menen dat hun trainers gebruik maken van meertalige communicatie dan eigenlijk het geval is.

2.1.2.2.1. Het taalgebruik op het niveau van de trainers per regio.

Op het niveau van de trainers treden er grote verschillen op tussen de regio's inzake de communicatie op trainingen, wedstrijden en informele momenten. Op trainingen en informele momenten zien we dat het aandeel van trainers die zich in die situaties uitsluitend van het Nederlands bedienen, het laagst ligt in de regio Zuidwest, met 15%. Het grootste aandeel van trainers die zich in die situaties uitsluitend bedienen van het Nederlands, vinden we in de regio Noordwest, waar dit uitkomt op ongeveer 43%. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen is het aandeel van trainers die op trainingen en in informele momenten uitsluitend het Nederlands hanteren tussen deze twee regio's, 30%. Op wedstrijden zien we dat er inzake de eentalig Nederlandstalige communicatie van trainers weinig verschillen zijn, waarbij het individuele aandeel van de regio's elk rond het algemene gemiddelde van 35% ligt.

In de drie regio's constateren we dat, wanneer er sprake is van meertalige communicatie op trainingen, wedstrijden of informele momenten door de trainers, het merendeel van hen zich laat klasseren onder ‘Nederlands + andere’. Wel dient hieraan toegevoegd te worden dat het aandeel van de trainers die vallen onder deze categorie, in de Zuidwest Rand steeds dubbel zo hoog is als in de andere twee regio's.

Algemeen zien we dan ook dat wanneer trainers, en ook bestuursleden, in de Zuidwest Rand overstappen op meertalige communicatie, ze in grotere mate dan in de andere regio's gebruikmaken van andere talen dan het Nederlands in hun communicatie. Dit hangt samen met de grotere vertegenwoordiging van andere talen in de sportclubs in de Zuidwest Rand.

2.1.2.2.2. Het taalgebruik op het niveau van de trainers: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten

Op het niveau van de trainers zien we ook tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten verschillen inzake het taalgebruik opduiken. Die verschillen hebben

vooral te maken met de mate waarin andere talen dan het Nederlands gebruikt worden in de meertalige communicatie. In de niet-faciliteitengemeenten zien we dat ongeveer een derde van de trainers die meerdere talen spreken, valt onder de categorie ‘Nederlands + uitzonderingen’. In de faciliteitengemeenten haalt het aandeel van de trainers die deze vorm van meertaligheid hanteren nooit meer dan 10% en wordt het merendeel van de communicatie van de trainers gecategoriseerd onder ‘Nederlands + andere’.

Dit verschil met betrekking tot het taalgebruik van trainers tussen de faciliteitengemeenten en niet-faciliteitengemeenten weerspiegelt deels de verschillen in taalverhouding in de sportclubs. Toch veronderstelt deze vaststelling ook een verschillende houding tegenover meertaligheid in de sportclubs, waarbij de trainers in de faciliteitengemeenten minder proberen vast te houden aan een dominante Nederlandstalige voertaal dan de trainers uit de niet-faciliteitengemeenten. Dit aspect zal in het hoofdstuk 3 verder worden toegelicht.

2.1.2.2.3. Het taalgebruik op het niveau van de trainers: voetbalclubs versus andere sportclubs

Er zijn weinig verschillen tussen de voetbalclubs en de clubs van andere sporttakken inzake de communicatie van de trainers. Wel zien we dat gemiddeld meer trainers in voetbalclubs in meerdere talen communiceren dan in andere clubs. De aard van de meertalige communicatie is in de twee groepen echter overeenkomstig. In alle sportclubs zien we immers dat het taalgebruik van de trainers in hoofdzaak valt onder de categorie ‘Nederlands + andere’. In tegenstelling tot de verschillen tussen faciliteitengemeenten en niet-faciliteitengemeenten, kunnen we stellen dat er geen mentaliteitsverschil is ten aanzien van het taalgebruik tussen de trainers van voetbalclubs en de trainers van andere clubs. Het grotere aandeel meertalige communicatie bij de trainers van voetbalclubs is bijgevolg toe te schrijven aan het grotere aandeel anderstaligen in deze clubs.

2.1.2.3. Taalgebruik op het niveau van de leden

	Nederlands	Nederlands + uitzonderingen	Nederlands + andere talen	Frans
Training	27.4%	18.5%	52.1%	2.1%
Wedstrijd	38.1%	22.9%	38.1%	1.0%
Vergadering	16.2%	18.2%	64.3%	1.3%
Informele omstandigheden	49.6%	8.9%	40.7%	0.7%

Tabel 3: Taalgebruik op niveau van de leden

De cijfers met betrekking tot het taalgebruik van de leden op trainingen en wedstrijden komen goed overeen met de cijfers met betrekking tot het taalgebruik van de trainers in deze situaties. Het grote aandeel van ‘Nederlands + andere’ wijst op de aanwezigheid van verschillende talen in de communicatie van de leden. Aangezien tijdens de observaties over het algemeen werd vastgesteld dat er geen kliekjesvorming tussen de verschillende taalgroepen optrad (zie 2.2.), laten deze cijfers vermoeden dat er zich linguïstisch aanpassingsgedrag voordoet onder de leden. Dit aanpassingsgedrag doet zich zowel voor bij de Franstalige als de Nederlandstalige leden. In ongeveer een derde van de geobserveerde sportclubs werd een aanpassing van de Nederlandstaligen aan de andere talen geconstateerd. In circa twee derde van de sportclubs werd daarentegen geobserveerd dat er een aanpassing was van de anderstaligen aan het Nederlands. Ook uit de cijfers van de enquêtes blijkt dat er een linguïstisch aanpassingsgedrag is vanuit de verschillende taalgroepen. Van de geënquêteerden spreekt 9% thuis enkel Frans, 61% spreekt thuis enkel Nederlands en 21% spreekt thuis zowel Nederlands als Frans. De overige 9% spreekt thuis Nederlands noch Frans. Van de van huis uit eentalig Nederlandstaligen die in hun sportclubs geconfronteerd worden met meertaligheid, verklaart 52% dat hij of zij in de sportclub Frans praat. Daarnaast verklaart ook 17% van deze groep dat hij of zij in de sportclub ook Engels praat. Van de leden die thuis geen Nederlands praten en die in hun club geconfronteerd worden met een meertalige situatie, verklaart 84% in de sportclub ondermeer het Nederlands te hanteren. 70% van deze van huis uit niet-Nederlandstaligen verklaart in de sportclub ook Frans te praten en nog eens 12% verklaart ook Engels te praten (vraag E8).

Wat betreft het taalgebruik van de leden dient men zich te realiseren dat de communicatie tussen de leden onderling en tussen leden en trainers beperkt is. Dit aspect van de communicatie zal in deel 2.2. verder besproken worden.

2.1.2.3.1. Het taalgebruik op het niveau van de leden per regio

Het grootste aandeel van spelers die uitsluitende Nederlands spreken tijdens trainingen vinden we in de Noordwest Rand en bedraagt circa 41%. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen is dit ongeveer 24% en in de regio Zuidwest 16%. Tijdens informele momenten zien we echter dat niet de regio Noordwest, maar wel de Vlaams-Brabantse Ardennen het hoogst scoort inzake het procentuele aandeel van de leden die uitsluitend Nederlands spreken, met respectievelijk 56% en 58%.

Tijdens wedstrijden zien we, tegen de verwachtingen in, dat het aandeel leden die enkel Nederlands spreken het hoogst uitvalt in de Zuidwest Rand, namelijk ongeveer 52% van de leden. Voor de regio Vlaams-Brabantse Ardennen bedraagt dit 24% en voor de regio Noordwest 45%. Hiervoor hebben we echter geen verklaring.

Wanneer er sprake is van meertaligheid in de communicatie van de leden, zien we opnieuw dat in de drie regio's de grootste groep kan worden ondergebracht in de categorie 'Nederlands + andere'. In tegenstelling tot de andere regio's valt wel op dat in de Zuidwest Rand de categorie 'Nederlands + uitzonderingen' verwaarloosbaar is en haast alle leden die meerdere talen hanteren in hun communicatie gecategoriseerd worden onder 'Nederlands + andere'.

Een belangrijke factor in deze verschillen, in hoofdzaak tussen de Zuidwest Rand enerzijds en regio's Vlaams-Brabantse Ardennen en Noordwest anderzijds, is het grotere aandeel van de andere talen in de Zuidwest Rand.

2.1.2.3.2. Het taalgebruik op het niveau van de leden: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten

In de onderverdeling faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten, zien we dat de conclusies die getrokken werden voor het niveau van de trainers in hoofdzaak ook voor het niveau van de leden gelden. Ook op dit niveau doen de verschillen tussen beide types gemeenten zich vooral voor op het vlak van de aard van de meertalige communicatie. Op het niveau van de leden is het aandeel 'Nederlands + andere' immers opnieuw veel groter in de faciliteitengemeenten dan in de niet-faciliteitengemeenten.

2.1.2.3.3. Het taalgebruik op het niveau van de leden: voetbalclubs versus andere sportclubs

Op het niveau van de spelers zien we dat binnen de groep van voetbalclubs het aandeel van de eentalig Nederlandstalige communicatie gemiddeld 20% lager ligt dan binnen de groep van de overige sportclubs. Op informele momenten loopt dit verschil zelfs op tot 55%. Deze verschillen in de communicatie van de leden tussen beide groepen sportclubs hangen samen met de grotere aanwezigheid van andere talen in de voetbalclubs.

2.1.2.4. Taalgebruik op het niveau van de ouders

	Nederlands	Nederlands + uitzonderingen	Nederlands + andere talen	Frans
Training	16.3%	17.0%	65.2%	1.4%
Wedstrijd	13.4%	16.9%	68.3%	1.4%
Informele omstandigheden	13.4%	16.9%	68.3%	1.4%

Tabel 4: Taalgebruik op niveau van de ouders

Uit tabel 4 blijkt dat van alle actoren het aandeel andere talen in de communicatie het grootst is bij de ouders. Dit bleek ook uit de enquêtes, waarin werd aangegeven dat meertalige communicatie zich het meest voordoet bij de ouders onderling, weliswaar in even grote mate als bij leden onderling (vraag E1b). Ook de observaties bevestigen de vaststelling dat de meertaligheid in de communicatie het grootst is bij de ouders. Ouders bleken immers vaker Nederlandsonkundig te zijn dan de leden, waardoor het aandeel anderstaligen onder de ouders hoger ligt dan onder de leden. De anderstalige leden gaan dan ook vaak in de betreffende gemeente naar het Nederlandstalige onderwijs. Bovendien is de noodzaak om te integreren binnen de taalgemeenschap van de sportclub voor de anderstalige ouders veel minder groot dan voor de leden zelf. Hierbij aanvullend kunnen anderstalige ouders vaak rekenen op een flexibelere houding van trainers en bestuursleden inzake taalgebruik dan hun kinderen. In tegenstelling tot voor de leden, verlopen de mondelinge contacten met trainers en bestuursleden altijd in een informele sfeer, ook op trainingen en wedstrijden. Bovendien nemen veel trainers en bestuursleden een flexibele taalhouding aan ten overstaan van de ouders, uit zowel pragmatische overwegingen als uit beleefdheid.

Wel dient de opmerking gemaakt te worden dat er weinig communicatie van de ouders uitgaat, zowel voor, tijdens als na trainingen. Het merendeel van de ouders zet zijn kinderen af voor de training en pikt hen daarna meteen weer op. Veel ouders maken bijgevolg het

sportgebeuren enkel mee vanuit hun wagen. Ook wanneer er wel ouders langs het sportterrein staan, is er meestal weinig sprake van communicatie tussen de ouders onderling. Wellicht is deze situatie anders bij wedstrijden, maar die zijn, op één na, in het huidige onderzoek niet geobserveerd.

2.1.2.4.1. Het taalgebruik op het niveau van de ouders per regio

We stellen vast dat het aandeel van de ouders die uitsluitend het Nederlands hanteren in de verschillende situaties opnieuw het hoogst is in de regio Noordwest en het laagst uitvalt in de regio Zuidwest. Wanneer er sprake is van meertaligheid, zien we ook bij de ouders dat deze meertaligheid in alle drie de regio's zich vooral voordoet onder de vorm 'Nederlands + andere'.

2.1.2.4.2. Het taalgebruik op het niveau van de ouders: faciliteitengemeenten versus niet-faciliteitengemeenten

Wanneer we kijken naar de verschillen tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten, dan zien we dat die zich vooral voordoen in het aandeel van de eentalig Nederlandstalige communicatie. In de faciliteitengemeenten zien we dat tijdens wedstrijden en op informele momenten het aandeel van ouders die zich in de sportclubs enkel bedienen van het Nederlands 0% bedraagt. Enkel in de situatie van trainingen gaf 3% van de geïnterviewden aan dat ouders enkel Nederlands praten. In de niet-faciliteitengemeenten ligt het aandeel van ouders die zich op trainingen, wedstrijden en informele momenten enkel bedienen van het Nederlands, gemiddeld op 18%.

Wat betreft de aard van de meertalige communicatie zien we dat, zowel in de faciliteitengemeenten als in de niet-faciliteitengemeenten, het merendeel van de communicatie van de ouders valt onder de categorie 'Nederlands + andere'. In de niet-faciliteitengemeenten geldt dit voor ongeveer 60% van de sportclubs en in de faciliteitengemeenten voor ongeveer 75%.

2.1.2.4.3. Het taalgebruik op het niveau van de ouders: voetbalclubs versus andere sportclubs

Wat betreft het taalgebruik van de ouders, valt op dat dit in de voetbalclubs eenzijdiger is dan in de andere sportclubs. De categorie ‘Nederlands + andere’ vertegenwoordigt in voetbalclubs gemiddeld ongeveer 82% van de antwoorden. In de overige sportclubs is dit gemiddeld 44%, met een min of meer gelijkmatige verdeling van de overige 56% over de categorieën ‘Nederlands’ en ‘Nederlands + uitzonderingen’.

2.1.2.5. Het taalgebruik op het niveau van de scheidsrechters

Wat betreft het taalgebruik van de scheidsrechters zien we dat anderstalige communicatie van deze actoren enkel voorkomt bij het voetbal. Van de ondervraagden uit de voetbalclubs stelde gemiddeld 71% dat het taalgebruik van de scheidsrechters tijdens wedstrijden, tijdens informele momenten en in de schriftelijke communicatie te categoriseren valt onder ‘Nederlands + andere’. Enkel op vergaderingen zien we dat het aandeel ‘Nederlands + andere’ terugvalt tot 50%, dit ten voordele van de categorie ‘Nederlands’.

Dat anderstalige communicatie van de scheidsrechters enkel bij voetbalclubs voorkomt, heeft te maken met het feit dat de Belgische voetbalbond niet is gesplitst. Dit zorgt ervoor dat de Nederlandstalige voetbalclubs tegen ploegen spelen uit het Brusselse en uit Wallonië en dat de scheidsrechters dus ook afkomstig zijn uit de verschillende taalregio's. In tegenstelling tot het voetbal zijn de overige sporttakken wel opgesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige vleugel. De invloed van de splitsing van de sportbonden op het taalgebruik van de scheidsrechters bleek ook uit de gevoerde gesprekken met trainers en bestuursleden uit de niet-voetbalclubs. Verscheidenen onder hen signaleerden dat ze vroeger wel eens problemen hadden met Nederlandsonkundige scheidsrechters, maar dat dit sinds de splitsing van de bonden niet meer is voorgevallen. Hier dient wel aan toegevoegd te worden dat meerdere trainers deze splitsing betreurden omdat het speel- en rekruteringsgebied veel kleiner is geworden en dat de kwaliteit van de sport volgens hen hieronder lijdt.

2.2. Communicatie in sportclubs onder de loep

De gegevens die we tot dusver hebben voorgesteld, komen grotendeels uit de interviews die we hebben afgenomen. Die gegevens zijn bijgevolg voornamelijk gebaseerd op hoe de verschillende betrokken partijen de situatie in sportclubs in de Rand aanvoelen. Om na te gaan of deze interpretaties stroken met de reële taalsituatie hebben we ook een aantal observaties gedaan. Net zoals uit de interviews, is ook uit deze observaties gebleken dat de meertaligheid in sportclubs over het algemeen voor slechts weinig problemen zorgt. In wat volgt brengen we verslag uit over de geobserveerde communicatie, met betrekking tot de kwantiteit en kwaliteit van de interactie.

2.2.1. Interactiekwantiteit

Eerst en vooral valt het op dat de communicatie in sportclubs beperkt blijft, zowel voor, tijdens als na de trainingen. Tijdens trainingen beperkt de communicatie zich meestal tot instructies van de trainer, extra uitleg bij de oefeningen en individuele feedback van trainer naar leden toe. Slechts in een aantal sportclubs is er ruimte voor wat losse communicatie tussen trainers en leden en tussen leden onderling. De gesprekken die niet rechtstreeks met de sport te maken hebben, vinden vooral plaats tijdens de opwarming of tijdens pauzes tussenin en niet tijdens de eigenlijke trainingen.

De hoeveelheid communicatie tijdens de trainingen lijkt wel sterk afhankelijk van een aantal factoren. Ten eerste is er een groot verschil tussen jeugd- en volwassenentrainingen. Bij de jeugd is er over het algemeen meer ruimte voor communicatie dan bij de volwassenen, zowel tussen trainers en leden als tussen leden onderling. Dit heeft te maken met het feit dat het spelelement bij de jeugd vaak nog een grotere plaats inneemt en dat de sportclub ook een plaats is waar de kinderen hun vrienden ontmoeten. Bij de volwassenen staat vooral de sportbeoefening zelf centraal. Het is ook zo dat er meer gecommuniceerd wordt tussen meisjes dan tussen jongens onderling.

Een tweede belangrijke factor die de hoeveelheid communicatie tijdens trainingen mee bepaalt is de sporttak en daarmee samenhangend de grootte van de groep. In kleine groepen is er over het algemeen meer ruimte voor communicatie dan in grotere groepen. Dit verklaart mee waarom er bijvoorbeeld in voetbalclubs minder communicatie is, vooral tussen leden onderling, dan in bijvoorbeeld een tennisclub, waar de spelersgroepen meestal veel kleiner zijn.

De bovenstaande tendensen zijn uiteraard nooit helemaal te veralgemenen. De hoeveelheid communicatie tijdens trainingen varieert uiteraard heel sterk van trainer tot trainer. Sommige trainers aanvaarden in mindere of meerdere mate gesprekken tussen leden onderling, andere niet. Sommige trainers moedigen interactie tussen zichzelf en de leden aan, andere helemaal niet. Het leek ons wel zo te zijn dat jongere trainers meestal iets meer ruimte laten voor communicatie dan oudere trainers, maar dit zijn uiteraard slechts tendensen en geen vaste patronen.

In alle bezochte sportclubs merkten we dat de communicatie tijdens de trainingen vaak eenzijdig van de trainer naar de leden toe verloopt; van een echte wisselwerking tussen trainer en leden is zelden of nooit sprake. Bijgevolg wordt er ook grotendeels slechts over één onderwerp gepraat: de sport die er in de clubs wordt beoefend. De communicatie van leden naar de trainer toe beperkt zich vaak tot vragen over de oefeningen en de correcte uitvoering ervan. In een aantal clubs zagen we wel dat bepaalde trainers de interactie proberen te bevorderen door de leden vragen te stellen of door de leden telkens te vragen of ze de opdracht begrepen hebben. Meestal zien we echter dat er helemaal geen reactie komt van de leden op de uitleg en de opdrachten die de trainer geeft.

Het is echter niet alleen de communicatie tussen trainer en leden die beperkt blijft, ook de communicatie tussen leden onderling is steeds beperkt in omvang. Zoals hierboven vermeld, blijft vooral bij de volwassenen de communicatie beperkt. We zien wel dat, zowel bij jeugd als volwassenen, de communicatie daalt naargelang het niveau stijgt. Tijdens jeugdtrainingen zijn de trainers meestal wat toleranter wat betreft de communicatie tussen leden, op voorwaarde dat ze de oefeningen goed uitvoeren en geconcentreerd blijven. Toch is het ook hier vooral tijdens de opwarming of tijdens oefeningen in kleine groepjes dat er gepraat mag worden.

Niet alleen op het veld, maar ook naast het veld blijft de communicatie in sportclubs beperkt. Leden komen vaak net op tijd aan voor de training en gaan meestal meteen na de training opnieuw naar huis. Diegenen die toch na de training wat blijven napraten en/of iets drinken, zijn meestal al wat ouder en het lijken ook vooral de autochtone, Nederlandstalige leden te zijn die na de training nog wat langer blijven. In sommige clubs blijven de leden ook gewoon niet napraten omdat er geen kantine of cafetaria is waar ze samen iets kunnen drinken. Ook onder de ouders van de jeugdleden is er maar weinig communicatie en als die er is dan verloopt die steevast in kleine groepjes. De uitgelezen plaats voor ouders om een gesprek aan te knopen is de kantine of cafetaria van de sportclub, maar in heel wat clubs is die er gewoon niet en waar er wel één is zijn het vaak Nederlandstalige ouders die er naartoe

gaan. Vooral bij voetbalclubs is het opvallend hoeveel ouders hun kinderen afzetten aan de club voor de training en ze daar na de training meteen terug oppikken. Sommige ouders blijven zelfs gedurende de hele training in hun auto zitten in plaats van de kantine binnen te stappen. Mogelijk is dit anders in wedstrijdomstandigheden, maar zoals eerder vermeld, hebben we, op één uitzondering na, geen wedstrijden geobserveerd.

2.2.2. Interactiekwaliteit

Naast de kwantiteit van de communicatie, zijn er ook grote verschillen tussen de clubs en de verschillende trainingen wat betreft de interactiekwaliteit. Tijdens de observaties stelden we vast dat er, ondanks de meertaligheid in de clubs en de beperkte communicatie tijdens en na de trainingen, weinig of geen begripsproblemen optraden. Wel werden er af en toe oefeningen niet meteen begrepen, maar dit lag meer aan de moeilijkheidsgraad van de oefening dan aan taalproblemen. Bovendien zagen we dat wanneer er dergelijke begripsproblemen optraden, er in nagenoeg elke club en tijdens elke training ruimte was voor de leden om extra uitleg te vragen over de oefeningen aan de trainer. We zien wel dat deze kansen vooral worden benut door de jeugd en niet zozeer door de volwassenen, maar dit is grotendeels te wijten aan de mate waarin men de terminologie en de sport al beheerst.

Begripsproblemen veroorzaakt door een gebrekkige talenkennis worden in veel clubs ook vermeden doordat de trainers meerdere talen hanteren of een meer universele taal gebruiken. Zo worden tijdens bijvoorbeeld basketbal- en tennistrainingen vooral Engelse termen gebruikt en tijdens gevechtssporttrainingen vooral Japanse termen. De uitleg heeft dan voor alle leden dezelfde moeilijkheidsgraad ongeacht de thuistaal van de leden het Nederlands, het Frans of een andere taal is.

Wanneer zowel het Frans als het Nederlands gebruikt wordt tijdens trainingen kan dit, zoals vermeld in 1.2.1.3., op verschillende manieren gebeuren. In de meeste clubs wordt dan de algemene uitleg in het Nederlands gegeven voor de hele groep en wordt deze uitleg nadien individueel vertaald voor de anderstalige leden. De voertaal blijft dan wel steeds het Nederlands. Andere clubs hanteren een systeem waarbij de taal van de meerderheid van de leden de voertaal wordt en de opdracht dan nadien voor een kleine groep of individueel vertaald wordt in de taal van de minderheid, hetzij het Nederlands, hetzij het Frans. Een derde mogelijkheid is dat alle oefeningen meteen in zowel het Nederlands als het Frans worden uitgelegd, een optie die ook door een aantal clubs wordt toegepast.

Niet in alle clubs waar er Nederlandstaligen en anderstaligen trainen, wordt er evenveel aandacht besteedt aan beide talen. In veel clubs houdt men in alle omstandigheden vast aan het Nederlands, ook wanneer dit voor een moeilijke communicatie of zelfs voor begripsproblemen zorgt. In een aantal clubs zagen we dat sommige anderstalige jeugdleden voortdurend een beroep deden op familieleden langs de kant die systematisch alle opdrachten vertaalden naar hun thuistaal, meestal het Frans. Eén keer zagen we ook dat één van de spelertjes in een voetbalploeg de opdrachten van de trainer vertaalde voor zijn ploegleden, zodat ook zij de uitleg konden begrijpen.

Dat men geen andere talen dan het Nederlands gebruikt tijdens trainingen impliceert niet dat men geen aandacht besteedt aan anderstaligen of dat men geen inspanningen doet om anderstaligen snel te laten integreren in de spelersgroep. Wel is het zo dat deze aanpak soms te wensen over laat. Dit kan men heel concreet illustreren aan de hand van de volgende situaties die we observeerden. In een bepaalde club waar de afspraak gold dat trainers enkel Nederlands spreken, was er een trainer die duidelijk inspanningen deed om een eentalig Franstalig jeugdlid toch zo goed mogelijk te laten integreren in de groep. Zo vroeg de trainer op een bepaald moment aan dat ene lid om een bepaalde opdracht uit te voeren, terwijl de rest van de groep toekeek. Het lid begreep de opdracht niet, maar kreeg geen extra uitleg of een vertaling van de opdracht. Het kind probeerde uiteindelijk iets op goed geluk tot ze na een aantal verkeerde pogingen, waarop ze steeds een nee te horen kreeg van de trainer, toch de goede oefening uitvoerde. De trainer gaf daarna expliciet aan aan de onderzoeker dat hij dergelijke dingen deed om de anderstalige leden zo snel mogelijk bekend te maken met de terminologie en ze in de groep te laten opnemen, maar zijn aanpak bracht het kind duidelijk in verlegenheid. Dergelijke observaties, die evenwel zeldzaam zijn, tonen aan dat er nog heel wat ruimte is voor een verbetering van de manier waarop trainers met meertaligheid omgaan. Dit betekent echter niet dat trainers altijd de thuistaal van de leden moeten hanteren, aangezien dit ook de integratie van de leden kan tegengaan. Zo sprak één van de geobserveerde trainers een van huis uit Franstalig meisje consequent aan in het Frans zonder dat zij daar om vroeg en terwijl zij de opdrachten ook begreep in het Nederlands. Zij kreeg dus een soort voorkeursbehandeling waardoor ze door de rest van de groep buitengesloten werd.

Bovenstaande voorbeelden tonen aan dat er ruimte is voor verbetering van de interactie tussen trainers en leden. Vooral op jeugdniveau werd er niet altijd op een even goede manier omgegaan met de meertaligheid in de spelersgroepen. Toch mogen we hieruit niet concluderen dat de communicatie in sportclubs volledig mank loopt. Tijdens de observaties

werd vastgesteld dat heel wat trainers ervoor zorgen dat ze hun oefeningen visualiseren, dat ze de opdracht nog eens herhalen of herformuleren wanneer ze zien dat sommige leden de oefening niet hebben begrepen en dat ze individuele feedback en extra uitleg geven waar nodig.

2.2.3. Communicatie: wie praat met wie?

Tijdens onze observaties keken we niet alleen naar de hoeveelheid communicatie en de kwaliteit ervan, maar ook naar wie er precies met elkaar communiceert. Hierboven merkten we al op dat het tijdens trainingen vooral de trainer is die communiceert naar de leden toe en dat er maar weinig sprake is van een wisselwerking tussen trainer en leden. Ook voor en na de trainingen zagen we dat er weinig of geen communicatie is tussen trainer en leden, vooral omdat de leden ook niet blijven napraten na afloop van de training. Wanneer dat toch gebeurt, zijn het vooral de oudere jeugdleden en de volwassenen die nog wat blijven praten. Bij de jeugdleden zijn de ouders meestal slechts kort aanwezig in de sportzaal of op het veld om hun kinderen af te zetten en op te pikken. Hun communicatie met de trainer blijft dan ook vaak beperkt tot een korte begroeting.

Wanneer we kijken naar de taal waarin de communicatie tussen Nederlandstaligen en anderstaligen verloopt, zien we dat in de meerderheid van de clubs de anderstaligen Nederlands spreken. In ongeveer een derde van de clubs zagen we dat het Nederlandstaligen waren die de taal van de andere spraken. De meerderheid van deze clubs waren voetbalclubs. Leden die tweetalig zijn opgevoed passen zich in het algemeen aan aan de taal van hun gesprekspartner, ongeacht of dat het Nederlands of het Frans is.

We zien wel dat dit algemene beeld enigszins moet worden aangepast wanneer we ons toespitsen op de ouders van de jeugdleden. Zij splitsen zich ofwel vaker op in taalgroepjes, ofwel spreken de Nederlandstaligen de taal van de andere, meestal het Frans. We hebben slechts in uitzonderlijke gevallen vastgesteld dat anderstalige ouders overschakelen naar het Nederlands.

Bovenstaande vaststellingen brengen ons bij de mogelijke vorming van taalgroepjes in sportclubs, zowel onder leden als onder ouders van jeugdleden. Algemeen kunnen we stellen dat er zich in maar weinig clubs taalgroepjes hebben gevormd. Dit is ook grotendeels te verwachten aangezien er in veel clubs slechts weinig of geen anderstaligen zijn en dat die, als ze er zijn, vaak ook Nederlands spreken, zoals hierboven werd beschreven. Daarenboven stelden we ook vast dat de communicatie tijdens en na trainingen beperkt is en dat er zich dus al weinig kansen voordoen tot echte groepsvorming.

Tijdens trainingen hebben we een aantal keer gezien dat anderstaligen die het Nederlands nog niet volledig beheersen ook niet deelnemen aan de communicatie. Toch lijkt taal meestal niet tot groepjesvorming te leiden (zie 3.2.2.). Bij de jeugd zien we bijvoorbeeld dat taal geen bepalende factor is bij het uitkiezen van leden voor groepsoefeningen. Als er al groepjes zijn dan zijn die gevormd op basis van schoolvriendschappen of op basis van geslacht. Vaak trainen meisjes graag met meisjes en jongens graag met jongens. Uiteraard hebben we ook een aantal uitzonderingen vastgesteld. In één bepaalde voetbalploeg ging de groepjesvorming op basis van taal zo ver dat er sprake was van twee afzonderlijke clans, die zo weinig mogelijk met elkaar trinden of communiceerden. In een andere ploeg, waar ook taalgroepjes waren, probeerde de trainer deze actief te doorbreken door bijvoorbeeld zelf heterogene groepjes samen te stellen voor de groepsoefeningen.

Naast het veld hebben we, net zoals tijdens trainingen, slechts bij uitzondering taalgroepjes gezien. Dit uitte zich dan in het feit dat Franstaligen meer met Franstaligen en Nederlandstaligen meer met Nederlandstaligen praatten tijdens bijvoorbeeld het omkleden of het verlaten van de zaal of het veld. Of dit echt als de vorming van taalgroepjes moet worden gezien is nog maar de vraag.

Het enige moment waarop we regelmatig vorming van taalgroepjes konden vaststellen was tijdens de communicatie tussen ouders. Zowel op de kant als in de kantine, lijken Nederlandstalige ouders vooral met Nederlandstalige ouders te praten en Franstalige ouders met Franstalige ouders. Slechts zelden zitten of praten Nederlandstalige en anderstalige ouders samen en wanneer dat toch gebeurt, zijn het vooral de Nederlandstaligen die hun taalgebruik aanpassen aan dat van hun gesprekspartner. We stelden wel vast dat deze taalgroepjes af en toe doorbroken worden doordat kinderen van Nederlandstalige en anderstalige ouders met elkaar praten of doordat tweetalige ouders met zowel Nederlandstalige als Franstalige ouders bevriend zijn.

2.3. Het omgaan met meertaligheid in de sportclubs door het beleid

2.3.1. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt?

De aanwezigheid van meertaligheid in de sportclubs betekent niet automatisch dat er ook een sportclubbeleid is rond het omgaan met die meertaligheid of dat meertaligheid als een expliciet aandachtspunt wordt beschouwd. Zo stelt slechts iets meer dan een derde van de geïnterviewden op het clubniveau dat het taalgebruik en het omgaan met meertaligheid een aandachtspunt is in hun club (vraag I9). Wel merken we een groot verschil in de antwoorden van de bestuursleden, waar meer dan de helft antwoordde dat het taalgebruik een aandachtspunt is, en van de trainers, waar slechts 30% positief antwoordde. Dit kan betekenen dat verscheidene besturen wel degelijk “waakzaam” zijn met betrekking tot het taalgebruik, maar dat ze nog geen nood voelen om hierover te communiceren met de trainers.

Alvorens clubbesturen tijd en energie steken in het ontwikkelen van een beleid rond het taalgebruik en de eventuele implementatie hiervan, dienen zij hiertoe op een of ander manier aangezet te worden. Deze stimulans kan zowel komen vanuit de club zelf als vanuit de omgeving van de sportclub, zoals het gemeentelijke beleid, drukkingsgroepen, enz. Van de geïnterviewden die antwoordden dat het taalgebruik een aandachtspunt is binnen hun club, meende 66% dat dit reeds sinds lange tijd, zonder concrete aanleiding, zo is. Dit hangt meestal samen met de geografische ligging van de clubs in de Rand, waardoor er vaak een zekere linguïstische gevoeligheid is. Van zij die aangaven dat de taalaandacht in hun club wel voortvloeit uit een concrete aanleiding, stelt nog eens 13% dat dit te maken heeft met een zeker Vlaams bewustzijn gebonden aan de geografische ligging. De meest voorkomende concrete aanleiding die echter door de geïnterviewden werd aangegeven zijn klachten die ze hebben gekregen over het taalgebruik, meestal met betrekking tot een teveel aan Frans in de club. Dit werd aangegeven door ongeveer 67% van de geïnterviewden, die een concrete aanleiding voor de taalaandacht binnen hun club signaleerden, wat neerkomt op 43% van het totale aantal antwoorden. Daarnaast gaf iets meer dan 20% van hen aan dat de taalaandacht er binnen hun club gekomen is ten gevolge van het gemeentebestuur of het beleid van Bloso.

Deze lage score inzake de invloed van het beleid op de mate waarin er in de clubs aandacht geschonken wordt aan het taalgebruik, geeft echter een vertekend beeld. Als we immers de antwoorden op de vraag ‘Denkt u dat het taalgebruik in sportclubs een aandachtspunt is binnen uw gemeente?’ koppelen aan de antwoorden op de vraag ‘Denkt u dat het taalgebruik een aandachtspunt is binnen uw sportclub?’ (vragen I9 en I10), dan blijkt

dat van de groep die meent dat het taalgebruik in sportclubs een aandachtspunt is binnen hun gemeente, 73% ook antwoordt dat het taalgebruik een aandachtspunt is binnen hun sportclub. Van hen die van mening zijn dat het taalgebruik in sportclubs geen aandachtspunt is binnen hun gemeente, antwoordt slechts 15% dat het taalgebruik wel een aandachtspunt is binnen de eigen club. Dit toont aan dat het beleid van de gemeente wel degelijk een invloed heeft op het belang dat door de sportclubactoren gehecht wordt aan het taalgebruik in hun sportclub. Wel dient hieraan toegevoegd te worden dat iets minder dan de helft van de ondervraagden op het sportclubniveau van mening is dat het taalgebruik in sportclubs een aandachtspunt is binnen hun gemeente, meer bepaald 45%.

Wanneer we kijken naar de mate waarin het taalgebruik in sportclubs een aandachtspunt vormt voor de gemeenten, dan zien we dat de inschatting van de actoren op het clubniveau dicht in de buurt ligt van de antwoorden van de actoren op het gemeentelijke niveau. Op het gemeentelijke niveau zien we immers dat om en bij de 54% van de ondervraagden stelt dat het taalgebruik in de sportclubs een aandachtspunt vormt in hun gemeente. Ook inzake de oorzaak van deze aandacht op het gemeentelijke niveau is er een grote mate van overeenstemming met de oorzaken die door de sportclubs werden aangehaald om hun eigen aandacht voor het taalgebruik te verklaren. Op het gemeentelijke niveau stelt ongeveer 65% dat deze aandacht er zonder concrete aanleiding is gekomen, en bijgevolg dus samen hangt met de geografische en de daaruit volgende linguïstische situatie van de gemeente. Van de groep die stelde dat er wel een concrete aanleiding was voor de aandacht van de gemeente, antwoordt 32% dat die voortkomt uit een Vlaamse reflex ten gevolge van de geografische ligging van de gemeente. Net zoals op het clubniveau heeft de meest aangehaalde concrete aanleiding echter te maken met klachten over het taalgebruik in bepaalde clubs. Op het gemeentelijke niveau maakt dit antwoord ongeveer 77% uit van de aangehaalde concrete aanleidingen voor de aandacht voor de taalomgang in sportclubs, wat neerkomt op 53% van het totale aantal antwoorden op het beleidsniveau.

Wanneer we vervolgens kijken naar welke instelling/functie er de meeste aandacht besteedt aan de taalsituatie in de sportclubs, dan zien we wel grote verschillen opduiken in de antwoorden tussen het gemeentelijke niveau en de sportclubs (vraag I11). De sportraad wordt door 65% van de gemeentelijke actoren aangehaald als het orgaan dat aandacht besteedt aan de taalsituatie in de sportclubs. Daarnaast meent 59% van deze ondervraagden dat de sportfunctionaris aandacht heeft voor deze materie en 53% van hen meent dat ook het schepencollege hieraan aandacht besteedt. De actoren op het clubniveau hebben over het algemeen de indruk dat vooral het schepencollege aandacht heeft voor de taalsituatie, met

45% van de antwoorden achter zich. De sportdienst komt hierbij uit op 28% en de sportraad op 25%. De percentages liggen dus veel lager op clubniveau dan op beleidsniveau. Wanneer we deze cijfers koppelen aan het gegeven dat de actoren op het gemeentelijke niveau ongeveer in gelijke mate als de actoren op het sportclubniveau oordelen dat het taalgebruik in sportclubs een aandachtspunt is in de gemeente, kunnen we concluderen dat de gemeenten de sportclubs kunnen laten merken dat er aandacht besteed wordt aan het taalgebruik, maar niet vanwaar die aandacht komt.

Op het clubniveau zien we dat zowel door ongeveer de helft van de beleidsactoren als door de helft van de clubactoren het bestuur bestempeld wordt als de functie waar het meeste aandacht besteed wordt aan het taalgebruik.

2.3.1.1. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt? Een vergelijking tussen de drie regio's

Op basis van de onderscheiden linguïstische situaties in de sportclubs tussen de drie regio's, en de daaraan verbonden verschillen in taalgebruik, lijkt het aangewezen om na te gaan of er verschillen tussen de regio's optreden inzake de aandacht die besteed wordt aan het taalgebruik in de clubs. Op basis van het cijfermateriaal blijken de antwoorden op de vraag of het taalgebruik in de sportclub een aandachtspunt is inderdaad sterk te variëren van regio tot regio. In de Zuidwest Rand blijkt men de meeste aandacht te hebben voor het taalgebruik. In deze regio verklaarde 50% van de geïnterviewden op het clubniveau dat ze het taalgebruik als een aandachtspunt in hun club beschouwen. Als we enkel naar de bestuursleden kijken, loopt dit op tot 61%. De cijfergegevens uit de regio Noordwest liggen dicht tegen deze van de Zuidwest Rand. In de regio Noordwest verklaarde 44% van de geïnterviewden op het clubniveau dat het taalgebruik een aandachtspunt is binnen hun club. Ook in deze regio zien we een groot verschil tussen de antwoorden van de trainers en de bestuursleden: 60% van de bestuursleden antwoordde dat het taalgebruik een aandachtspunt is tegenover 40% van de trainers. In de regio Vlaams-Brabantse Ardennen zien we een ander beeld. In deze regio komt het aandeel van de geïnterviewden op het clubniveau, die verklaarden dat het taalgebruik een aandachtspunt is binnen hun club, niet boven de 18%. Binnen deze regio stelt slechts 30% van de bestuursleden en 11% van de trainers dat het taalgebruik een aandachtspunt is in hun club.

De oorzaken voor dit verschil in aandacht tussen de regio's moet deels op het gemeentelijke niveau gezocht worden. We zagen immers al dat de aandacht die besteed wordt aan het taalgebruik in de sportclubs op het gemeentelijke niveau een invloed heeft op de

aandacht die in de sportclubs besteed wordt aan dit taalgebruik. Van de ondervraagden op het clubniveau uit de Zuidwest Rand stelt ongeveer 66% dat het taalgebruik in de sportclubs ook een aandachtspunt is binnen de eigen gemeente. In de Noordwest Rand komt dit slechts uit op 38% en in de Vlaams-Brabantse Ardennen op 31%. In tegenstelling tot de cijfers inzake het taalgebruik als aandachtspunt in de clubs, is er een groot verschil tussen de cijfers van de Noordwest Rand en de Zuidwest Rand inzake de waargenomen aandacht die door het gemeentelijke niveau aan het taalgebruik wordt besteed. De aandacht op het gemeentelijke niveau kan dus slechts een deel van de oorzaak vormen. Bijgevolg moet het verschil in aandacht die besteed wordt aan het taalgebruik in de sportclubs tussen de regio Vlaams-Brabantse Ardennen en de twee overige regio's ook gezocht worden in de verschillen in linguïstische samenstelling van de clubs tussen de verschillende regio's. We zagen eerder dat de sportclubs in de Zuidwest Rand het meest geconfronteerd worden met meertaligheid. Dit maakt de taalproblematiek in de sportclubs daar groter en leidt dus tot een grotere aandacht hiervoor. In de regio's Noordwest en Vlaams-Brabantse Ardennen was de Nederlandse aanwezigheid groter en lagen de aandelen van andere talen dan het Nederlands erg dicht bij elkaar, respectievelijk 24% en 25%. De samenstelling van de anderstaligheid is in beide regio's echter wel verschillend. We zagen immers dat in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen het aandeel van andere talen dan het Frans of het Nederlands op 8% werd geschat. In de regio Noordwest kwam dit uit op slechts 2%. Bijgevolg kunnen we concluderen dat de meertaligheid in regio Vlaams-Brabantse Ardennen heterogener is dan in de regio Noordwest. Deze grotere verspreiding van de anderstaligheid over verschillende talen in de Vlaams-Brabantse Ardennen betekent dan ook dat de druk op het Nederlands van één concurrerende taal in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen minder groot is dan in de regio Noordwest, waar de meertaligheid veel meer voor Frans staat.

2.3.1.2. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt? Een vergelijking tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten

Inzake de aandacht die aan het taalgebruik in de sportclubs geschonken wordt, zien we grote verschillen tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten. In de niet-faciliteitengemeenten zien we immers dat er veel meer aandacht gaat naar taal in de sportclubs. In deze gemeenten komt het aandeel van de geïnterviewden die op het clubniveau aangaven dat er aandacht besteed wordt aan het taalgebruik uit op 44%. In de faciliteitengemeenten vertegenwoordigt dit slechts 17% van de antwoorden. Die

antwoordenverdeling tussen beide types gemeente valt in de lijn der verwachting. We zullen immers in het volgende hoofdstuk zien dat in de faciliteitengemeenten meer dan in de niet-faciliteitengemeenten meertaligheid als een meerwaarde gepercipieerd.

2.3.1.3. Het taalgebruik in sportclubs: een aandachtspunt? Een vergelijking tussen de voetbalclubs en de andere sportclubs

Net zoals we verschillen zagen tussen de drie regio's inzake het taalgebruik als aandachtspunt, vallen er ook grote verschillen te constateren tussen de voetbalclubs enerzijds en de overige sportclubs anderzijds. Voetbalclubs in de Vlaamse Rand blijken het taalgebruik veel meer als een aandachtspunt te beschouwen dan de overige sportclubs. Van de ondervraagden op het sportclubniveau, stelde ongeveer 64% uit de voetbalclubs dat het taalgebruik een aandachtspunt is in hun club. In de overige sportclubs is dit slechts 17%.

Wanneer we binnen deze twee groepen de antwoorden van de bestuursleden en de trainers vergelijken, dan zien we dat in zowel de voetbalclubs als in de overige sportclubs het aandeel van de trainers die stellen dat het taalgebruik een aandachtspunt is, ongeveer 20% lager ligt dan bij de groep van de bestuursleden.

Het verschil in aandacht voor het taalgebruik tussen voetbalclubs en overige sportclubs hangt deels samen met de grotere aanwezigheid van anderstaligen in de voetbalclubs en met de grotere focus van de gemeenten op voetbalclubs. Beide elementen zorgen ervoor dat voetbalclubs over het algemeen vaker gedwongen worden om bezig te zijn met het taalgebruik in hun club.

2.3.2. Sportgerelateerde taalreglementen op het gemeentelijke niveau

We zijn ook nagegaan of de onderzochte gemeenten een reglement hebben dat handelt over het taalgebruik in de sportclubs (vraag I14). In het hoofdstuk over de dataverzameling werd hierbij reeds opgemerkt dat deze vraag voor interpretatieproblemen zorgde. Bovendien zien we dat de verschillende actoren van bepaalde gemeenten elkaar regelmatig tegenspreken inzake de aanwezigheid van een reglement. Bijgevolg geven de hieronder gepresenteerde cijfers niet aan of er werkelijk een reglement op het gemeentelijke niveau aanwezig is. Door de geringe omvang van de drie groepen ondervraagden op het gemeentelijke niveau en uit praktische overwegingen, worden in tabel 5 geen percentages, maar wel absolute aantallen weergegeven.

	Schepenen	Sportfunctionarissen	Sportraadvoorzitters
Neen	4	2	3
Ja	13	16	13

Tabel 5: Aanwezigheid van een reglement op het gemeentelijk niveau

Om uit deze cijfers toch enigszins een beeld te krijgen van het aantal gemeenten dat een reglement heeft met betrekking tot het taalgebruik in sportclubs, wordt systematisch nagegaan waar en tussen welke actoren er tegenspraak is. Wanneer we de antwoorden op het niveau van de schepenen dieper bestuderen, dan blijkt dat de vier schepenen die stelden geen reglement te hebben in hun gemeente, schepenen uit de faciliteitengemeenten zijn. Gezien de linguïstische en politiek-institutionele situatie van de faciliteitengemeenten ligt dit in de lijn der verwachtingen. Hieruit volgt dus dat alle schepenen uit de niet-faciliteitengemeenten beweren een sportgerelateerd taalreglement te hebben in hun gemeenten.

De antwoorden van de sportfunctionarissen en de sportraadvoorzitters geven een minder duidelijk beeld. Wat betreft de faciliteitengemeenten, zien we dat van de ondervraagde sportfunctionarissen en sportraadvoorzitters, slechts één sportraadvoorzitter stelde geen weet te hebben van een sportgerelateerd taalreglement in zijn of haar gemeente. In deze gemeente bestaat er naast een tweetalige sportraad, waarin men kan aannemen dat er geen reglementen met betrekking tot het taalgebruik zijn, echter ook een sportoverleg van vzw ‘de Rand’, dat wel een reglement met betrekking tot het taalgebruik heeft. We zien dus dat er in alle faciliteitengemeenten een reglement bestaat dat betrekking heeft op het taalgebruik van de sportclubs, dit steeds gebonden aan een sportraad of het sportoverlegorgaan van vzw ‘de Rand’. Tussen de faciliteitengemeenten onderling zijn er wel verschillen in de invulling van het reglement. Dit gaat van het eisen dat de aangesloten clubs een zeker Vlaams profiel uitdragen tot de verplichting om alle communicatie, zeker wat betreft de schriftelijke en publieke communicatie, in het Nederlands te doen.

Wanneer we kijken naar de niet-faciliteitengemeenten, dan zien we dat van de twee sportraadvoorzitters en de twee sportfunctionarissen die in deze groep aangaven geen reglement te hebben, er één sportfunctionaris en één sportraadvoorzitter uit dezelfde gemeente komen. De andere sportfunctionaris en sportraadvoorzitter die aangaven dat er in hun gemeente geen reglement met betrekking tot het taalgebruik in sportclubs bestaat, komen elk uit een andere gemeente. Deze twee personen situeren zich in deze context dus elk tegenover hun respectievelijke schepen en sportraadvoorzitter of sportfunctionaris, die een

tegenovergesteld antwoord gaven. Bijgevolg kunnen we aannemen dat er in deze twee gemeenten wel degelijk een reglement aanwezig is. Voor de gemeente van de betreffende sportraadvoorzitter zal dit reglement voortkomen uit het schepencollege of de gemeenteraad en voor de gemeente van de betreffende sportfunctionaris zal dit reglement voortkomen uit de sportraad. Dit zijn immers twee gemeentelijke niveaus waarvan de onderlinge interactie en samenwerking varieert per gemeente. Men kan dus veronderstellen dat er in sommige gemeenten een reglement bestaat dat is opgesteld door het schepencollege, maar dat niet gekend is door de sportraad of omgekeerd.

Deze situatie geldt echter niet voor de sportfunctionaris en sportraadvoorzitter afkomstig uit dezelfde gemeente, die aangaven dat er in hun gemeente geen reglement bestaat. Bijgevolg kunnen we veronderstellen dat er één gemeente is in de groep van de niet-faciliteiten-gemeenten waar er geen reglement met betrekking tot het taalgebruik in sportclubs aanwezig is, vanuit de sportraad noch vanuit het schepencollege of de gemeenteraad. De mogelijkheid bestaat echter ook dat in deze gemeente wel een reglement aanwezig is opgesteld door het schepencollege of de gemeenteraad, maar dat dit niet gekend is door de sportfunctionaris en sportraadvoorzitter van de gemeente. Dit zou echter betekenen dat er geen controle en implementatie van dit reglement kan zijn.

Algemeen kunnen we stellen dat negentien van de twintig onderzochte gemeenten een reglement hebben dat handelt over het taalgebruik in de sportclubs.

2.3.2.1. De reikwijdte en de aard van de gemeentelijke reglementen

Wanneer we kijken naar de reikwijdte van de gemeentelijke reglementen met betrekking tot het taalgebruik in sportclubs, zien we dat deze geen onderscheid maken tussen de verschillende sporttakken (vraag I14). De gemeenten stellen onafhankelijk van de sporttak een aantal criteria op waaraan de sportclubs dienen te voldoen alvorens de clubs gebruik kunnen maken van de gemeentelijke ondersteuning. Deze gemeentelijke ondersteuning kan financieel en/of logistiek van aard zijn.

De criteria waaraan sportclubs dienen te voldoen om steun van de gemeente te krijgen, verschillen van gemeente tot gemeente. Zoals we eerder zagen komen in sommige gemeenten de sportgerelateerde taalreglementen voort uit de sportraad, terwijl ze in andere gemeenten voortkomen uit het schepencollege of de gemeenteraad. Wanneer de reglementen, en de daaraan verbonden gemeentelijke ondersteuning, voortkomen uit de sportraad betekent dit dat de reglementen enkel betrekking hebben op de clubs die aangesloten zijn bij de sportraad.

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat ook reglementen voortkomend uit het schepencollege of de gemeenteraad kunnen worden geïmplementeerd en gecontroleerd door de sportraad. Het aandeel van clubs die niet aangesloten zijn bij de sportraad van de gemeente is in haast alle niet-faciliteitengemeenten zeer klein. Wanneer de gemeentelijke ondersteuning en reglementering niet gekoppeld is aan de erkenning van de sportclubs door de sportraad, dan werkt ze op basis van logistieke steun. Dit betekent dat er voorwaarden gesteld worden aan het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur of aan kortingen op de huurprijs van deze infrastructuur. Tussen deze twee werkwijzen bestaat er, zoals hierboven reeds aangehaald, ook een derde werkvorm waarbij de gemeente zowel voorwaarden koppelt aan het gebruik van de infrastructuur als aan de erkenning door de sportraad.

Wanneer we kijken naar de gegevens die we verzameld hebben uit de interviews, dan zien we dat 32% van de niet-faciliteitengemeenten de steun en reglementering koppelen aan een erkenning door de sportraad en de overige 68% aan het gebruik van de infrastructuur of aan zowel het gebruik van de infrastructuur als aan de erkenning door de sportraad (vraag I14). Wanneer de gemeentelijke ondersteuning en reglementering gekoppeld worden aan de erkenning door de sportraad, betekent dit niet altijd dat enkel de sportraad verantwoordelijk is voor de controle en implementatie hiervan. Afhankelijk van de gemeente kan dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn van de sportraad, de sportfunctionaris en de schepen.

Gezien de specifieke situatie van de faciliteitengemeenten worden taalcriteria in deze gemeenten haast nooit gekoppeld aan beperkingen op het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur. We zien dan ook dat in de faciliteitengemeenten de steun en de daaraan verbonden taalcriteria, steeds gekoppeld zijn aan de erkenning door de sportraad of het sportoverleg van vzw 'de Rand'.

De precieze inhoud van de sportgerelateerde taalreglementen blijft deze in de meeste gemeenten nogal vaag (zie Bijlage 1.4.). Vaak staan in de statuten, subsidiereglementen of de reglementen die betrekking hebben op het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur, bepalingen als 'het Nederlandstalige karakter moet gerespecteerd worden' of 'de voertaal dient het Nederlands te zijn'. De precieze invulling van dergelijke clausules was voor de geïnterviewden op het gemeentelijke niveau zelf niet altijd even duidelijk. In sommige gemeenten betekent dit in hoofdzaak dat het bestuur duidelijk Nederlandstalig dient te zijn, in andere gemeenten dat alle schriftelijke en officiële communicatie in het Nederlands opgesteld moet zijn en in nog andere gemeenten betekent het 'respect voor het Nederlandstalige karakter' dat alle communicatie in het Nederlands dient te gebeuren.

2.3.2.2. Het controleren en handhaven van de gemeentelijke reglementen

Dat de gemeente en reglement opstelt, betekent niet automatisch dat de gemeente de naleving ervan ook wil afdwingen. We zagen namelijk eerder al dat het aantal gemeenten met een reglement het aantal gemeenten dat stelde dat het taalgebruik in sportclubs een aandachtspunt is, aanzienlijk overstijgt. Bijgevolg dienen we te kijken naar de bereidheid van de gemeenten om de opgestelde regels in de praktijk af te dwingen en daarbij eventueel sanctionerend op te treden.

Ondanks de algemene vaagheid van de sportgerelateerde taalreglementen zien we dat 91% van de ondervraagden op het gemeentelijke niveau stelt dat de gemeente ingrijpt, of zal ingrijpen, bij overtreding van het reglement (vraag I18). Deze cijfers komen overeen met het aandeel van de ondervraagde actoren op het gemeentelijke niveau uit de niet-faciliteiten-gemeenten die stellen dat ze het persoonlijk wenselijk achten dat er maatregelen genomen worden wanneer de regels overtreden worden (vraag I20a). De cijfers in de faciliteiten-gemeenten zijn te klein om uit te drukken in procenten en worden dus weergegeven in absolute aantallen. We zien hier dat drie van de zes ondervraagden op het gemeentelijke niveau die aangaven weet te hebben van een reglement in hun gemeente, stellen dat ze het wenselijk achten dat er maatregelen worden genomen bij overtreding van de reglementen. Twee van de zes ondervraagden stelden dat ze dit wenselijk noch niet wenselijk achten en één stelde dat hij of zij het nemen van maatregelen niet wenselijk acht. Wanneer we vervolgens de bereidwilligheid tot het nemen van maatregelen uitdiepen, dan zien we dat van de 91% die stelden dat de eigen gemeente ingrijpt of zal ingrijpen, 68% meent dat de gemeente dit doet of zal doen op eigen initiatief. De overige 32% stelt dat de gemeente enkel ingrijpt of zal ingrijpen na signalisatie van een overtreding door derden (vraag I18).

De middelen waarover de gemeenten beschikken om sportclubs te sanctioneren zijn afhankelijk van de aard van de reglementering. Wanneer de gemeentelijke steun en reglementering gekoppeld zijn aan de erkenning door de sportraad, dan kan de gemeente als sanctionering de erkenning door de sportraad van de sportclubs, en de daaraan gekoppelde ondersteuning, intrekken. Wanneer de reglementering gekoppeld is aan het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur, dan kan de gemeente als sanctie het gebruik van de gemeentelijke infrastructuur duurder maken, beperken of verbieden.

Naast naar de wenselijkheid ervan, keken we naar de mate waarin men het nemen van maatregelen ook haalbaar acht (vraag I21a). Van de actoren op het gemeentelijke niveau antwoordt 87% dat ze het nemen van maatregelen haalbaar achten in hun gemeente. Dit cijfer ligt zeer dicht bij het aandeel van de actoren die stelden dat ze het nemen van maatregelen

wenselijk achten. De mogelijkheden van een gemeente tot het nemen van maatregelen bij overtreding van het reglement hangen dan ook voor een groot deel samen met de politieke wil van de bevoegde actoren. Wanneer deze verklaren dat ze de wil hebben om maatregelen te nemen, dan is de kans ook groot dat het nemen van maatregelen in de betreffende gemeenten ook haalbaar zal zijn. De gemeentelijke actoren die verklaarden dat het nemen van maatregelen bij overtredingen niet haalbaar is in hun gemeente, weten dit aan het ontbreken van politieke wil of de moeilijkheid van het verzamelen van bewijzen.

Met betrekking tot de wenselijkheid en haalbaarheid van het nemen van maatregelen, zien we geen grote verschillen tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten. Men zou echter kunnen verwachten dat in de faciliteitengemeenten de politieke wil ontbreekt om maatregelen te nemen bij een overtreding van het taalreglement en dat het nemen van maatregelen in deze gemeenten dan ook niet haalbaar wordt geacht. We zagen voordien echter al dat de ondersteuning van de sportclubs en de daaraan gebonden reglementering in de meeste faciliteitengemeenten onttrokken is aan de politiek-gemeentelijke voogdij. Het reglement van de sportraad of het sportoverlegorgaan in deze gemeenten diende niet goedgekeurd te worden door het schepencollege, net zo min als het al dan niet nemen van maatregelen door deze personen beslist wordt. Dit zorgt ervoor dat de beslissings- en actiemogelijkheden van de sportraden en sportoverlegorganen inzake taalaangelegenheden minder beperkt worden door de politiek-communautaire situatie in de faciliteitengemeenten, waar het handhaven en afdwingen van taalreglementeringen moeilijker is dan in de andere Vlaamse randgemeenten.

Hoewel uit deze cijfers een grote bereidwilligheid vanuit het gemeentelijke niveau tot het nemen van maatregelen naar voren komt, blijkt dat slechts een derde van de gemeentelijke actoren uit de niet-faciliteitengemeenten meent dat er problemen zijn met de naleving van deze reglementen (vraag I16). In de faciliteitengemeenten is deze situatie geheel anders. Daar geeft 71% aan dat er sprake is van spanning tussen de officiële richtlijnen en de dagelijkse praktijk. Deze grotere spanning in de faciliteitengemeenten tussen de richtlijnen en de praktijk hangt samen met de linguïstische samenstelling van de sportclubs in de faciliteitengemeenten en de pragmatische instelling van de sportclubactoren daar.

2.3.2.3. Kennis van de gemeentelijke reglementen op het clubniveau

We merkten dat de gemeentelijke reglementen niet altijd gekend zijn in de sportclubs. Van de geïnterviewden op het sportclubniveau geeft slechts 30% aan weet te hebben van

taalreglementen op het gemeentelijke niveau. We constateren hier wel een groot verschil in antwoorden tussen de bestuursleden en de trainers. Van de bestuursleden stelt 45% weet te hebben van dergelijke gemeentelijke reglementen, tegenover 22% van de trainers. Deze grotere kennis van de gemeentelijke reglementen hangt samen met de rol van het bestuur als beleidsorgaan van de club. Het merendeel van de bestuursleden die kennis hebben van een gemeentelijk reglement (67%), zijn er ook van overtuigd dat de naleving hiervan gecontroleerd wordt.

Naast een verschil tussen trainers en bestuursleden, zien we dat in de Zuidwest Rand (61%), in de voetbalclubs (53%) en in de niet-faciliteitengemeenten (51%) de kennis van de bestuursleden van een gemeentelijk reglement steeds hoger uitkomt dan gemiddeld. Dit zijn dan ook telkens de onderzoeksgroepen waarin meer dan gemiddeld aangegeven werd dat het taalgebruik in de sportclub een aandachtspunt is.

2.3.3. Taalreglementen op het niveau van de sportclubs

2.3.3.1. De aanwezigheid van taalreglementen in de sportclubs

In dit deel gaan we na of de aandacht voor het taalgebruik bij de sportclubs zich ook vertaalt in het opstellen van reglementen met betrekking tot dit taalgebruik (vraag I14). Net zoals voor het gemeentelijke niveau, dient hier gewezen te worden op de interpretatieproblemen die deze vraag met zich meebracht. Op clubniveau dient men er bovendien rekening mee te houden dat het begrip “reglement” niet steeds een formele, schriftelijk opgestelde regel betreft, maar soms slaat op mondelinge afspraken vanuit het clubbestuur.

	Clubbestuur	Trainers
Neen	47.1%	71.6%
Ja	52.9%	28.4%

Tabel 6: Aanwezigheid van een reglement op clubniveau

Een eerste element uit tabel 6 dat onmiddellijk opvalt, is het verschil in antwoorden tussen de trainers en de bestuursleden. Waar een kleine meerderheid van de bestuursleden beweert een reglement te hebben dat handelt over het taalgebruik in de sportclub, geldt dit voor slechts 28% van de trainers. Aangezien de bestuursleden de beleidsmakers van de clubs zijn, is het aannemelijk om het zwaarste gewicht toe te kennen aan de antwoorden van de bestuursleden.

Bijgevolg mogen we aannemen dat ongeveer de helft van de onderzochte clubs een reglement of beleidslijn heeft die handelt over het taalgebruik in de sportclub. Het lage aandeel van trainers die aangeven dat ze kennis hebben van een dergelijk reglement wijst erop, zoals we al zagen in het onderdeel over de taalaandacht, dat in verschillende clubs de bestuursleden nog niet de noodzaak hebben gevoeld om hierover te communiceren met de trainers. Dit valt ook af te leiden uit de motivaties die de bestuursleden verwoordden voor het opstellen of uittekenen van een dergelijk reglement. Van de bestuursleden die op deze vraag antwoordden, gaf slechts 23% aan dat dit reglement of beleid voortkomt uit klachten of is opgesteld ter vrijwaring van het Nederlandstalige karakter van de club. De overige antwoorden richten zich allen op een praktische omgang met de situatie, zoals een aanpassing aan de taaleisen van de gemeente of de omgang met de geografische ligging van de club in de Vlaamse Rand. De meeste clubs die een beleid of reglement hebben rond taalgebruik, hebben dit dan ook opgesteld vanuit een preventieve visie, eerder dan vanuit een inspelen op reeds aanwezige problemen. Deze achterliggende motivatie om bezig te zijn met het taalgebruik in de sportclubs bleek reeds uit de voorgaande gegevens die handelden over de vraag inzake het taalgebruik als aandachtspunt in de sportclubs. Hierbij aanvullend zien we dat er een grote samenhang is tussen het taalgebruik een aandachtspunt vinden en het opstellen of uittekenen van een reglement of beleid daaromtrent. We zien immers dat van de bestuursleden die antwoordden dat het taalgebruik in hun sportclub een aandachtspunt is, 89% aangeeft dat er in hun club een beleid of reglement rond het taalgebruik bestaat.

2.3.3.1.1. Sportgerelateerde taalreglementen op het niveau van de sportclubs: de situatie in de regio's, de twee gemeentetypes en de voetbalclubs

De vaststelling dat er een verband bestaat tussen de vraag of het taalgebruik in de sportclub een aandachtspunt is en de aan- of afwezigheid van een reglement of beleidslijn gericht op de omgang met meertaligheid, zet zich door naar alle verdere onderverdelingen. Algemeen zien we wel dat het aantal clubs dat stelt een reglement of een beleidslijn te hebben iets hoger ligt dan het aantal clubs dat stelt dat het taalgebruik een aandachtspunt is in hun club.

Wanneer we een vergelijking maken tussen de drie regio's, dan zien we dat het aandeel van de clubs die stellen een reglement of een beleidslijn te hebben gericht op de taalomgang, het grootst is in de Zuidwest Rand en veruit het kleinst is in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen. In de Zuidwest Rand werd dit aangegeven door 68% van de geïnterviewde bestuursleden. In de regio Noordwest komt dit uit op 50% en in de regio Vlaams-Brabantse Ardennen op 36%.

Wat betreft de verschillen in antwoorden tussen de trainers en de bestuursleden, zien we dat in alle drie de regio's het aandeel van de trainers die stellen dat er een taalgerelateerd reglement in hun club is, 20% tot 30% lager ligt dan bij de groep van de bestuursleden.

Tussen de faciliteitengemeenten en de niet-faciliteitengemeenten zien we veel minder verschillen. We zien dat in beide types gemeente om en bij de helft van de bestuursleden stelt dat er een reglement of beleidslijn aanwezig is in hun club. Wel valt op te merken dat het verschil in antwoorden tussen de trainers en de bestuursleden in de faciliteitengemeenten een stuk groter is dan in de niet-faciliteitengemeenten en samenhangt met de grotere aanvaarding van meertaligheid in de faciliteitengemeenten door zowel trainers als bestuursleden. Hierdoor zullen de bestuursleden in de faciliteitengemeenten immers minder snel dan hun collega's uit de niet-faciliteitengemeenten de noodzaak aanvoelen om dit reglement of deze beleidslijn te communiceren naar de trainers.

Ook in de vergelijking van voetbalclubs met de overige sportclubs zien we dat de antwoorden inzake de aandacht die besteed wordt aan het taalgebruik, samenhangen met de antwoorden inzake de aanwezigheid van een taalreglement of -beleidslijn. In de voetbalclubs stelt 76% van de ondervraagde bestuursleden dat ze een reglement of beleidslijn gericht op de taalomgang hebben, tegenover slechts 29% van de bestuursleden in de overige sportclubs.

2.3.3.2. De reikwijdte en de aard van de clubreglementen en beleidslijnen

Aangezien op het clubniveau de reglementen met betrekking tot het taalgebruik niet steeds (formeel) schriftelijk zijn vastgelegd en men vaak werkt met ongeschreven regels, is het onmogelijk om hier de precieze inhoud van deze reglementen uiteen te zetten (zie Bijlage 1.4.). Wel kunnen we op basis van de interviews aangeven op wie en in welke situaties deze “reglementering” van de clubs betrekking heeft. We dienen hierbij op te merken dat naast het beleid vanuit de sportclubs, trainers in haast alle sportclubs een grote vrijheid hebben om zelf te bepalen hoe ze omgaan met meertaligheid, weliswaar binnen de grote krijtlijnen van het algemene beleid van de club. De wijze waarop dit gebeurt, kwam al grotendeels aan bod in het onderdeel over de praktische omgang met de meertaligheid en zal hier bijgevolg slechts beknopt behandeld worden.

Van de actoren op het clubniveau die verklaarden een reglement of beleidslijn gericht op het taalgebruik te hebben, stelt 62% dat dit reglement of beleid geldt voor alle leden. Bovendien zien we dat 83% van deze groep geïnterviewden stelt dat hun reglement of beleidslijn betrekking heeft op de communicatie op het veld. 17% stelt dat het clubreglement geen betrekking heeft op de communicatie op het veld en dus enkel de interne communicatie binnen de club en/of over de schriftelijke communicatie regelt. Verder stelt 42% van de geïnterviewden op het clubniveau, die verklaarden een reglement of beleidslijn in hun club te hebben, dat het reglement of de beleidslijn ook betrekking heeft op de communicatie naast het veld. In tegenstelling tot bij de twee vorige vragen, zien we dat er bij deze vraag een groot verschil is in de gegeven antwoorden tussen de trainers en de bestuursleden. Dubbel zoveel trainers, 60% tegenover 30%, stelt immers dat het reglement of de beleidslijn tevens betrekking heeft op de communicatie naast het veld. Hieruit kunnen we concluderen dat een aantal trainers het clubreglement of de beleidslijn strikter interpreteren dan hun bestuur dit doet. Die striktere interpretatie kan het gevolg zijn van een ontoereikende communicatie van de bestuursleden hierover of van een persoonlijke keuze van deze trainers om het reglement door te trekken naar alle communicatie, zowel op als naast het veld.

2.3.3.3. Het controleren en handhaven van de clubreglementen

Een reglement of beleid kan pas effectief zijn indien er een zekere controle is op de naleving ervan. Van de geïnterviewden op het sportclubniveau die stelden dat ze een taalreglement of beleidslijn in hun club hebben, stelt 96% dat de naleving hiervan ook gecontroleerd wordt (vraag 17). Deze grote controle op de naleving van het taalbeleid ligt, gezien de overeenkomst

tussen het aantal reglementen en het aantal clubbesturen dat stelde dat het taalgebruik een aandachtspunt is, in de lijn van de verwachtingen. In tegenstelling tot het gemeentelijke niveau wordt een reglement of beleidslijn op het clubniveau dan ook pas uitgetekend wanneer men er een werkelijke nood aan voelt of nut voor ziet.

De controle op de naleving van het taalbeleid van de club is steeds een verantwoordelijkheid van het clubbestuur en gebeurt meestal door te luisteren naar het taalgebruik in de club. Dit werd aangegeven door 75% van de geïnterviewden die stelden een taalbeleid of reglement in hun club te hebben. Daarnaast gaf 15% aan dat de controle op het taalgebruik gebeurt door het opvolgen van klachten die daaromtrent binnenkomen en 5% gaf aan dat dit gebeurt door het nalezen van de schriftelijke documenten van de club.

Naast de grote bereidheid van de clubbesturen om de naleving van de taalrichtlijnen te controleren, zien we dat 96% van de clubactoren, die stelden dat hun club een taalbeleid heeft, van mening is dat het bestuur bereid is om ook in te grijpen (vraag I18). Hier dient wel de opmerking gemaakt te worden dat in het onderdeel over de taalomgang en uit de observaties bleek dat men de controle op de naleving van het taalgebruik niet al te strikt mag interpreteren. Gezien de vaagheid van de meeste clubreglementen is immers niet altijd duidelijk omschreven wanneer er sprake is van een overtreding. Het moment waarop een club beslist dat er ingegrepen dient te worden, heeft meestal dan ook veel minder te maken met een werkelijke overtreding van het reglement, dan met een aanvoelen van het bestuur dat een bepaalde situatie niet langer houdbaar is of te ver gaat. Zoals we later nog zullen zien in hoofdstuk 3 hebben de meeste clubactoren een relatief tolerante visie ten aanzien van de rol die andere talen mogen spelen in de clubs.

Aansluitend bij de wijze waarop de controle op de naleving van het clubbeleid gebeurt, zien we dat om en bij de 87% van de geïnterviewden die stelden dat hun club een taalbeleid heeft, stelt dat het bestuur dit zal doen op eigen initiatief en dus niet zal wachten tot er klachten komen. Hoewel ook de trainers verwachten dat hun bestuur zal ingrijpen, zien we wel dat minder trainers dan bestuursleden het wenselijk achten dat er ingegrepen wordt bij overtreding van het taalbeleid. Van de trainers die stelden dat hun club een taalbeleid heeft, werd door 45% aangegeven dat ze ingrijpen niet wenselijk achten. Dit wijst erop dat een aanzienlijk deel van de trainers in clubs met een taalreglement of -beleid waarvan deze trainers ook kennis hebben, zich hier minder kunnen achterzetten dan hun bestuursleden. Dit hangt samen met de rol van de trainers in de sportclubs. Trainers komen veel minder in contact komen met de gemeentelijke waakzaamheid en het beleidsmatige en ideologische aspect speelt bij hen minder een rol dan bij de bestuursleden.

Onder ingrijpen verstaat de ene helft van de bestuursleden uit clubs met een taalbeleid het berispen van leden of trainers, de andere helft het effectief uitsluiten van leden of trainers (vraag I19). Het merendeel van de trainers en bestuursleden uit clubs met een taalbeleid verwacht dat het nemen van maatregelen haalbaar is. Slechts 15% van hen is het hier niet mee eens. Dit hangt meestal samen met het feit dat er in de betreffende club geen problemen zijn. Slechts één geïnterviewde gaf aan dat het nemen van maatregelen in zijn of haar club niet haalbaar is omdat de club dan zonder trainers dreigt te vallen (vraag I21).

Net zoals we zagen voor de gemeentelijke reglementen, zien we dat de vraag tot ingrijpen voor de meeste clubs op dit moment hypothetisch blijft. Van de clubactoren die aangaven dat hun club een taalbeleid/reglement heeft, stelt slechts 28% dat ze van mening zijn dat er spanning is tussen het reglement/beleid en de dagelijkse praktijk. Als we deze cijfers verder bestuderen, dan zien we dat dergelijke spanning enkel in voetbalclubs vastgesteld wordt. Van de actoren in de voetbalclubs die weet hebben van een reglement in hun club gaf 40% dit aan (vraag I16). Het verschil tussen de voetbalclubs en de niet-voetbalclubs valt opnieuw toe te schrijven aan de verschillende linguïstische situatie in beide groepen, waarbij binnen de voetbalclubs het aandeel van het Nederlands beduidend lager ligt dan binnen de overige sportclubs.

Hoewel de trainers op taalvlak doorgaans terughoudender zijn inzake het nemen van maatregelen, zien we hier weinig verschillen tussen de antwoorden van trainers en bestuursleden. Een grote meerderheid van de ondervraagden in beide groepen oordeelt bijgevolg positief over de taalsituatie in de eigen sportclubs. Dit oordelen over de eigen situatie en het aanvoelen van de aanwezige meertaligheid zal in het volgende hoofdstuk nog verder uiteengezet worden.

2.3.3.4. Kennis van de clubreglementen op beleidsniveau

Bij de vraag of de geïnterviewden uit het beleidsniveau weet hebben van sportclubs met regels in verband met taal, gaat het over alle sportclubs van de gemeente en niet alleen over de sportclubs die we bezocht hebben. Het zou dus kunnen dat de gemeente op de hoogte is van taalregels in bepaalde sportclubs, maar dat wij daar niet geweest zijn. Op deze manier kan in principe het aantal geïnterviewden op beleidsniveau dat aangeeft dat er taalregels zijn in sportclubs in de gemeente hoger liggen dan het aandeel geïnterviewden op sportclubniveau dat taalregels heeft.

81% van de geïnterviewden op het beleidsniveau zegt geen weet te hebben van regels in verband met het taalgebruik in de sportclubs in hun gemeente (vraag I15). Slechts 19% geeft aan dat dit wel het geval is. Hierbij geven de sportraadvoorzitters met 29% meer melding van taalregels. Het cijfer 19% ligt ver onder de 53% van de geïnterviewde bestuursleden die beweren taalregels te hebben. Hieruit kan dus geconcludeerd worden dat sportclubs toch meer met taal bezig zijn en daar meer maatregelen rond nemen dan de personen uit het beleidsniveau denken. Sportraadvoorzitters zijn iets meer van mening dat de sportclubs taalregels hebben, wat verklaard kan worden doordat deze dichter bij de sportclubs staan en vaak ook zelf actief zijn in een bepaalde sportclub.

3. Perceptie

In dit derde deel worden de gegevens besproken in verband met de perceptie van de concrete taalsituatie van de geïnterviewden en de geënquêteerden en hun visie op meertaligheid in het algemeen. Concreet wordt hier behandeld of er problemen ondervonden worden in verband met de taalsituatie en hoe de geïnterviewden en geënquêteerden staan tegenover het gebruiken van meerdere talen in een sportclub.

3.1. Visie op meertaligheid

3.1.1. Interviews

We hebben aan alle geïnterviewde personen de vraag voorgelegd of ze meertaligheid een meerwaarde vinden voor het sportgebeuren (vraag I8a). Deze vraag staat los van de effectieve taalsituatie (zie 2) en is dus onafhankelijk van de eventuele aanwezige anderstaligheid in de club(s) gesteld.

Ongeveer de helft (51.3%) van de geïnterviewden vindt meertaligheid een meerwaarde voor het sportgebeuren, 28.7% vindt dit niet en de resterende 20.0% antwoordt 'min of meer' op deze vraag. Tot deze laatste groep zijn onder andere de antwoorden gerekend van de personen die vinden dat meertaligheid een meerwaarde kan zijn wanneer er bepaalde voorwaarden aan verbonden zijn (bv. zolang de voertaal toch het Nederlands blijft) of wanneer anderstalige leden enkel toegelaten worden op voorwaarde dat ze op termijn Nederlands leren.

Wanneer we deze gegevens bekijken voor de drie regio's zijn er slechts kleine verschillen te zien. Zo staat de regio Zuidwest met 57.7% iets positiever en de regio Vlaams-Brabantse Ardennen met 40.9% negatiever tegenover meertaligheid in sportclubs. De regio Noordwest valt met 53.7% tussen de andere in. Voetbalclubs staan ook beduidend positiever tegenover meertaligheid (63.8% antwoordt ja) dan de andere sportclubs (46.2% antwoordt ja).

Ook opvallend is dat de verschillende doelgroepen anders staan tegenover meertaligheid in sportclubs. Dat blijkt uit de volgende tabel.

	Schepen	Sportfunctionaris	Sportraadvoorzitter	Clubbestuur	Trainer
Neen	27.8%	29.4%	25.0%	44.1%	21.5%
Ja	38.9%	41.2%	56.3%	35.3%	64.6%
Min of meer	33.3%	29.4%	18.8%	20.6%	13.8%

Tabel 7: Meertaligheid als meerwaarde

Zo liggen de percentages van schepenen en sportfunctionarissen die meertaligheid als een meerwaarde zien lager dan het algemene gemiddelde. Daartegenover staat dat deze personen meer de 'min of meer'-positie innemen. Het antwoord van de geïnterviewden uit het beleidsniveau lijkt iets voorzichtiger of genuanceerder te zijn, een tendens die we bij meerdere vragen terugzien. Opvallender is echter het verschil tussen het clubbestuur en de trainers. Het clubbestuur ziet met 35.3% 'ja' en 44.1% 'neen' meertaligheid veel minder als een meerwaarde dan de trainers, van wie 64.6% meertaligheid wel duidelijk een meerwaarde vindt. Dit verschil kan te maken hebben met het feit dat het clubbestuur vaak meer te maken heeft met officiële richtlijnen vanuit de gemeente en trainers vooral willen dat hun trainingen op een efficiënte manier verlopen, wat vaak op het toelaten van (een beperkte mate) van meertaligheid neerkomt.

In de faciliteitengemeenten wordt meertaligheid met 74.2% duidelijk meer als een meerwaarde aangegeven dan in de niet-faciliteitengemeenten (31.9%). Dit kan aansluiten bij de resultaten opgesplitst naar het aandeel Nederlands dat er in de sportclub gesproken wordt; de personen die aangeven dat er 40% of meer anderstaligen in de sportclub(s) zijn, vinden de meertaligheid in sportclubs meer een meerwaarde (bijna 73% antwoordt ja op deze vraag) dan wanneer er minder anderstaligen zijn. Algemeen lijkt het dus zo te zijn dat de sportclubs waar men meer met meertaligheid geconfronteerd wordt, positiever tegenover het spreken van andere talen staan.

Aansluitend bij de vraag of meertaligheid een meerwaarde kan zijn, werd er gevraagd welke voordelen het spreken van meerdere talen in sportclubs kan hebben (vraag I8b). Het merendeel van de geïnterviewden, 85%, heeft één of meerdere voordelen gegeven. De overige 15.8% zag geen voordelen, enkel nadelen. Onder deze categorie vallen de personen die antwoordden dat het enige wat telt de sport is en dat meertaligheid misschien wel in andere domeinen een voordeel kan zijn, maar dat het spreken van meerdere talen voor sportclubs de trainingen en dergelijke alleen maar omslachtiger maakt. De geïnterviewden die dit als antwoord geven en dus nog eens bevestigen dat ze meertaligheid geen meerwaarde vinden, komen voor het grootste deel uit niet-faciliteitengemeenten, wat aansluit bij het verschil in visie op meertaligheid van de vorige vraag. Hieronder worden alle gegeven antwoorden opgesomd, beginnend met het meest populaire antwoord.

Talenkennis andere	27.9%
Talenkennis Nederlands	26.7%
Geen voordelen, enkel nadelen	15.0%
Sociaal contact	7.7%
Efficiëntere communicatie	6.6%
Cultuur	5.4%
Meertaligheid opent meer deuren	3.5%
Aantrekken leden omringende gemeenten	2.7%
Startpunt voor integratie	1.2%
Internationale uitstraling	0.8%

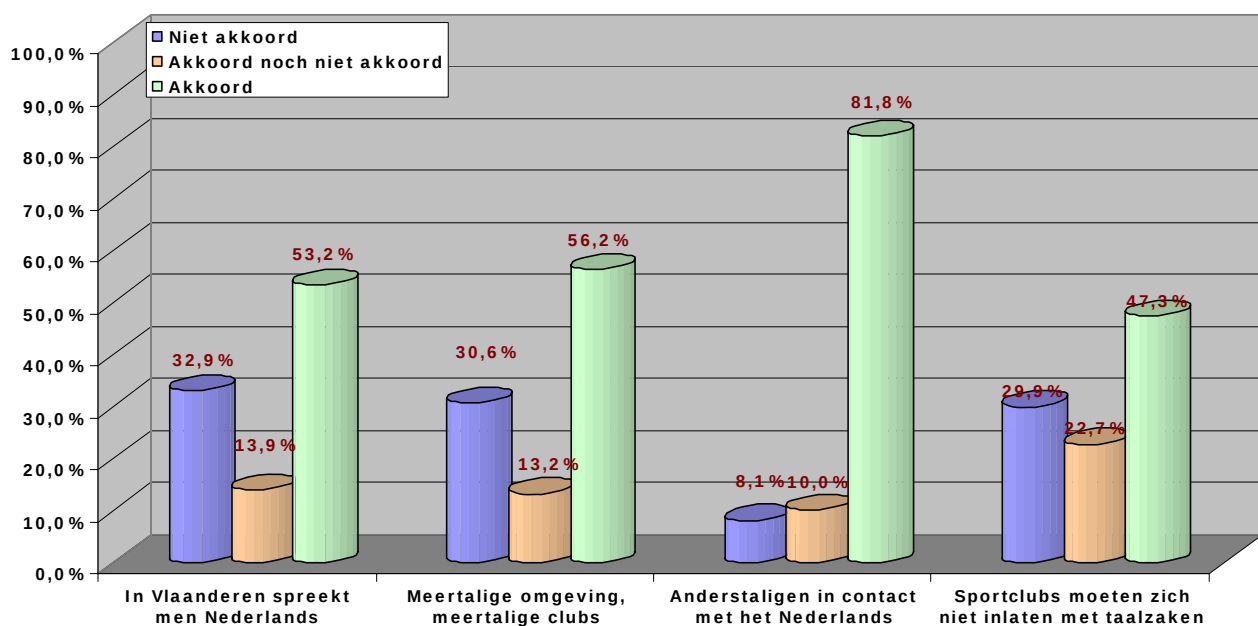
De voordelen die het meest gegeven worden, zijn het aanleren van andere talen door de Nederlandstaligen en het aanleren van het Nederlands door de anderstaligen, deze in ongeveer gelijke mate (resp. 27.9% en 26.7%). Wanneer we deze percentages opsplitsen in faciliteiten- en niet-faciliteitengemeenten, valt op dat in de niet-faciliteitengemeenten deze twee voordelen in ongeveer gelijke mate aangegeven worden, maar dat in de faciliteitengemeenten het aanleren van andere talen met 33.6% duidelijk belangrijker gezien wordt dan het aanleren van het Nederlands (slechts 17.0%). In de faciliteitengemeenten wordt het grote aantal anderstaligen (wat hier voornamelijk Franstaligen zijn) dus gezien als een hulpmiddel voor de Nederlandstaligen om beter Frans te leren. Verschillende geïnterviewden gaven daarbij als extra reden aan dat de leden ook baat hebben bij een goede kennis van het Frans op andere domeinen dan de sport. Naast de twee genoemde voordelen zijn er nog verschillende andere antwoorden (vaak in combinatie) gegeven zoals efficiëntere communicatie, pragmatisme, sociaal contact en aantrekken van leden uit omringende gemeenten.

Het laatste onderdeel van de vraag naar de visie op meertaligheid was een voorbeeld van een concreet voordeel, namelijk of meertaligheid in sportclubs een kans kan bieden voor de Nederlandstaligen om hun talenkennis bij te spijkeren (vraag I8c). Deze vraag is door ongeveer drie vierden van de geïnterviewden beantwoord. Sommigen hadden al andere voordelen gegeven of konden op geen enkele manier een meerwaarde zien. Toch valt op dat deze cijfers anders liggen dan bij de algemene vraag of meertaligheid een meerwaarde kan zijn. Hier antwoordde immers ongeveer 80% dat meertaligheid de talenkennis kan bijspijkeren. Er zijn dus personen die meertaligheid in sportclubs op zich geen meerwaarde vinden, maar wel erkennen dat de aanwezigheid van andere talen ervoor kan zorgen dat de Nederlandstalige leden meer Frans/Engels leren. Volgens de verwachtingen vanuit de vraag

of meertaligheid een meerwaarde is, antwoordden ook hier de geïnterviewden uit de faciliteitengemeenten en uit de voetbalclubs positiever op deze vraag. Opmerkelijk is wel het verschil tussen clubniveau en beleidsniveau: de geïnterviewden uit de sportclubs zelf vinden met 86.4% duidelijk dat meertaligheid de talenkennis van de Nederlandstaligen kan verhogen, tegenover slechts 66.7% op het beleidsniveau.

3.1.2. Enquêtes

Bij de leden en hun ouders hebben we ook gepolst wat hun visie op meertaligheid in sportclubs is. Op zich werd deze vraag algemeen gesteld, maar vaak is ze toch beantwoord in het licht van de eigen sportclub. Concreet hebben we de geënquêteerden vier stellingen voorgelegd, waarin telkens een mening in verband met het spreken van andere talen geponeerd werd (vraag E4). Bij iedere stelling gaven de geënquêteerden aan in welke mate ze ermee akkoord gingen. Vooraleer elke stelling in detail wordt besproken, worden in onderstaande figuur de reacties op de vier stellingen samengevat.

Figuur 4: Stellingen i.v.m. meertaligheid in sportclubs

Hieronder volgen de antwoorden op de eerste stelling die we voorlegden, namelijk ‘we zijn hier in Vlaanderen dus moet men in de club Nederlands spreken’ (vraag I4a).

Helemaal niet akkoord	17.1%	}	32.9%
Eerder niet akkoord	15.8%		
Akkoord noch niet akkoord	13.9%		
Eerder akkoord	28.2%	}	53.2%
Helemaal akkoord	25.0%		

Iets meer dan de helft van de ondervraagden (53.2%) is het hier mee eens. 13.9% antwoordt 'akkoord noch niet akkoord' en de overige 32.9% is het met deze stelling niet eens. Wanneer we deze resultaten opsplitsen tussen de geënquêteerden die aangaven dat er in hun sportclub meerdere talen gesproken worden en zij waarbij dat niet het geval is, is er een duidelijk verschil. Het percentage in de eentalig Nederlandse sportclubs dat het met deze stelling eens is, is 61.6% en in de sportclubs waar meerdere talen gesproken worden is dit 50.8%. Voor de geënquêteerden van clubs waar meerdere talen gesproken worden, is het dus minder evident dat men in de club Nederlands moet spreken omdat we in Vlaanderen zijn. Toch blijft de helft van de geënquêteerden achter deze stelling staan. Er wordt wel niet rechtstreeks gepolst naar het eventuele toelaten van andere talen naast het Nederlands. We mogen dus niet zomaar concluderen dat de helft van de geënquêteerden andere talen dan het Nederlands in de sportclub wil verbieden.

Tijdens onze gesprekken met ouders en leden werd regelmatig ook gezegd dat ze geen problemen hadden met meertaligheid zolang er ook Nederlands gesproken werd of zolang dit de voertaal is. Het belangrijkste is dat zij zelf of hun kinderen de training zonder problemen in hun eigen taal kunnen volgen. Deze reactie komt ook verschillende keren als commentaar op de enquête terug (zie Bijlage 1.2.). Maar daarnaast waren er ook enkele leden en ouders die zich ergerden aan de anderstaligen in hun club, vaak vooral aan de ouders die soms enkel hun eigen taal spreken en volgens hen te weinig moeite doen om Nederlands te spreken.

De tweede stelling die we voorgelegd hebben was: 'het is logisch dat men in een sportclub meerdere talen spreekt, aangezien we in een meertalige omgeving leven'. Hieronder worden opnieuw de reacties op deze stelling weergegeven.

Helemaal niet akkoord	11.0%	}	30.6%
Eerder niet akkoord	19.6%		
Akkoord noch niet akkoord	13.2%		
Eerder akkoord	28.4%	}	56.2%
Helemaal akkoord	27.8%		

Hier is weer ongeveer 30% het niet eens met deze stelling. Het percentage dat 'akkoord noch niet akkoord' gaat, is 13.2%, vergelijkbaar met de cijfers bij de vorige stelling. Het aantal van de geënquêteerden dat akkoord gaat met de stelling dat het logisch is dat er meerdere talen gesproken worden in de sportclub, bedraagt iets meer dan de helft, 56.2%. Hoewel de cijfers op zich te vergelijken zijn, is de stelling niet dezelfde als de vorige. Waar bij de vorige stelling iets meer dan de helft vindt dat in de sportclub Nederlands gesproken moet worden aangezien we in Vlaanderen leven, vindt hier iets meer dan de helft dat meertaligheid in de sportclub normaal is aangezien we in een meertalige omgeving leven. Dat is ook wat we vaak gehoord hebben wanneer we met leden en/of hun ouders spraken: het is niet meer dan normaal dat er hier ook andere talen gesproken worden. De anderstalige leden en ouders waren blij dat de sportclub ook voor hen openstaat. Toch is ongeveer 30% het niet eens met deze stelling. Ze vinden dus niet dat meertaligheid in hun sportclub logisch is. In de commentaar bij de enquêtes werd verschillende keren aangegeven dat de anderstaligen zich moeten aanpassen. Sommige ouders en leden vertelden ons dat er andere leden van sportclub waren veranderd omdat er te veel Frans gesproken werd.

Wanneer we de resultaten verder opsplitsen in de geënquêteerden die aangaven dat er in hun sportclub meerdere talen gesproken wordt, en zij die zeiden van niet, valt op dat degenen die waar meertaligheid aanwezig is het meer met deze stelling eens zijn dan de andere; 62.0% gaat akkoord met de gegeven stelling tegenover 33.2% van de geënquêteerden uit de sportclubs zonder meertaligheid. De geënquêteerden vinden dus dat de aanwezige meertaligheid in hun sportclub logisch volgt vanuit de meertaligheid in de omgeving waar ze wonen. Hetzelfde zien we - in minder sterke mate - terug bij de voetbalclubs, waar ook meer andere talen gesproken worden. De geënquêteerden uit de voetbalclubs gaan voor 64.4% akkoord met de gegeven stelling tegenover 51.0% van de geënquêteerden uit de andere sportclubs. Hieruit valt te concluderen dat de geënquêteerden de aanwezige meertaligheid in hun sportclub motiveren door het feit dat ze zich in een meertalige omgeving bevinden. Wanneer we de resultaten opsplitsen in de verschillende regio's, wijkt de regio van de Vlaams-Brabantse Ardennen sterk af van de andere twee. Hier is namelijk 72.5% van de geënquêteerden het eens met de stelling dat meertaligheid in de club een logisch gevolg is van de meertalige omgeving, tegenover slechts 51.1% in de Zuidwest Rand en 53.5% in de Noordwest Rand.

Een volgende stelling die we voorgelegd hebben, was dat meertaligheid binnen de sportclub een goede manier is om anderstaligen met het Nederlands in contact te brengen. Deze stelling komt overeen met een voordeel dat door de geïnterviewden aan meertaligheid

gegeven werd, namelijk het aanleren van het Nederlands door de anderstaligen (zie 3.1.1.). De reacties op de stelling worden hieronder weergegeven.

Helemaal niet akkoord	2.5%	} 8.1%
Eerder niet akkoord	5.6%	
Akkoord noch niet akkoord	10.0%	
Eerder akkoord	42.9%	} 81.8%
Helemaal akkoord	38.9%	

Het merendeel, 81.8%, van de geënquêteerden is het eens met deze stelling. Daarnaast gaat 8.1% niet akkoord en bevindt 10% zich in het midden. Wanneer we deze gegevens opnieuw opsplitsen naar de aanwezigheid van meerdere talen in de sportclub, is te zien dat de geënquêteerden die aangaven dat er in hun club meerdere talen gesproken worden, meer van mening zijn dat meertaligheid in sportclub een goede manier is om anderstaligen met het Nederlands te brengen dan de andere geënquêteerden (respectievelijk 83.8% tegenover 73.9%). Toch vindt de meerderheid van de geënquêteerden, ongeacht de eventuele aanwezigheid van andere talen in hun sportclub, de gegeven stelling een voordeel van meertaligheid. Opvallend is dat degenen die antwoordden dat ze ‘helemaal’ of ‘eerder niet akkoord’ gaan met de gegeven stelling, vooral (ouders van) leden jonger dan zestien zijn. In de mogelijkheid tot commentaar in de enquête zeggen verschillenden nog eens expliciet dat anderstaligen op deze manier Nederlands kunnen leren, maar ook betreuren enkelen het dat het te vaak de Nederlandstaligen zijn die zich aanpassen aan de andere talen.

De laatste stelling was dat sportclubs zich niet met taalzaken moeten inlaten. Hieronder worden de verschillende reacties weergegeven.

Helemaal niet akkoord	12.9%	} 29.9%
Eerder niet akkoord	17.0%	
Akkoord noch niet akkoord	22.7%	
Eerder akkoord	20.5%	} 47.3%
Helemaal akkoord	26.8%	

Bijna de helft, 47.3% van de geënquêteerden is het hiermee eens. Dit werd nog eens expliciet verwoord in de mogelijkheid tot commentaar, waar het antwoord ‘sporten is het enige wat telt’ regelmatig gegeven werd. 22.7% antwoordt ‘akkoord noch niet akkoord’ en slechts

29.9% stelt expliciet het niet eens te zijn met deze en vindt dus dat sportclubs zich wel met taalzaken mogen (of misschien zelfs moeten) bezighouden. Die 29.9% die vindt dat sportclubs ook met taal mogen bezig zijn, komt overeen met het percentage dat vindt dat de sportclub een actieve rol zou moeten spelen op taalvlak (zie 2.2.). De personen die zich in het midden bevinden staan niet achter een dergelijke actieve rol van de sportclub. Een kleine meerderheid vindt dus niet dat de sportclub zich met het taalgebruik moeten bezig houden. Bij opsplitsing van de resultaten tussen de geënquêteerden uit de niet-faciliteitengemeenten en de geënquêteerden uit de faciliteitengemeenten, valt op dat deze laatste groep in hogere mate akkoord gaat met de gegeven stelling, 56.7%, tegenover 34.4% in de niet-faciliteitengemeenten. In de faciliteitengemeenten zijn de leden en hun ouders dus meer van mening dat de sportclubs zich niet met taalzaken moeten inlaten; in de niet-faciliteitengemeenten is dat minder het geval en bevindt een grotere groep zich in de middenpositie.

Wanneer we de gegevens verder verfijnen naar de status van de geënquêteerden blijkt dat de ouders meer akkoord gaan met de stelling dan de leden (van de leden is 41.6% het met de stelling eens, tegenover 52.4% van de ouders). De leden zelf vinden dus meer dat sportclubs zich met taalzaken mogen (of moeten) inlaten dan de ouders. Ook de opsplitsing in jeugd versus volwassenen geeft verschillende resultaten, 41% van de leden ouder dan 16 gaat niet akkoord met de gegeven stelling (tegenover 25% van de jeugdleden) en 37.3% is het eens met de gegeven stelling (tegenover 50% van de leden jonger dan 16). De volwassenen leden vinden dus ook meer dat sportclubs zich met taalzaken kunnen bezighouden. Hoe actief die rol van de sportclub dan kan zijn, verschilt. Sommigen vinden dat het toelaten van andere talen al voldoende is, andere willen echte taalstimulerende activiteiten (zie 4.3.4.).

Samengevat zijn er verschillende elementen aan te halen in verband met de visie van de geënquêteerden op meertaligheid in sportclubs in het algemeen. Iets meer dan de helft vindt dat er in de sportclub Nederlands gesproken moet worden, aangezien de sportclub in Vlaanderen ligt. Ook iets meer dan de helft vindt meertaligheid in de sportclub normaal aangezien de omgeving meertalig is. Dit percentage is het hoogste bij diegenen die al met meertaligheid in hun sportclub geconfronteerd worden. Daarnaast vindt ongeveer 30% meertaligheid in hun sportclub niet normaal; zij vinden dat anderstaligen zich moeten aanpassen. Een ruime 80% vindt dat meertaligheid in de sportclub een goede manier is om anderstaligen met het Nederlands in contact te brengen, maar bijna de helft vindt dat sportclubs zich niet (actief) met taalzaken moeten inlaten.

3.2. Beoordeling van de situatie in de eigen sportclub(s)

3.2.1. Interviews

Aan alle geïnterviewde personen hebben we gevraagd of ze de effectieve taalsituatie in hun sportclub of in de sportclubs van hun gemeente (beleidsniveau) als problematisch ervaren (vraag I13a). Deze vraag verschilt van de vraag naar de visie op meertaligheid in sportclubs, die onafhankelijk van de werkelijke situatie werd gesteld (zie 3.1.1.). Zoals zal blijken, zijn er immers veel informanten die meertaligheid op zich niet als een voordeel zien, maar daarom hun concrete, eventueel meertalige, taalsituatie niet als problematisch inschatten.

In totaal vindt 83.9% van de geïnterviewden de taalsituatie in hun sportclub(s) niet problematisch en slechts 6.7% geeft aan de taalsituatie als problematisch te ervaren. Het merendeel heeft dus geen problemen met de taalsituatie. Wel is er 9.4% dat onder ‘andere’ valt, dat zijn geïnterviewden die zich niet willen uitspreken over deze vraag, die ‘middenin’ als antwoord geven of die hun antwoord verder nuanceren, zoals ‘nu is het geen probleem maar als dat verder evolueert dan heb ik daar problemen mee’. In de faciliteitengemeenten echter daalt het percentage dat geen problemen heeft tot 67.7%; hier zijn er dus meer informanten die de taalsituatie als problematisch aangeven. Dit is in tegenstelling met de andere vragen, waaruit blijkt dat de geïnterviewden in faciliteitengemeenten meertaligheid juist meer een meerwaarde vinden (zie 3.1.1.). Hieruit valt dus te concluderen dat de geïnterviewden uit de faciliteitengemeenten toch meer problemen zien in de taalsituatie in hun eigen sportclub, die vaak meertalig is. Ook al vinden de geïnterviewden uit de faciliteitengemeenten meertaligheid vaker een meerwaarde, toch blijkt deze meertaligheid in de praktijk vaker als problematisch ervaren te worden. Hetzelfde is - in mindere mate - bij de sportclubs te zien: de enkele personen die hun taalsituatie problematisch noemen, komen uit de voetbalclubs. Hoewel ook deze clubs meertaligheid meer als een meerwaarde zien en deze clubs ook meer anderstalige leden hebben, ervaren ze toch meer problemen. Maar ook hier blijft het aantal nog altijd zeer beperkt, slechts 6.4% van de geïnterviewden uit de voetbalclubs zien problemen. Verder zijn er regionale verschillen bij deze vraag; de regio Noordwest ervaart duidelijk minder problemen (92.5%) dan de Zuidwest Rand (80%) en de Vlaams-Brabantse Ardennen (78.3%). Toch ziet ook hier de meerderheid geen problemen.

De verschillen zijn het grootst wanneer we de resultaten bekijken opgesplitst in beleidsniveau en sportclubniveau.

	Beleid	Sportclub
Neen	65.3%	93.0%
Ja	14.3%	3.0%
Andere	20.4%	4.0%

Tabel 8: Taalsituatie in sportclub(s) problematisch

Van het clubniveau zegt 93.0% de taalsituatie niet als problematisch te ervaren, tegenover slechts 65.3% van het beleidsniveau. Het beleidsniveau antwoordt ook veel meer neutraal op deze vraag (20.4%). Wanneer we de resultaten nog verder opdelen zien we dat de informanten die de taalsituatie problematisch vinden, voornamelijk de sportfunctionarissen en de sportraadvoorzitters zijn. Dit zijn personen die enerzijds zicht hebben op de dagelijkse praktijk van de verschillende sportclubs binnen de gemeente en daarbij vaak nauwer betrokken zijn dan de schepenen en anderzijds ook directer te maken krijgen met het sport- en taalbeleid van de gemeente.

We hebben de geïnterviewden om meer uitleg bij hun antwoord op de vorige vraag gevraagd (vraag I13b). Twee derden van de geïnterviewde personen heeft die ook gegeven. De antwoorden op deze vraag zijn in twee richtingen te bekijken; enerzijds verklaren de informanten waarom de taalsituatie niet als problematisch ondervonden wordt en anderzijds geven ze redenen waarom ze er wel problemen mee hebben (voor volledige lijst zie Bijlage 1.1. vraag 13b).

De voornaamste reden waarom de taalsituatie niet als problematisch ervaren wordt, is dat de ondervraagde personen zeggen nog nooit met echte problemen geconfronteerd te zijn of dat er nauwelijks anderstaligen zijn. Andere redenen die gegeven worden zijn dat het probleem heel beperkt is, dat ze geen problemen hebben omdat ze erop toezien of dat de problemen komen en gaan. Ook een reden waarom ze het geen probleem vinden is dat meertaligheid juist een meerwaarde is, eventueel zolang het Nederlands dominant blijft of de Franstaligen inspanningen doen om Nederlands te spreken. Soms geven de geïnterviewden ook aan dat meertaligheid logisch volgt vanuit de geografische ligging of dat zelf tweetalig zijn en daarom de meertalige situatie niet problematisch vinden.

Aan de andere kant staan dan de antwoorden van de mensen die wel problemen zien. De redenen voor het als problematisch ervaren van de taalsituatie zijn de vrees dat de sportclub in de toekomst verder zal verfransen en dat er Nederlandstaligen zijn die zich niet meer goed zullen voelen in de club van hun keuze omdat hun eigen taal er te weinig gesproken wordt.

Om dit thema af te sluiten, hebben we aan iedereen gevraagd om aan te geven in welke mate ze akkoord gaan met de stelling ‘de taalsituatie in sportclubs ervaar ik als problematisch’

(vraag I13c). Door de vijf antwoordmogelijkheden, gaande van ‘helemaal niet akkoord’ tot ‘helemaal akkoord’, zijn de antwoorden op deze vraag iets genuanceerder, al liggen ze wel in dezelfde lijn als die van de vraag of de taalsituatie als problematisch wordt ervaren (zie boven).

Helemaal niet akkoord	27.3%
Eerder niet akkoord	25.9%
Akkoord noch niet akkoord	10.5%
Eerder akkoord	6.3%
Helemaal akkoord	0.0%

Opvallend is hier dat niemand aangeeft dat ze helemaal akkoord gaan met de gegeven stelling. Er is dus niemand, op geen enkel niveau, die zich volledig achter de stelling kan scharen dat de taalsituatie in de eigen sportclub(s) problematisch is. Wel zijn er personen die ‘eerder akkoord’ gaan met de gegeven stelling, dit percentage ligt op 6.3%, wat te vergelijken is met het percentage dat de taalsituatie als problematisch ervaart (zie boven). Er is ook een tussengroep, de informanten die ‘akkoord noch niet akkoord’ als antwoord geven, dit is 10.5%. De geïnterviewden die dit antwoord gaven, zijn, op een paar uitzonderingen na, ook diegenen die zich over de vraag of de taalsituatie problematisch is niet wilden uitspreken, of op deze vraag antwoordden zich in het midden tussen ‘ja’ en ‘nee’ te bevinden. De groep die op de vraag hierboven antwoordde dat de taalsituatie niet problematisch was, is in deze vraag verder verfijnd tot 25.9% die zegt eerder niet akkoord te gaan met de stelling dat ze de taalsituatie in hun sportclub(s) als problematisch ervaren en 57.3% die zegt er helemaal niet mee akkoord te gaan. Meer dan de helft blijkt dus echt helemaal geen problemen te zien.

Wanneer we de gegevens verder opsplitsen komen we tot dezelfde resultaten als bij de vraag of de situatie in de eigen sportclub als problematisch ervaren wordt. Ook hier blijken de faciliteitengemeenten meer ‘eerder akkoord’ en ‘akkoord noch niet akkoord’ geantwoord te hebben en blijkt de regio Noordwest meer ‘eerder akkoord’ te hebben aangeduid (dus minder problemen te ondervinden). Het verschil tussen beide doelgroepen komt ook hier weer terug: het beleid gaat voor 37.8% ‘eerder niet akkoord’ en slechts voor 24.4% ‘helemaal niet akkoord’, waar dat voor de club respectievelijk 20.4% en 72.4% is. De algemene tendens lijkt dus dat de clubvoorzitters en de trainers hun eigen situatie absoluut niet problematisch vinden, wat ze vaak ook aangaven tijdens de interviews. Opvallend is wel het verschil tussen de voetbalclubs en de andere sportclubs; de voetbalclubs gaan met respectievelijk 59.6% en

27.7% helemaal niet en eerder niet akkoord, tegenover 84.3% en 13.7% bij de andere sportclubs. Bij de niet-voetbalclubs wordt de stelling dus duidelijker ontkend, bij de voetbalclubs zijn ze iets voorzichtiger. De weinige personen uit het clubniveau die problemen zien, komen ook voor het grootste deel uit de voetbalclubs.

Samengevat blijkt dus dat het merendeel van de geïnterviewde personen de taalsituatie in hun sportclub(s) niet problematisch vindt. In de faciliteitengemeenten wordt de situatie iets problematischer ervaren, en in de regio Noordwest juist minder. In voetbalclubs zijn er ook meer mensen die problemen ondervinden. De enkele personen die de situaties problematisch noemen bevinden zich ook voornamelijk op het beleidsniveau, in het bijzonder de sportfunctionarissen en sportraadvoorzitters.

3.2.2. Enquêtes

Ook bij de ouders en leden zijn we nagegaan hoe ze de situatie in hun eigen sportclub beoordelen. In de enquête hebben we de vraag gesteld hoe de meertalige situatie in de sportclubs door de leden of door hun ouders ervaren wordt (vraag E1c). Deze vraag werd enkel beantwoord door diegenen die eerder al aangegeven hadden dat er bij hen in de sportclub meerdere talen gesproken worden. Er werden vijf mogelijke antwoorden gegeven (zie lijst hieronder). Hoewel we vroegen slechts één antwoord aan te duiden, zijn er veel geënquêteerden die zich in meerdere antwoorden konden vinden. Vooral de combinatie 'normaal' + 'leerrijk' komt veel voor, waardoor deze ook als antwoord is opgenomen.

Normaal, we leven in een meertalige omgeving	30.3%
Leerrijk, het helpt ons onze talenkennis te onderhouden	17.9%
Onbelangrijk, ik kom om te sporten	17.1%
Overige combinaties	12.8%
Normaal en leerrijk	11.6%
Vervelend, ik spreek liever enkel mijn moedertaal	8.4%
Andere mening	2.8%

De grootste groep (30.3%) van de geënquêteerden vindt de meertaligheid in hun sportclub normaal, aangezien deze volgt uit de meertalige omgeving waarin ze zich bevinden. 17.9% vindt het leerrijk dat er meerdere talen in hun sportclub gesproken worden en 11.6% geeft een combinatie van deze twee antwoorden. In totaal is er dus 59.8% die de aanwezige

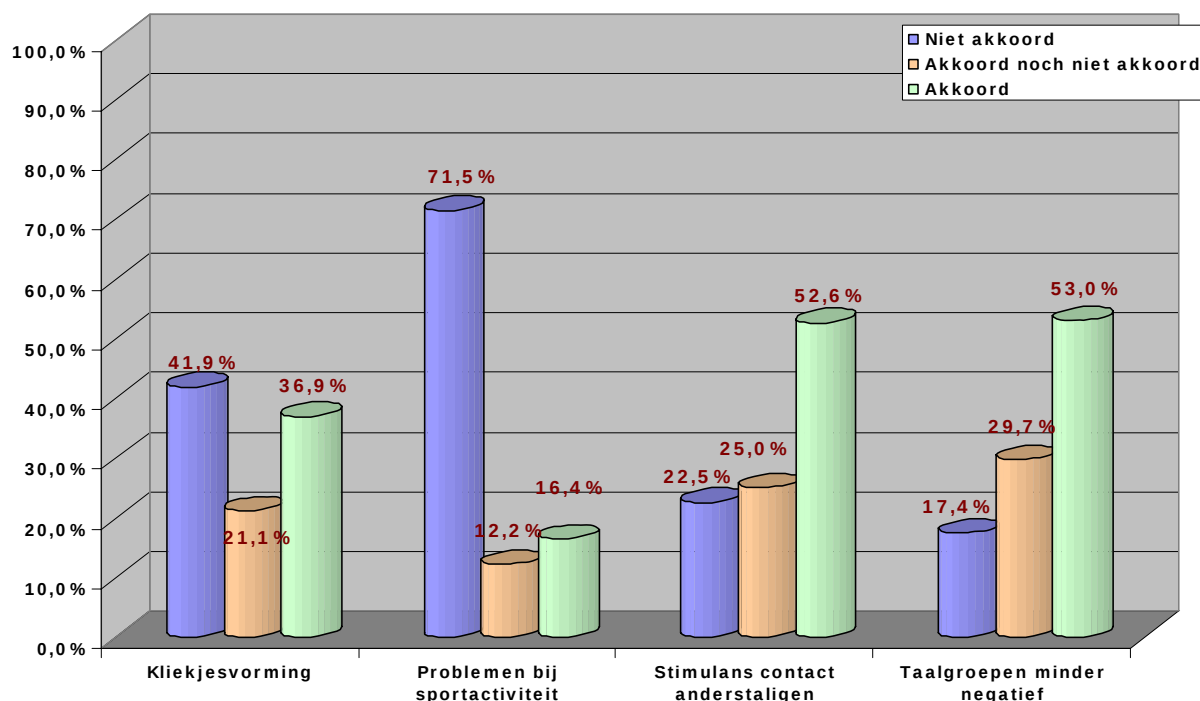
meertaligheid in hun sportclub positief ervaart. Daarnaast is er ook een deel van de geënquêteerden, 17.1%, die de taalsituatie in hun sportclub onbelangrijk vinden, het sporten zelf is voor hen het belangrijkste. Deze reactie werd ook bij de mogelijkheid tot commentaar en tijdens de gesprekken met de leden en hun ouders vaak gegeven. Er zijn ook geënquêteerden die de aanwezige meertaligheid in hun sportclub als vervelend ervaren en die liever enkel hun eigen moedertaal spreken. Het percentage dat negatief staat tegenover de meertaligheid in hun sportclub ligt op 8.4%. Daarnaast zijn er nog heel wat combinaties van de gegeven mogelijkheden (12.8%); deze zijn zowel negatief als positief. Ook heeft 2.8% een andere mening, waarbij bijvoorbeeld voorwaarden aan de meertaligheid gesteld worden ('geen probleem als één van de talen ook het Nederlands is').

Bij verdere verfijning van deze resultaten blijkt dat er nauwelijks verschillen zijn tussen de niet-faciliteitengemeenten en de faciliteitengemeenten. Dit is opmerkelijk aangezien hier bij de interviews meestal wel een verschil naar voren kwam. Andere opsplitsingen laten wel verschillen zien. Zo geven de geënquêteerden uit voetbalclubs minder het antwoord 'onbelangrijk'. Bij de voetbalclubs is de taalsituatie voor de leden en hun ouders dus toch meer een aandachtspunt dan in de andere sportclubs. Wanneer we kijken naar de resultaten opgesplitst tussen jeugd en volwassenen, valt op dat de spelers jonger dan 16 de meertalige situatie in hun sportclub meer als normaal beschouwen dan de volwassenen leden (31% versus 25.8%). Ook blijkt de meertaligheid in de sportclub anders geïnterpreteerd te worden door de leden zelf dan door hun ouders. De ouders van leden geven vaker aan dat ze het spreken van meerdere talen normaal vinden (37.5% tegenover 21.4% bij de leden) en de leden zelf geven vaker aan dat ze het leerrijk vinden (32.2% tegenover 14% van de ouders) of dat ze het onbelangrijk vinden (21.4% tegenover 14% van de ouders). Er zijn ook regionale verschillen: de Zuidwest Rand en de Noordwest Rand geven met respectievelijk 37.2% en 29.7% het meeste 'normaal' als antwoord, waar bij de enquêtes uit de regio Vlaams-Brabantse Ardennen 'leerrijk' het meest als antwoord gegeven wordt.

Algemeen blijkt dus dat van de geënquêteerden die in hun sportclub met meertaligheid geconfronteerd worden een kleine 60% het spreken van meerdere talen positief ziet. Ongeveer 17% maakt zich niet druk om de taalsituatie en denkt voornamelijk aan het sportieve. Er is dus slechts 8.4% van de met meertaligheid geconfronteerde geënquêteerden die het spreken van meerdere talen als vervelend ervaren.

Om verdere informatie te krijgen over hoe alle geënquêteerde personen (dus onafhankelijk van aanwezige meertaligheid) staan tegenover het spreken van andere talen in hun sportclub, hebben we hen concrete voor- en nadelen voorgelegd (vraag E3). De twee nadelen waren: 'het

spreeken van meerdere talen werkt klikjesvorming in de hand' (vraag 3a) en 'het spreken van meerdere talen geeft problemen bij het beoefenen van de sportactiviteit zelf' (vraag E3c). Onderstaande figuur geeft de reacties van de geënquêteerden weer op de vier stellingen.

Figuur 5: Stellingen i.v.m. meertaligheid in de eigen sportclub

De twee voordelen die we gaven, waren 'het spreken van meerdere talen stimuleert het contact met anderstaligen, ook buiten de sportclub' (vraag E3b) en 'het spreken van andere talen zorgt ervoor dat taalgroepen minder negatief staan tegenover elkaar' (vraag E3d). Hierbij werd telkens aan de geïnterviewden gevraagd om, in de context van hun sportclub, aan te geven in welke mate ze met de gegeven stelling akkoord gaan. Deze stellingen verschillen in principe van de hierboven reeds besproken stellingen waar veeleer de houding tegenover meertaligheid in de sportclubs in het algemeen bevraagd werd. De volgende tabel geeft de resultaten van de twee genoemde nadelen.

	Klikjesvorming	Problemen bij sportactiviteit
Helemaal niet akkoord	18.6%	44.9%
Eerder niet akkoord	23.3%	26.6%
Akkoord noch niet akkoord	21.1%	12.2%
Eerder akkoord	23.0%	12.2%
Helemaal akkoord	13.9%	4.2%

Tabel 9: Klikjesvorming en problemen bij sportactiviteit

Voor het eerste nadeel dat wij gaven, namelijk dat het spreken van meerdere talen in de sportclub kliekjesvorming in de hand werkt, zijn de antwoorden vrij gelijk verspreid over de verschillende mogelijkheden. Hoewel blijkt dat meer mensen er niet mee akkoord gaan (zowel 'helemaal niet' als 'eerder niet' samen: 41.9%) dan de geënquêteerden die er wel mee akkoord gaan (zowel 'helemaal' als 'eerder' samen: 36.9%), is dit verschil niet zo groot. Dit is dus een nadeel dat zowel bevestigd als ontkend wordt. De vraag over kliekjesvorming wordt wel verschillend beantwoord door de voetbalclubs in vergelijking met de andere sportclubs. De geënquêteerden uit de voetbalclubs gaan namelijk in grotere mate (voor bijna 50%) akkoord met deze stelling; ze vinden dus meer dat het spreken van meerdere talen in de sportclub kan leiden tot kliekjesvorming. Wanneer wij tijdens onze observaties kliekjesvorming vaststelden, bleek dit ook meer in voetbalclubs te zijn (zie 2.2.3.). De geënquêteerden uit de faciliteitengemeenten ervaren ook meer kliekjesvorming door de meertaligheid in hun sportclub: 47.2% gaat hiermee akkoord (zowel 'helemaal' als 'eerder') tegenover 33.8% van de geënquêteerden uit de niet-faciliteitengemeenten. Ook in de regio's werd deze vraag verschillend beantwoord: in de Zuidwest Rand is men het meer niet eens met deze stelling dan in de Noordwest Rand. In de Noordwest Rand wordt dus meer het nadeel gezien dat meertaligheid in de sportclub kan leiden tot kliekjesvorming. Wanneer we met leden spraken, gaven sommigen aan dat ze geen contact hadden met de anderstalige leden, dat deze een apart groepje vormden. Tweektalige leden vertelden dan weer dat zij probleemloos met iedereen spraken en soms ook voor de anderstalige leden vertaalden.

Zoals uit de bovenstaande tabel blijkt wordt het andere gegeven nadeel, namelijk dat het spreken van meerdere talen in de sportclub problemen geeft bij het beoefenen van de sportactiviteit zelf, veel duidelijker ontkend. 44.9% zegt hier helemaal niet akkoord mee te gaan en 26.6% is eerder niet akkoord (samen 71.5%). Deze reactie kwam ook vaak bij de commentaren terug: verschillenden schreven uitdrukkelijk dat er bij hen geen problemen zijn. Daarnaast is wel 12.2% hier eerder mee akkoord en 4.2% helemaal mee akkoord. Hoewel de grote meerderheid dus niet vindt dat meerdere talen voor problemen bij het sporten zelf kunnen zorgen, vindt zo'n 16% dat dit wel zo is. Dit probleem wordt sterker gezien door geënquêteerden uit de sportclubs waar enkel Nederlands gesproken wordt: 22.6% is het met deze stelling eens tegenover 14.9% van de geënquêteerden die aangeven dat er in hun sportclubs meerdere talen gesproken worden. Het zijn dus vooral de leden en hun ouders in de sportclubs waar (momenteel) enkel Nederlands gesproken wordt die vrezen dat meertaligheid in hun sportclub voor problemen bij het sporten zou kunnen zorgen. Hoewel het moeilijk is

om deze cijfers rechtstreeks te vergelijken met de resultaten van de verwante vragen uit de interviews, blijkt toch de tendens te zijn dat de leden en hun ouders meertaligheid relatief meer problemen met zich mee zien brengen dan de informanten uit het beleids- en sportclubniveau. Dit kwam echter niet naar voren uit onze gesprekken met ouders en leden. Zij hadden vaak geen problemen met hoe de trainingen gegeven worden en sommigen bewonderden de trainer zelfs voor de manier waarop hij met anderstaligen omgaat tijdens de training. Wel zeiden sommige leden en ouders te vrezen voor verdere verfransing in de toekomst.

De tabel geeft de resultaten weer van de genoemde voordelen.

	Stimulans contact anderstaligen	Taalgroepen minder negatief tegenover elkaar
Helemaal niet akkoord	7.4%	7.7%
Eerder niet akkoord	15.1%	9.7%
Akkoord noch niet akkoord	25.0%	29.7%
Eerder akkoord	37.5%	36.5%
Helemaal akkoord	15.1%	16.5%

Tabel 10: Stimulans contact anderstaligen en taalgroepen minder negatief tegenover elkaar

Over het algemeen blijkt dat de geënquêteerden het met beide voordelen eerder eens dan oneens zijn. Met het eerste voordeel, namelijk dat het spreken van meerdere talen in de sportclub het contact met anderstaligen stimuleert, ook buiten de sportclub, gaat iets meer dan de helft (52.6%) akkoord. Daarnaast gaat wel 22.5% niet akkoord en bevindt 25% zich tussen de twee. Deze antwoorden moeten wel op verschillende manieren verder verfijnd worden. Voetbalclubs zijn het hier uitgesprokener mee eens dan de andere sportclubs: 60% gaat akkoord tegenover 47.9% van de geënquêteerden uit de andere sportclubs. Ook de sportclubs waarvan de geënquêteerden aangeven dat er meerdere talen gesproken worden, zijn het in hogere mate met deze stelling eens: 54.7% gaat akkoord tegenover 44.3% van de geënquêteerden uit de sportclubs waar enkel Nederlands gesproken wordt. Aangezien de voetbalclubs ook vaak de clubs zijn waar meerdere talen gesproken worden, kan geconcludeerd worden dat de geënquêteerden die in hun sportclub met andere talen geconfronteerd worden, meer van mening zijn dat meertaligheid in hun sportclub een stimulans kan zijn voor contact met anderstaligen. Deze positievere houding ten opzichte van meertaligheid bij de geënquêteerden die zelf te maken hebben met andere talen in hun sportclub, komt overeen met de tendens dat in de interviews diegenen die in hun sportclub met andere talen geconfronteerd worden, meertaligheid ook meer een meerwaarde vinden (zie

3.1.1.). Wanneer we de antwoorden op de stelling dat meertaligheid in de sportclub het contact met anderstaligen stimuleert, opsplitsen naargelang de leeftijd van de leden voor wie de enquête ingevuld is (zelf of door de ouders), blijkt dat de leden jonger dan 16 het meer met dit voordeel eens zijn dan de volwassenen leden: respectievelijk 56.1% akkoord van de jeugd tegenover 42.7% bij de volwassenen.

Met het andere voordeel dat we aan de geënquêteerden voorgelegd hebben, namelijk dat meertaligheid in de sportclub ervoor zorgt dat taalgroepen minder negatief staan tegenover elkaar, gaat opnieuw iets meer dan de helft akkoord (53%). Ook hier is er weer een grote groep die zich er niet over uitspreekt (29.7%), maar de groep die met deze stelling niet akkoord gaat is kleiner dan bij het vorige voordeel; hier is dat slechts 17.4%.

De beide gegeven voordelen worden dus door ongeveer de helft van de geënquêteerden bevestigd voor hun concrete sportclub, maar daarnaast blijkt er toch telkens ook een kleine groep te zijn die niet vindt dat de eventuele meertaligheid in hun sportclub deze voordelen kan hebben. Het spreken van meerdere talen in de sportclub wordt dus door een deel van de geënquêteerden negatief gezien. Ook al kunnen we de resultaten niet rechtstreeks vergelijken met de resultaten uit de interviews, toch lijkt hier de tendens bevestigd dat ouders en leden meer problemen hebben met het spreken van meerdere talen in hun sportclub dan de beleids- en sportclubverantwoordelijken.

3.3. Gemeente als aanspreekpunt?

We hebben ook specifiek aan de informanten uit de sportclubs gevraagd of ze de gemeente een aanspreekpunt vinden, of ze, met andere woorden, bij de gemeente terecht kunnen met eventuele klachten of problemen rond het taalgebruik in de sportclub (vraag I12). Dit is opnieuw een inschatting van de situatie, het zegt niets over of de sportclubs de gemeente al aangesproken hebben.

Algemeen antwoordt op deze vraag 36.4% neen, 41.8 % antwoordt ja en de overige 21.8% geeft neutraal als antwoord. Deze neutrale antwoorden zijn vaak van trainers die zich niet bezighouden met gemeentelijke maatregelen of soms uit een andere gemeente komen. Ook zijn er veel trainers die antwoorden dat ze klachten en problemen het liefst binnen de sportclub zouden houden en naar het clubbestuur zouden gaan. Dat verklaart dan ook het verschil tussen de 'ja'-antwoorden bij het clubbestuur (52.4%) en de trainers (35.3%). Het verschil is echter het grootst tussen de faciliteiten- en de niet-faciliteitengemeenten. In niet-faciliteitengemeenten ziet 47.7% de gemeente als een aanspreekpunt, tegenover slechts 18.2%

in de faciliteitengemeenten. De geïnterviewden uit deze gemeenten gaven dan ook vaak aan dat ze van hun gemeente weinig of geen steun krijgen en daarom met problemen of klachten ook niet naar de gemeente zouden gaan. Verschillende informanten voegden hier wel aan toe dat ze wel bij andere instanties, zoals vzw 'de Rand' terecht kunnen, dit sluit aan bij het feit dat de sportondersteuning in de faciliteitengemeenten vooral gelegen is buiten de klassieke gemeentelijke instanties. Ook zijn er grote regionale verschillen: met 50% in de Vlaams-Brabantse Ardennen en 60% in de Noordwest Rand die hun gemeente als een aanspreekpunt zien, tegenover slechts 34.4% in de Zuidwest Rand.

In totaal blijkt dus minder dan de helft van de geïnterviewden van het sportclubniveau klachten en problemen naar de gemeente te willen of te kunnen stappen, en dit cijfer daalt drastisch in de faciliteitengemeenten.

3.4. Rol van andere talen en problemen met meertaligheid

3.4.1. Interviews

Aansluitend bij de vragen in verband met het perspectief op de toekomst (zie 4), werd er gevraagd of de geïnterviewde personen problemen zouden hebben met een meertalige situatie in de sportclub(s) (vraag I23c). Hierop is zowel geantwoord door de informanten die momenteel al te maken hebben met een meertalige situatie als door de informanten die op dit moment enkel Nederlands spreken in de sportclub. Voor deze laatste groep is deze vraag dus hypothetisch.

	Niet-faciliteitengemeenten	Faciliteitengemeenten	Algemeen
Neen	83.3%	96.8%	86.6%
Ja	15.3%	3.2%	12.7%

Tabel 11: Problemen met meertalige situatie

In de lijn van de vorige vragen antwoordt ook hier het merendeel van de informanten dat ze dat geen probleem (zouden) vinden (86.6%). Dit percentage ligt hoger in de faciliteitengemeenten (96.8 %), wat opnieuw opmerkelijk is aangezien de informanten hier hun eigen taalsituatie vaker als problematisch ervaren (zie 3.2.1). Hetzelfde verschil is te vinden in de regio's: de Noordwest Rand ligt met 80.4% onder het gemiddelde dat geen problemen heeft met meertaligheid, hoewel ze wel aangaven de taalsituatie minder als problematisch te ervaren. Dat kan verklaard worden door het hypothetische gehalte van deze

vraag; in deze regio zien ze eventuele toekomstige meertaligheid minder positief. Ook in de voetbalclubs is het percentage dat aangeeft problemen met meertaligheid te hebben (10.4%), hoger dan in de andere sportclubs (2%). Maar uiteindelijk blijft in alle opsplitsingen die hier gemaakt worden, telkens de grootste groep geen problemen zien. Aansluitend bij de resultaten van de vorige vragen blijkt het voornamelijk de beleidsgroep te zijn die problemen heeft met een meertalige situatie (27.9% tegenover 6.1% op clubniveau), hier zijn het wel vooral de schepenen (33.3%) en de sportraadvoorzitters (38.5%) die problemen zien, de sportfunctionarissen zien minder problemen (13.3%).

De antwoorden op deze vraag hebben we verder verfijnd door de stelling ‘andere talen andere talen dan het Nederlands kunnen getolereerd worden binnen de sportclub(s)’ (vraag I24b). Deze cijfers sluiten aan bij de vorige vraag, maar zijn iets genuanceerder.

Helemaal niet akkoord	6.0%	}	14.3%
Eerder niet akkoord	8.3%		
Akkoord noch niet akkoord	10.5%		
Eerder akkoord	44.4%	}	75.2%
Helemaal akkoord	30.8%		

In totaal vindt 75.2% dat andere talen getolereerd kunnen worden, vindt 14.3% van niet en bevindt 10.5% zich in het midden. Wanneer we deze resultaten vergelijken met die van de vraag of de informant problemen heeft met een meertalige situatie (zie boven), blijkt dat de informanten die geen andere talen willen tolereren, niet dezelfde zijn als diegenen die een meertalige situatie problematisch zouden vinden. Bij deze meer genuanceerde vraag over het tolereren van andere talen zijn er dus zowel informanten die problemen hebben met een meertalige situatie, als informanten die er geen problemen mee hebben, die toch bedenkingen hebben bij het tolereren van andere talen of die deze tolerantie aan voorwaarden gebonden willen zien (zie verder).

De geïnterviewden uit de faciliteitengemeenten blijken toleranter te staan tegenover andere talen dan de geïnterviewden uit de andere gemeenten, wat ook te maken kan hebben met ledenaantallen en verplichtingen vanuit de gemeente zelf. Faciliteitengemeenten hebben het vaak moeilijker om genoeg leden te behouden en laten daarom anderstaligen toe. Net zoals in de niet-faciliteitengemeenten hebben de sportclubs vaak een afspraak met de gemeente dat ze de infrastructuur slechts mogen gebruiken op voorwaarde dat ze een bepaald percentage inwoners van de gemeente hebben. Aangezien in de faciliteitengemeenten meer

anderstaligen wonen, zien de sportclubs zich daarom soms genoodzaakt om toleranter tegenover andere talen te staan. Ook voetbalclubs staan toleranter tegenover andere talen (88.9% gaat akkoord, tegenover 66.7% in de andere sportclubs). Zoals uit onze observaties bleek, hebben voetbalclubs meer anderstaligen dan de andere sportclubs. Hierboven werd al vermeld dat ze meertaligheid ook vaker als een meerwaarde zien. Er lijkt hier dus opnieuw een verband te zijn tussen de aanwezigheid van anderstaligen en de toleranter houding tegenover andere talen. Wanneer we de data opsplitsen voor de verschillende doelgroepen, blijkt ook dat het sportclubniveau meer ‘helemaal akkoord’ gaat met de stelling dat andere talen getolereerd kunnen worden dan het beleidsniveau. Bij verdere verfijning zijn het vooral de schepenen en de sportfunctionarissen die minder tolerant tegenover andere talen staan. In totaal geven zeven schepenen aan dat ze niet akkoord gaan met de stelling dat andere talen in de sportclub getolereerd kunnen worden, wat neerkomt op zo'n 43.8%. Bij de sportfunctionarissen is dat 23.1%, maar in absolute cijfers gaat dat slechts over drie informanten uit deze groep. Hier blijkt dus weer dezelfde tendens, namelijk dat het beleidsniveau meer problemen heeft met meertaligheid en de taalsituatie problematischer ervaart.

Vervolgens hebben we expliciet gevraagd of er in de sportclub(s) een verbod zou moeten zijn op het gebruik van andere talen dan het Nederlands (vraag I24c). Nagenoeg iedereen (98.6%) vindt dit geen goed idee. De twee personen die hier ‘ja’ antwoordden komen allebei uit het beleidsniveau van de niet-faciliteitengemeenten.

We hebben aan iedereen gevraagd welke rol andere talen dan het Nederlands kunnen hebben in de sportclub(s) (vraag I24a). 5.3% van de ondervraagden geeft hier 'geen enkele rol' als antwoord; deze komen allemaal uit de niet-faciliteitengemeenten, voor de helft uit de Noordwest Rand en voor het grootste deel uit het beleidsniveau. Dit percentage dat geen rol weggelegd ziet, ligt iets hoger dan degenen die voor een verbod op andere talen pleiten, maar het blijft ook hier toch vrij beperkt.

De volgende tabel geeft de rollen weer die de verschillende ondervraagden zien weggelegd voor andere talen. We maken daarbij meteen de opsplitsing tussen faciliteitengemeenten en niet-faciliteitengemeenten.

	Niet-faciliteitengemeenten	Faciliteitengemeenten
Functioneel gebruik	29.8%	24.1%
Aan voorwaarden verbonden	41.3%	24.1%
Ondergeschikt aan Nederlands	16.3%	10.3%
Evenwaardige rol	5.8%	41.4%
Geen enkele rol	6.7%	0.0%

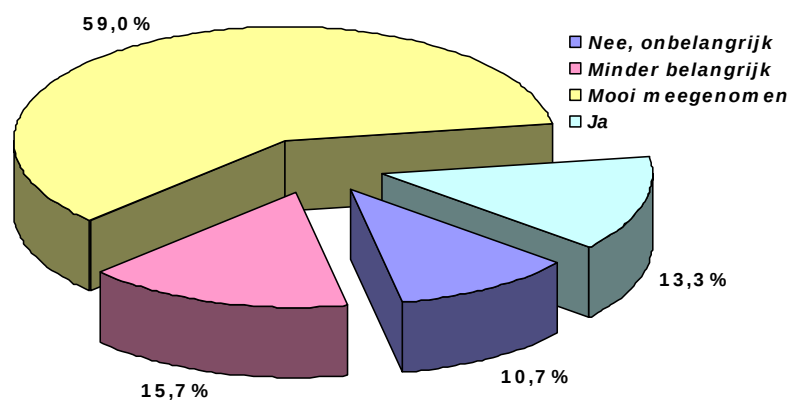
Tabel 12: Rol van talen anders dan het Nederlands in sportclubs

Zoals uit de tabel blijkt, ziet de rest van de geïnterviewde personen op de één of andere manier toch een rol weggelegd voor andere talen dan het Nederlands (voor een volledige lijst zie Bijlage 1.1.). Voor 13.5% van alle geïnterviewden mag de andere taal (talen) zelfs een evenwaardige rol aan het Nederlands krijgen. Dit is wel voornamelijk het geval in de faciliteitengemeenten (41.4%), tegenover slechts 5.8% in de niet-faciliteitengemeenten. Deze evenwaardige rol is te verklaren vanuit de taalpolitiek in de faciliteitengemeenten en door redenen die verband houden met ledenaantallen. Vaak zien de sportclubs daar zich immers genoodzaakt om ook Frans te spreken, aangezien de club anders een groot deel van haar leden zou verliezen. De rol die in de niet-faciliteitengemeenten vaak aangegeven wordt is een functioneel gebruik van de andere talen dan het Nederlands (29.8%). Dit functionele gebruik houdt in dat de instructies soms ook (eventueel op individuele basis) vertaald kunnen worden opdat de training vlotter en efficiënter zou verlopen. Concreet betekent dat bijvoorbeeld dat de trainer de training in het Nederlands geeft, maar de oefening daarna in het Frans herhaalt voor enkele leden. In de niet-faciliteitengemeenten geeft 16.3% wel expliciet aan dat deze andere talen enkel ondergeschikt aan het Nederlands gebruikt kunnen worden. De andere rollen die tijdens de interviews gegeven werden, hadden telkens te maken met het toelaten van andere talen onder bepaalde voorwaarden. Deze voorwaarden kunnen te maken hebben met wie er in welke omstandigheden een andere taal mag spreken, bijvoorbeeld enkel naast het veld, enkel bij volwassenen, enkel door trainers en leden en niet door het bestuur of enkel door leden onderling. Ook hier heeft de rol van andere talen dan het Nederlands vaak met efficiëntie, het behoud van de leden en de moeilijke controleerbaarheid te maken. Daarnaast zijn er ook geïnterviewden die aangeven dat er respect moet zijn voor het Nederlands of dat andere talen enkel tijdelijk toegelaten mogen worden om de anderstaligen de tijd te geven te integreren.

Samengevat blijkt dus dat in de faciliteitengemeenten de rol die andere talen kunnen hebben voornamelijk evenwaardig is aan het Nederlands, terwijl in de niet-faciliteitengemeenten deze rol voornamelijk functioneel is of aan voorwaarden gebonden.

3.4.2. Enquêtes

Met het oog op eventuele acties in de toekomst (zie 4) en de houding tegenover de (eventueel toekomstige) meertaligheid in de sportclub, hebben we in de enquête de vraag gesteld of een sportclub een plaats is waar talen kunnen worden opgepikt (vraag E5). Er werden verschillende antwoordmogelijkheden gegeven: ‘nee, men komt er om te sporten en taal(leren) is onbelangrijk’, ‘het is minder belangrijk’, ‘als het kan, is het mooi meegenomen’, ‘ja, sportactiviteiten lenen zich goed tot taalleren’ en ‘andere mening’.

Figuur 6: Sportclubs zijn een plaats waar talen kunnen worden opgepikt

Het grootste deel van de geënquêteerden, 59%, antwoordt dat ze taalleren tijdens sportactiviteiten mooi meegenomen vinden. Daarnaast antwoordt 10.7% dat ze het onbelangrijk vinden, het sporten is voor hen wat telt. 15.7% zegt dat het minder belangrijk is en 13.3% spreekt zich expliciet positief uit over taalleren via sportactiviteiten. Daarnaast zijn er ook geënquêteerden die ‘andere mening’ aangeven, de verdere uitleg daarbij is dat anderstaligen moeite moeten doen om een andere taal te leren (dit antwoord komt verschillende keren terug). Bij eventuele acties in de toekomst is het dus belangrijk te beseffen dat volgens een groot deel van de leden en hun ouders taalleren via sportactiviteiten mooi meegenomen kan zijn, maar dat een vrij grote groep het minder belangrijk of zelfs onbelangrijk vindt.

In de enquêtes uit de faciliteitengemeenten wordt ‘ja, leent zich tot taalleren’ meer aangeduid (18.9% tegenover 12.5% in de andere gemeenten) en in de niet-faciliteitengemeenten wordt vaker ‘onbelangrijk en ‘minder belangrijk’ aangeduid (samen 29%

tegenover 17.6% in de faciliteitengemeenten). Ook de geënuquêteerden uit de voetbalclubs geven andere antwoorden dan de geënuquêteerden uit de andere sportclubs: die laatsten geven vaker ‘onbelangrijk’ en ‘minder belangrijk’ als antwoord (samen 30.3% tegenover 20% in de voetbalclubs). De geënuquêteerden die aangeven dat er in hun sportclub enkel Nederlands gesproken wordt, antwoordden vaker ‘onbelangrijk’ en ‘minder belangrijk’ (samen 38.4% tegenover 21.4% in de clubs met meertaligheid). Hier lijkt de tendens dus opnieuw te zijn dat de geënuquêteerden die niet geconfronteerd worden met meertaligheid in hun sportclub, het aanleren van andere talen via sportactiviteiten niet of minder belangrijk vinden. Degenen die wel met anderstaligen in hun sportclub in contact komen, geven vaker aan dat taalleren via sportactiviteiten mooi meegenomen kan zijn en vooral geven deze laatste vaker een expliciet positieve reactie, namelijk dat sportactiviteiten zich goed lenen tot taalleren.

4. De toekomst: mogelijkheden tot taalstimulering

Nederlands

Tot hiertoe richtte dit rapport zich op de huidige situatie in de sportclubs in de Rand en hoe die door de verschillende betrokken partijen wordt gepercipieerd. Dit hoofdstuk daarentegen spitst zich toe op de toekomst. Het zal een beeld scheppen van de kansen tot taalstimulering die de sportclubs bieden en een aantal voorstellen en acties bespreken die inspirerend kunnen zijn voor toekomstige ondersteuning van de sportclubs door vzw 'de Rand'.

4.1. Ruimte voor taalpromotie?

4.1.1. Evolutie van de taalsituatie in sportclubs

Om een beeld te krijgen van de verwachtingen van de verschillende doelgroepen vroegen we hen naar hun perspectief op de toekomst voor wat betreft de taalsituatie in sportclubs (vraag I23a). Over alle niveaus heen -beleid, clubbestuur en trainers- voorspelt precies de helft van de geïnterviewden een verandering in de taalsituatie in het nadeel van het Nederlands. Slechts 6.9% van de geïnterviewden is van mening dat de situatie zal keren in het voordeel van het Nederlands. Mensen die deze mening zijn toebedeeld staan ook vaak open voor taalstimulerende acties en geloven dat deze een positief effect zouden hebben op de positie van het Nederlands. De overige 43.1% voorspelt dat de situatie in de toekomst stabiel zal blijven. Van deze 43.1% vindt 90% de huidige situatie ook niet problematisch, waaruit men kan afleiden dat zij de toekomst eerder positief inschatten.

Het algemene beeld dat hierboven geschetst wordt, moet wel enigszins worden aangepast wanneer men een meer verfijnde indeling van de verschillende onderzoeksgroepen toepast. De verschillende onderzoeksgroepen schatten de toekomst namelijk heel anders in. Ten eerste verwacht 57.1% van de geïnterviewden die een faciliteitengemeente vertegenwoordigen dat de situatie stabiel zal blijven, terwijl dit in niet-faciliteitengemeenten slechts 40% is. Niemand van hen verwacht een verandering ten voordele van het Nederlands, maar ook slechts 42.9% verwacht een verandering in het nadeel van het Nederlands, tegenover 51.6% van de geïnterviewden voor de niet-faciliteitengemeenten. Over het algemeen lijkt de positie van het Nederlands dus meer als bedreigd te worden beschouwd in de niet-faciliteitengemeenten dan in de faciliteitengemeenten, ondanks het feit dat in die gemeenten nu al minder Nederlands wordt gesproken.

Op gemeentelijk en clubniveau valt een gelijkaardig onderscheid op te merken. 63.6% van het gemeentelijke niveau verwacht dat de situatie zal veranderen in het nadeel van het Nederlands, tegenover 44.6% van het clubniveau. Het pessimisme op het gemeentelijke niveau situeert zich vooral onder de sportraadvoorzitters, waarvan 80% van mening is dat het Nederlands in de toekomst achteruit zal gaan. Onder de schepenen en sportfunctionarissen is dit telkens zo'n 55%. Anderzijds denkt dan weer zo'n 10% van de sportraadvoorzitters en sportfunctionarissen dat het Nederlands erop vooruit zal gaan, terwijl schepenen het uitsluitend houden op een status quo of een achteruitgang. Bij de clubs geloven enkel de voetbalclubs dat de taalsituatie kan veranderen in het voordeel van het Nederlands (15%); geen enkele club van een andere sporttak gelooft hierin. Het onderscheid tussen de verschillende sporttakken kan te maken hebben met het feit dat vandaag vooral voetbalclubs te maken hebben met een grootschalige meertaligheid. De andere sportclubs spiegelen zich vaak aan de grotere voetbalclubs en verwachten bijgevolg een evolutie in dezelfde richting, in de richting van een toenemende meertaligheid.

Wanneer men de toekomstvooruitzichten bekijkt per regio valt op dat vooral de Zuidwest Rand erg pessimistisch is, tegenover de meer gematigde Noordwest Rand en de Vlaams-Brabantse Ardennen. Het pessimisme van de Zuidwest regio kan ook verklaren waarom precies in deze regio het percentage van mensen die een eentalig Nederlandse situatie willen nastreven hoger ligt dan in de andere regio's (48% vs. 32.6% en 30%).

Heel algemeen kan men stellen dat 62.3% van de geïnterviewden het niet belangrijk vindt om eentaligheid na te streven, tegenover 37% die dit wel vindt (vraag I23b). Dit percentage loopt veel hoger op in de faciliteitengemeenten, waar 90.3% het onnodig vindt om een eentalige situatie na te streven. Het beleid hecht iets meer waarde dan gemiddeld aan een eentalige situatie: 53.3% wil eentaligheid nastreven in sportclubs. Wat betreft de sportclubs valt op dat slechts 22.9% van de geïnterviewden voor de voetbalclubs het nodig acht eentaligheid na te streven. In andere sportclubs is dat 41.5%. Er moet wel worden opgemerkt dat het hier enkel gaat over het nastreven van een bepaalde situatie, niet over het bereiken hiervan. Zoals eerder vermeld, is ook gebleken dat nagenoeg alle geïnterviewden, 98.6%, geen verbod op andere talen wil in sportclubs (vraag I24c). Dit geeft aan dat men die eentalige situatie niet onvoorwaardelijk nastreeft en dat men niet bereid is echt drastische maatregelen te nemen om die situatie te bereiken.

We kunnen besluiten dat, ondanks het feit dat de helft van de geïnterviewden voor de nabije toekomst een achteruitgang van het Nederlands voorspelt, slechts een minderheid van gemiddeld 37.0% het nodig vindt een eentalig Nederlandse situatie na te streven.

4.1.4. Openheid in sportclubs om aan taalstimulering te werken

Wanneer men eraan denkt om taalstimulerende acties op touw te zetten in sportclubs in de Rand is het belangrijk dat men op de medewerking van die sportclubs kan rekenen. We stelden daarom op zowel het beleidsniveau als het clubniveau de vraag of de verschillende clubbesturen, trainers en leden in de randgemeenten open zouden staan om deel te nemen en mee te werken aan taalstimulerende acties (vraag I37).

Wanneer we de algemene resultaten bekijken, zien we dat vooral van de clubbesturen wordt verwacht dat ze open staan om aan taalstimulering te werken. 72.5% van de geïnterviewden geeft dit aan. De trainers komen op de tweede plaats met 67.4% en de leden nemen de derde en laatste plaats in met 57.1%. Het clubbestuur zelf schat zijn openheid om aan taalstimulering te werken iets hoger in dan gemiddeld, met 75%. Ook schepenen en sportraadvoorzitters benaderen dit percentage. Sportfunctionarissen zijn nog positiever met 86.7%. Trainers daarentegen schatten de openheid van het bestuur iets lager in dan de andere onderzoeksgroepen met 65.5%, maar dit is nog steeds een grote meerderheid. In de regio Noordwest en Zuidwest schat men de bereidheid van de clubbesturen het hoogst in met respectievelijk 81.6% en 72.7%. In de Vlaams-Brabantse Ardennen is men met 62.2% iets gematigder. Opvallend is dat de besturen van voetbalclubs meer zouden open staan om aan taalstimulering te werken dan andere clubs, met 74.4% tegenover 63.8%.

Trainers worden algemeen verwacht minder open te staan voor taalstimulerende acties dan hun clubbesturen, maar precies die clubbesturen zijn van mening dat toch 75.8% van hun trainers er wel voor zou openstaan. De trainers, schepenen en sportraadvoorzitters zijn iets voorzichtiger in hun inschatting en houden het op zo'n 65%. Van de sportraadvoorzitters denkt slechts de helft dat de trainers openstaan voor taalstimulering. Opnieuw is men er in de regio Noordwest meer van overtuigd dat trainers bereid zijn om aan taalstimulering te werken dan in de andere twee regio's (71.4% tegen 66.7% in de regio Zuidwest en 63.6% in de Vlaams-Brabantse Ardennen). Ook valt nogmaals op dat trainers in voetbalclubs meer zouden openstaan om aan taalstimulering te werken dan trainers uit andere clubs, met 77.3% tegenover 65.4%.

De openheid van de leden om aan taalstimulering te werken wordt over het algemeen lager ingeschat dan de openheid onder clubbesturen en trainers. Daarenboven zijn de verwachtingen op clubniveau zelfs lager dan op beleidsniveau, met 53.8% tegen 65.0%. Van zowel de ondervraagde trainers (54.1%) als bestuursleden (53.1%) denkt slechts een kleine meerderheid dat hun leden openstaan om mee te werken aan taalstimulering in de sportclubs.

Ook van de geïnterviewde sportfunctionarissen denkt maar 54.5% dat de leden openstaan voor taalstimulering. De sportraadvoorzitters zijn iets positiever met 61.5% en de schepenen schatten de openheid van leden van sportclubs het hoogst in met 75.0%. Wanneer we naar de verschillende regio's kijken zien we dat in de regio's Noordwest en Vlaams-Brabantse Ardennen telkens iets meer dan 60% van de geïnterviewden van mening is dat de leden openstaan om aan taalstimulering te werken. In de regio Zuidwest is dit slechts 45.5%. Net zoals van de clubbesturen en de trainers, wordt ook van de leden van voetbalclubs een grotere openheid verwacht om aan taalstimulering te werken dan van leden van andere clubs.

4.2. Acties taalstimulering Nederlands

4.2.1. Doel van taalstimulerende acties

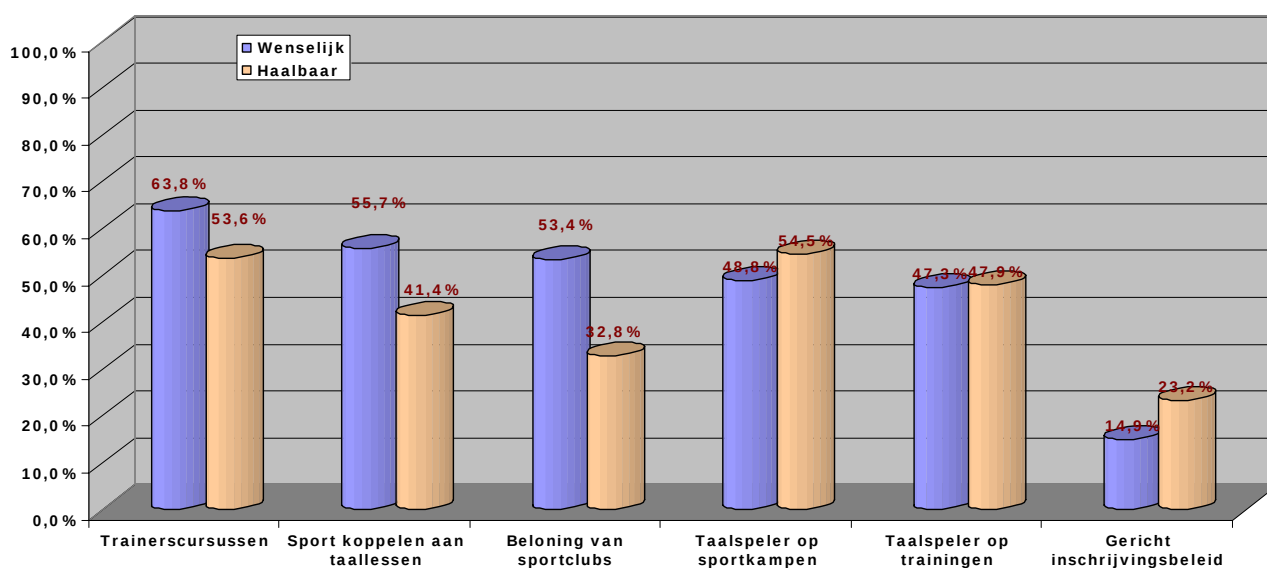
In het licht van de voorgaande paragrafen stelt zich de vraag of er wel ruimte is voor taalstimulerende acties en wat dan het doel zou moeten zijn van dergelijke acties (vraag 27). In de interviews legden we drie mogelijke doelen voor aan onze onderzoeksgroepen: een bewustmaking van de problematiek, een mentaliteitswijziging en een reële verandering in de taalsituatie.

In alle gemeenten, clubs en regio's en op alle niveaus is men het erover eens dat bewustmaking een eerste stap moet zijn (48.1%). Onder bewustmaking verstaat men dat iedereen er zich bewust van moet zijn dat de betrokken sportclubs officieel Nederlandstalig zijn en dat dit Nederlandstalige karakter behouden moet worden, zij het met respect voor de andere talen. Een mogelijke tweede stap kan dan een mentaliteitswijziging zijn (30.7%), maar de meeste geïnterviewden gaan ervan uit dat dit nog moeilijker te bereiken is dan een bewustmaking. Het is evenwel interessant dat de mentaliteitswijziging van persoon tot persoon een andere invulling krijgt. De meesten plaatsen de gewenste mentaliteitsverandering bij de anderstaligen. Men verwacht meer respect en meer openheid van anderstaligen om Nederlands te leren. Anderen daarentegen denken dat deze mentaliteitswijziging ook gepaard moet gaan met een mentaliteitswijziging aan Vlaamse kant. Ze vinden dat Vlamingen zelf ook meer moeten openstaan voor andere talen. Nog anderen daarentegen, een kleine minderheid, vindt net dat Vlamingen zich te snel aanpassen aan de taal van de andere en dus eerst zelf meer respect moeten tonen voor hun eigen taal. Een reële verandering in de taalsituatie lijkt voor bijna alle geïnterviewden onbereikbaar enkel op basis van acties taalstimulering Nederlands.

Ondanks het feit dat dit een meerkeuzevraag was, formuleerde een heel aantal mensen toch nog een eigen antwoord over wat zij persoonlijk vonden dat het doel van taalstimulerende acties in sportclubs moet zijn. Hoewel een aantal mensen gewoon aangaf dat er helemaal geen initiatieven moeten worden genomen of dat taal niet als een probleem mag worden gesteld, stonden anderen toch meer open voor acties. Zij vonden bijvoorbeeld dat de taalpromotie drempelverlagend moest werken om zo meer mensen te stimuleren om Nederlands te spreken binnen de clubs. De acties kunnen anderstaligen en Nederlandstaligen ook de kans geven iets bij te leren van elkaar en ze kunnen de club helpen een breder publiek te bereiken. Een andere mogelijkheid is dat clubs niet zozeer zelf actie ondernemen, maar dat ze wel hun leden informeren over initiatieven buiten de club.

4.2.2. Voorgestelde acties

Tijdens de interviews legden we een aantal acties voor aan de verschillende ondervraagden en vroegen hen welke van die acties ze al dan niet wenselijk en haalbaar vonden (vraag I25). De inspiratie voor onze voorstellen haalden we vooral uit de verslagen van de regiovergaderingen (zie Inleiding). Het zijn bijna allemaal voorstellen die door de gemeenten zelf al naar voren zijn gebracht, maar uit de interviews is gebleken dat het ene voorstel op veel meer bijval kon rekenen dan het andere. Hieronder worden de zes voorstellen weergegeven met hun algemene haalbaarheids- en wenselijkheidscijfers. In de volgende paragrafen zullen de verschillende voorstellen worden besproken, beginnend met het meest populaire voorstel.

Figuur 7: Voorstellen tot taalstimulering

4.2.2.1. Trainerscursussen

De eerste en meest populaire actie is het organiseren van trainerscursussen waarin de trainers wordt aangeleerd hoe ze het best omgaan met meertaligheid onder hun leden en hoe ze de (communicatie tijdens de) trainingen het best en het efficiëntst kunnen laten verlopen voor zowel Nederlandstaligen als anderstaligen. Over het algemeen vindt 63.8% van de geïnterviewden de organisatie van dergelijke cursussen een goed idee, maar deze wenselijkheid wordt anders ingeschat op de verschillende niveaus waarop deze vraag werd gesteld. Zo zien we dat het vooral de regio's Zuidwest en Noordwest zijn die achter de trainerscursussen staan en dat de Vlaams-Brabantse Ardennen minder warm lopen voor het idee, met respectievelijk 70.6%, 65.5 % en 54.3%. We zien ook dat vooral het gemeentebestuur geïnteresseerd is in trainerscursussen (78.8%). Op clubniveau is men iets minder geïnteresseerd in de cursussen, maar toch nog 56.1% van de trainers en 55.9% van de clubbesturen vindt de organisatie ervan wenselijk. Op het gemeentelijke niveau zijn de sportraadvoorzitters (62.5%), het beleidsniveau dat het dichtst bij de sportclubs staat, gematigder dan de schepenen (83.3%) en de sportfunctionarissen (88.9%). Globaal genomen schat dus een heel groot deel van de geïnterviewden de wenselijkheid van trainerscursussen hoog in, op beleidsniveau nog meer dan op clubniveau.

Het meer gematigde enthousiasme van de sportclubs weerspiegelt zich in hun inschatting van de haalbaarheid van het organiseren van trainerscursussen. Er bestaat onzekerheid over wie de cursussen zou (moeten) inrichten en velen twijfelen ook aan de bereidheid van de trainers om op vrijwillige basis deel te nemen aan een bijscholingscursus gericht op taal. Zowel op clubniveau als op beleidsniveau is men het erover eens dat slechts 35.6% tot 39.3% van de trainers bereid zou zijn een cursus te volgen. Voor de meeste trainers zijn hun activiteiten in de sportclub een hobby of nevenactiviteit die ze na hun reguliere werkuren uitoefenen. Velen van hen zijn dan ook niet bereid om nog bijkomende avonden of weekends op te offeren aan extra bijscholing, vooral niet wanneer die niet rechtstreeks te maken heeft met de sport die ze beoefenen of onderrichten.

Een aantal trainers vermeldt ook dat een persoonlijke vergoeding of een vergoeding voor de club voor hen geen reden of motivatie zou vormen om toch deel te nemen aan een cursus. Een klein aantal clubvoorzitters gaf wel aan dat ze eventueel bereid zouden zijn hun trainers bij het begin van het seizoen te verplichten een cursus te volgen. Een aantal trainers zag een andere mogelijke oplossing, namelijk dat er een luik 'taal en omgaan met meertaligheid' zou worden toegevoegd aan een meer algemene cursus. Zo moeten bijvoorbeeld alle voetbaltrainers een bepaald certificaat hebben om training te mogen geven. Als er in die

opleiding een luik 'taal' zou worden opgenomen zou men in korte tijd heel wat trainers kunnen bereiken. Gelijkaardige initiatieven zouden dan kunnen worden genomen voor andere sporttakken. De meesten zijn het er wel over eens dat zulke cursussen sporttakspecifiek moeten zijn. Uit de interviews is gebleken dat voetbalclubs positiever staan tegenover de organisatie van trainerscursussen dan clubs uit andere sporttakken: 63.8% van de voetbalclubs acht een cursus wenselijk tegenover slechts 49.1% van de andere clubs.

Een extra hinderpaal die door een bepaalde voorzitter en trainer werd vermeld is dat een niet te verwaarlozen aantal trainers slechts een beperkte kennis heeft van de andere landstaal, hetzij Nederlands of Frans, en dat een didactische cursus voor zulke mensen weinig resultaat zou opleveren zonder een bijkomende taalopleiding.

4.2.2.2. Sport koppelen aan taallessen

Een tweede voorstel was het koppelen van sport aan taallessen. Dit voorstel werd op twee verschillende manieren ingevuld door de geïnterviewden. Sommigen vulden de taallessen in als een bijkomende les na de training, anderen zagen het meer als het spelenderwijs aanleren van de sporttermen in de twee talen, Nederlands en Frans, tijdens de training. Onafhankelijk van de concrete invulling van het voorstel vindt 55.7% een dergelijk initiatief wenselijk, 41.7% vindt dit niet en 2.7% is onbeslist. Dit voorstel wordt dus minder wenselijk gezien dan een trainerscursus en ook de haalbaarheid van dit voorstel wordt lager ingeschat. Terwijl 53.6% de organisatie van een trainerscursus haalbaar acht, denkt slechts 41.4% dat een koppeling van sport en taallessen haalbaar is. De niet-faciliteitengemeenten zijn ook negatiever dan de faciliteitengemeenten: respectievelijk 39.1% en 50.0% van de ondervraagden denkt dit voorstel een haalbare kaart is. De regio Zuidwest is negatiever ingesteld dan de andere regio's: er werd slechts in 31.3% van alle gevallen ja geantwoord op de vraag of het voorstel haalbaar is. De Noordwest regio is dan weer positiever dan gemiddeld met 53.2%. De Vlaams-Brabantse Ardennen blijven gematigd positief met 40.0%. Ook bij dit tweede voorstel zien we dat op clubniveau zowel de wenselijkheid als de haalbaarheid lager worden ingeschat dan op beleidsniveau, met respectievelijk 53.1% en 60.8% voor wenselijkheid en 37.8% en 50.0% voor haalbaarheid. Toch vindt een kleine meerderheid van de trainers (54.7%) en precies de helft van de clubbesturen de organisatie van taallessen wenselijk. De mening van de sportraadvoorzitters leunt opnieuw dichterbij die van de clubs dan bij die van de andere beleidsniveaus.

Dit tweede voorstel werd vooral positief onthaald wanneer het werd ingevuld als het op spelenderwijze aanleren van de sporttermen in de andere taal tijdens de trainingen en dit vooral op jeugdniveau. Men vindt het vaak niet de taak van de sportclub om haar leden een andere taal aan te leren en de ‘taallessen’ moeten dan ook beperkt blijven tot de woordenschat en de kennis die bij de sport horen. Een pas opgestart project in Vilvoorde beperkt zich echter niet tot dit ‘sportieve’ niveau (zie 4.2.3.). Vaak wordt ook aangehaald dat trainers niet zijn opgeleid om taallessen te geven en dat de clubs niet over de middelen beschikken om extra personeel aan te werven dat deze taak op zich kan nemen. Een enkele keer werd voorgesteld om de samenwerking tussen de sportclubs en de scholen in de gemeente vlotter en nauwer te laten verlopen, eventueel in die zin dat er op school sport-Frans en sport-Nederlands zou worden aangeleerd.

4.2.2.3. Beloning van clubs

Een derde voorstel is de beloning van clubs die het gebruik van het Nederlands stimuleren. Die beloning kan bijvoorbeeld worden uitgereikt in de vorm van subsidies voor de clubs of in de vorm van een financiering van de promotiecampagnes van de clubs. Vele clubs maakten bij deze tweede invulling meteen de opmerking dat ze slechts weinig of geen promotie voeren. Meer dan de helft van de ondervraagden, 53.4%, vindt de beloning van sportclubs met ‘good practices’ een wenselijke actie, maar slechts 32.8% acht het haalbaar.

In het algemeen vindt men op clubniveau de beloning een wenselijker idee dan op beleidsniveau (57.4% tegen 46.2%). Dit kan te maken hebben enerzijds met het feit dat de gemeenten er vaak van uitgingen dat zij voor de financiële kost van het voorstel zouden moeten opdraaien en anderzijds omdat zij de clubs niet willen belonen voor het promoten of behouden van hun Nederlandstalige karakter aangezien dit evident zou moeten zijn in een Vlaamse gemeente. Verrassend genoeg zijn het op beleidsniveau wel de schepenen die het vaakst positief antwoordden op de vraag of de beloning van clubs wenselijk zou zijn. 66.7% antwoordde ja tegenover respectievelijk 38.9% en 31.3% van de sportfunctionarissen en sportraadvoorzitters. Ook op de vraag of het een haalbaar voorstel is gaven de schepenen veel vaker een positief antwoord dan hun sportfunctionarissen en sportraadvoorzitters: 60.0% tegen 6.7% en 8.3%. Binnen de clubs vinden vooral de voetbalclubs dit voorstel wenselijk en haalbaar. Geografisch gezien is het voorstel vooral populair in de Zuidwest Rand rond Brussel met 62.7%. In de Noordwest regio antwoordde 55.1% positief, in de Vlaams-Brabantse Ardennen 41.3%.

Bij dit voorstel werd, zowel op clubniveau als op beleidsniveau, heel vaak de bedenking gemaakt van wie de beloning zou komen en welk criterium er gebruikt zou moeten worden om te bepalen welke clubs in aanmerking komen voor een beloning en welke niet. De meeste clubs verwachtten niet dat de gemeente voor een dergelijk initiatief geld zou vrijmaken. Bovendien voelden clubs waar er geen meertaligheid is zich in dit voorstel benadeeld tegenover clubs waar er wel meertaligheid is. Als er enkel Nederlands gesproken wordt, is er immers geen nood aan taalstimulering Nederlands en kan er hiervoor bijgevolg ook geen beloning worden gegeven.

4.2.2.4. Aanwezigheid van een ‘taalspeler’ op trainingen of sportkampen

De vierde en vijfde actie die werden voorgelegd aan de verschillende personen zijn heel gelijkaardig. Ze betreffen de aanwezigheid van een persoon met kennis van zaken tijdens trainingen enerzijds en sportkampen anderzijds. De taak van deze persoon bestaat er dan uit om trainers bij te staan met raad en daad wanneer deze geconfronteerd worden met problemen of moeilijke situaties als gevolg van de meertaligheid van de groep.

Dit voorstel is geïnspireerd op het Taalspeler-project dat door het Centrum voor Taal & Onderwijs is uitgevoerd in opdracht van de provincie Vlaams Brabant en vzw ‘de Rand’. Daarbij worden animatoren van speelpleinen ondersteund in het verhogen van de interactiekwaliteit en het omgaan met meertaligheid. Concreet houdt dit in dat de ‘taalspeler’ zowel observeert als participeert: hij neemt deel aan de activiteiten, komt ad hoc tussen en geeft tips, gevolgd door een reflectiemoment.

De aanwezigheid van een ‘taalspeler’ zowel tijdens trainingen als op sportkampen werd door minder dan de helft van de ondervraagden als wenselijk beschouwd (47.3% en 48.8%). Opvallend is dat het vooral de clubbesturen zijn die dit initiatief niet zien zitten. Slechts 33.3% van hen acht de aanwezigheid van een taalspeler wenselijk tegenover zo’n 53.0% van de trainers. Ook de haalbaarheid werd slechts door om en bij de helft positief ingeschat. De faciliteitengemeenten (59.1% en 59.3% wenselijk) stonden in het algemeen wel positiever tegenover de twee voorstellen dan de niet-faciliteitengemeenten (46.5% en 44.1% wenselijk). Opvallend is dat ook voor deze twee voorstellen de belangstelling van de regio Zuidwest lager ligt dan voor de andere twee regio’s. Het enige voorstel waar dit niet het geval was is de beloning van clubs die aan taalstimulering Nederlands doen.

De hoofdreden waarom trainers de aanwezigheid van een taalspeler meestal niet wenselijk vinden is dat ze dit aanvoelen als een vorm van controle en als een ondermijning van hun

gezag op het veld. Ze zagen het niet zitten dat iemand hen tijdens hun trainingen zou ‘verbeteren’. Wat ze dan eventueel wel zagen zitten was dat er iemand de trainingen zou bijwonen van op een afstand en achteraf raad en concrete tips zou geven. Tegenover participerende observatie stonden de meeste trainers heel weigerachtig. Daarbovenop komt het feit dat ze ook twijfelen aan de haalbaarheid van het voorstel. Het zou een heel tijdrovende taak zijn voor de taalspeler om alle trainingen bij te wonen en er is volgens de trainers ook gewoon geen nood aan. Slechts weinigen van hen ervaren echt problemen op het veld en ze verwachten dan ook dat de taalspeler wel heel lang zou kunnen wachten voor hij een situatie ziet waarbij hij tips kan geven. Het is wel belangrijk om hier op te merken dat de trainers het hier steeds over problemen hebben. Een minder goede interactiekwaliteit tussen de trainer en de leden en de leden onderling worden hier niet in rekening genomen, terwijl uit de observaties is gebleken dat er op dit vlak zeker nog kansen zijn (zie 2.2).

4.2.2.5. Gericht inschrijvingsbeleid

Een laatste actie die we voorlegden tijdens de interviews was de invoering van een gericht inschrijvingsbeleid. Dit houdt in dat een club enkel nog leden aanvaardt die het Nederlands in zekere mate beheersen. Dit voorstel werd globaal genomen het minst gesmaakt door de mensen die we interviewden: slechts 15.9% vindt de invoering van zulk een beleid wenselijk en ook maar 23.2% denkt dat de realisatie ervan haalbaar is. Over dit voorstel is er grote eensgezindheid op alle niveaus en in alle onderzoeksgroepen.

Voor het merendeel van de mensen die we interviewden gaat dit laatste voorstel te ver. Velen ervaren deze maatregel als een vorm van discriminatie en zouden dan ook nooit overwegen om een dergelijk inschrijvingsbeleid door te voeren. Toch waren er nog 23 mensen die meenden dat een gericht inschrijvingsbeleid wel wenselijk is. Slechts 2 van hen vertegenwoordigden een faciliteitengemeente. 14 van hen of 60.9% maken deel uit van het clubniveau.

Naast morele bezwaren doken er regelmatig praktische bezwaren op. Eerst en vooral is het voor bepaalde clubs nu al moeilijk om voldoende leden te vinden. Wanneer deze clubs dan nog eens leden zouden moeten weigeren op basis van hun taal zou hun voortbestaan als club in het gedrang kunnen komen. Bovendien bestaan er al regels met betrekking tot de samenstelling van het ledenbestand van sportclubs. Zo moet in bepaalde gemeenten minstens 51% tot 80% van de leden wonen in de gemeente waar de sportclub is erkend (zie Bijlage

1.4). Een tweede bezwaar heeft te maken met het vastleggen van criteria. In welke mate moeten de leden het Nederlands beheersen en hoe kan dit objectief worden nagegaan?

4.2.2.6. Voorstellen uit de interviews

Nadat we zelf de zes bovenstaande voorstellen hadden voorgelegd, vroegen we de mensen die we interviewden of ze eventueel zelf aan andere mogelijke acties dachten (vraag 26). Slechts 35% van de geïnterviewden had zelf ideeën rond mogelijke acties en de ideeën die naar voren werden gebracht zijn dan ook vaak slechts een enkele keer genoemd. Dit wijst erop dat het taalgebruik en de meertaligheid in sportclubs geen prioriteit is voor de meeste mensen die we interviewden. Een aantal gaf ook expliciet aan dat bijvoorbeeld de uitbouw van een goede sportinfrastructuur in hun gemeente dringender is dan het aanpakken van de taalsituatie. Toch werden er een paar voorstellen gedaan die eventueel wel zouden kunnen worden gerealiseerd en die achteraf toch op wat bijval konden rekenen.

Vooraf het aanleren van de sporttermen in zowel het Nederlands als het Frans werd een aantal keer vernoemd. Het vaakst werd dit gezien in de vorm van een tweetalige termenlijst die voor elke sporttak wordt opgesteld en die de leden dan meekrijgen en verondersteld worden te leren. Een paar keer stelt men ook voor om speciale momenten vrij te maken tijdens de training waarop de Nederlandstalige termen dan worden verklaard, maar niet noodzakelijk vertaald. Een tweede voorstel dat een aantal keer werd gedaan is het opstarten van een soort uitwisselingsprojecten of taalkampen waarbij de Nederlandstalige clubs een Franstalige of anderstalige trainer uitnodigen of waarbij de club voor een korte periode naar Wallonië trekt om daar les te krijgen van een Franstalige trainer. Dit zou volgens diegenen die dit voorstelden een positief effect hebben op de houding van de leden tegenover meertaligheid. Eenzelfde doel denkt een aantal ondervraagden te kunnen bereiken door het organiseren van ‘thema-avonden’. Concreet zou dit betekenen dat een club bijvoorbeeld een Engelse, een Franse, een Marokkaanse of andere avonden zou organiseren, afhankelijk van de samenstelling van de ledengroep, waarop men in contact komt met de taal en cultuur van de andere leden.

Het bereik van de twee voorgaande voorstellen beperkt zich in hoofdzaak tot één club, maar sommige van de geïnterviewde personen vinden dat er op grotere schaal moet worden ingegrepen. Een splitsing van de voetbalbond in een Vlaamse en Waalse afdeling wordt bijvoorbeeld gesuggereerd. Dit zou er bijvoorbeeld ook voor zorgen dat er enkel nog

Nederlandstalige scheidsrechters wedstrijden van Nederlandstalige clubs zouden fluiten. Andere grootschalige voorstellen betreffen het toekennen van subsidies voor naschoolse opvang door clubs of bepaalde wettelijke aanpassingen vanuit de Vlaamse overheid ter bevordering van het Vlaamse karakter van de sportclubs in de Rand. Voor de faciliteitengemeenten was één iemand ook vragende partij voor een aangepast toelagesysteem voor de tweetalige clubs. Deze clubs lopen naar eigen zeggen immers vaak subsidies mis van zowel de Vlaamse als de Waalse regering.

Naast deze meer ‘praktijkgerichte’ voorstellen kwamen er ook een aantal voorstellen uit de bus die meer de nadruk leggen op het informeren van de leden en de ouders van leden. Infomomenten voor alle betrokkenen en afficheacties behoren dan tot de mogelijkheden. Een aantal mensen benadrukte ook het feit dat eventuele acties niet enkel en alleen gericht moeten zijn op taal, maar dat ze meer algemeen de integratie van anderstaligen in het gemeenschapsleven moeten bevorderen.

4.2.3. Lopende acties

Een aantal van de acties die werden voorgesteld door de mensen die we interviewden zijn geïnspireerd op reeds bestaande taalstimulerende acties. 27.7% van de geïnterviewden op beleidsniveau hadden weet van lopende projecten of initiatieven in sportclubs in hun gemeente (vraag 32). In de faciliteitengemeenten was dit slechts 15.4%. Dit kan ofwel betekenen dat er in de faciliteitengemeenten minder initiatieven bestaan ofwel dat men hier op het beleidsniveau niet van op de hoogte is. Het zijn met 43.8% ook vooral de beleidsmensen uit de regio Noordwest die op de hoogte zijn van acties in hun gemeente, meer dan diegenen uit de regio Zuidwest en de Vlaams-Brabantse Ardennen met respectievelijk 13.3% en 25.0%.

In zowel de faciliteitengemeenten als in de andere gemeenten zouden er clubs zijn die hun leden taallessen aanbieden en clubs die hun leden aanmoedigen Nederlands te spreken. In de niet-faciliteitengemeenten zouden er ook clubs zijn die voor hun leden tweetalige termenlijsten hebben opgesteld en die initiatieven met betrekking tot multiculturaliteit in het algemeen ondersteunen. Het initiatief waar de meeste beleidsmensen kennis van hebben is dat het bestuur van bepaalde clubs haar trainers erop wijst dat ze verondersteld worden Nederlands te spreken. Over het effect van initiatieven zoals de hierboven vermelde is ons niets bekend.

Er is ons in de Rand rond Brussel voorlopig maar één echt georganiseerde actie van enige grootte bekend: het project ‘Open Voetbalstadion Vilvoorde’. Dit project ligt in de lijn van de

grootschalige Open Stadionprojecten die in heel het land zijn opgestart in november 2006. Negen voetbalclubs uit eerste en tweede klasse krijgen van de federale overheid financiële steun voor projecten die het voetbal naast een sportieve ook een maatschappelijke rol willen toekennen. AA Gent startte reeds in april 2006 met een proefproject dat zich vooral richtte naar jongeren uit het deeltijds onderwijs en leefloon-jongeren die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt. Doel van het project is om deze jongeren aan een baan te helpen en zo de jeugdwerkloosheid te verkleinen. AA Gent organiseert daarom extra trainingen waarin de nadruk ligt op discipline, teamwork, het aanvaarden van gezag en regelmaat en structuur, meer dan op competitiegericht trainingen.

In Vilvoorde is men, met de steun van de Vlaamse overheid, gestart met een kleinschaliger project dat niet zozeer gericht is op het verhogen van de arbeidskansen van de leden van de voetbalclub, dan wel op het versterken van een actieve participatie aan het verenigingsleven, vooral gericht op culturele diversiteit. KFC Vilvoorde speelt op provinciaal niveau en telt een 250-tal leden, waarvan de meerderheid tot de jeugd behoort. De club zegt door haar geografische ligging de laatste jaren een heel aantal leden te hebben aangetrokken van naburig gelegen gemeenten, waaronder steeds meer leden van allochtone origine die ook meestal anderstalig zijn opgevoed. Volgens de club vertaalt dit zich in een toenemende verfransing onder haar leden. Een tweede gevolg van de diversificatie van het ledenbestand van de club is een afnemende participatie aan het clubleven van zowel leden als ouders van leden. Jeugdleden worden afgezet aan de poort van het voetbalstadion en daar meteen na de training of match weer opgehaald, een gegeven waarmee ook andere clubs in de Rand worden geconfronteerd.

Volgens de club is kennis van het Nederlands een belangrijke, maar niet de enige factor voor de integratie van anderstalige leden in de club en voor een groeiende participatie aan de clubwerking van hun ouders. Zij opteren dan ook voor een ruimere aanpak en hebben een gevarieerd pakket initiatielessen samengesteld dat zij in de eerste plaats willen aanbieden aan de ouders, grootouders of begeleiders van de jeugdleden.

Eind februari zal er, in samenwerking met het Huis van het Nederlands, naar alle leden een brief worden gestuurd waarin men zal polsen naar hoeveel respons de club kan verwachten op haar initiatief en naar wat de precieze wensen zijn van de geïnteresseerden. Op basis van de resultaten uit deze rondvraag zullen een aantal cursussen uit het basispakket worden geselecteerd die dan zullen worden ingericht. De club denkt eraan om zelf op een ludieke manier de voetbalterminologie aan te leren aan zowel leden als hun ouders, maar er zijn hierrond nog geen concrete plannen uitgewerkt. De andere cursussen die minder direct

met het voetbal te maken hebben, zouden worden verzorgd door externe instellingen en bedrijven. Het Huis van het Nederlands, bijvoorbeeld, zou initiatielessen Nederlands geven, waarin ze de kennis van het Nederlands van de ouders kunnen evalueren om ze door te verwijzen naar geschikte Centra voor Volwassenenonderwijs of Basiseducatie. Een financiële instelling heeft zich al bereid getoond om een cursus internetbankieren te geven en er zijn ook cursussen voorzien van een interimbureau en een mutualiteit. Midden maart wil de club het startschot geven voor haar project.

4.3. De organisatie van taalstimulerende acties

4.3.1. De realisatie van taalstimulerende acties in het licht van het huidige gemeente- en sportclubbeleid

Wanneer men aan taalstimulering Nederlands wil doen, komen daar uiteraard heel wat praktische vragen bij kijken. Wie neemt de organisatie op zich? Op welk niveau wordt er aan taalstimulering gedaan: op clubniveau, op gemeentelijk niveau of op regionaal niveau? Hoe worden de gewenste initiatieven gefinancierd? Om een antwoord te kunnen formuleren op dergelijke vragen is het noodzakelijk om na te gaan wat enerzijds het beleidsniveau en anderzijds het clubniveau bereid is te doen voor de realisatie van taalstimulerende acties en hoe ze daarenboven ook elkaars bereidheid inschatten.

Eerst en vooral stelden we alle geïnterviewden de vraag of ze denken dat taalstimulerende acties gerealiseerd kunnen worden in het licht van het huidige sportbeleid van de gemeente enerzijds (vraag 28) en in het licht van het huidige taalbeleid van de sportclub(s) anderzijds (vraag 29).

Wat betreft de realiseerbaarheid van taalstimulerende acties in het licht van het gemeentebeleid zijn de meningen erg verdeeld. 49.0% van alle geïnterviewden is van mening dat dergelijke acties passen binnen het beleid dat de gemeente voert, 40.8% is van mening dat dit niet het geval is en 10.2% is onbeslist. Het is wel opvallend dat in de faciliteitengemeenten slechts 16.7% van de geïnterviewden denkt dat taalstimulerende acties passen in het gemeentelijke beleid, tegenover 56.3% in de niet-faciliteitengemeenten. De faciliteitengemeenten zouden dus veel minder open staan voor taalstimulering in de sportclubs dan de andere randgemeenten. De clubs schatten de kansen dat acties gerealiseerd worden in de huidige gemeentebeleiden ook geringer in dan de beleidsmensen zelf (44.6% tegenover 57.6%). Dit lage percentage kan deels worden verklaard door het feit dat ongeveer 1 op 5

trainers geen uitgesproken mening heeft hierover en neutraal blijft. Binnen het beleidsniveau valt op dat minder dan de helft van de sportfunctionarissen (40.0%) denkt dat de bovengenoemde acties realiseerbaar zijn in het licht van het gemeentebeleid. Schepenen en sportraadvoorzitters schatten dit veel positiever in met telkens 66.7% en 63.6%. Ook voetbalclubs schatten de realiseerbaarheid vrij hoog in: 57.1% antwoordt positief. In andere sportclubs bedraagt het percentage niet meer dan 30.0%. In de regio Noordwest is men vaker van mening dat taalstimulerende acties passen binnen het beleid dat de gemeenten voeren, dan in de twee andere regio's (58.3% tegenover 46.3% en 45.5%).

Wat betreft de realiseerbaarheid van taalstimulerende acties in het licht van het taalbeleid van de sportclubs is men over het algemeen heel wat positiever: 62.8% van alle geïnterviewden denkt dat dergelijke acties passen binnen het beleid dat de sportclubs momenteel voeren. 23.4% is het hier niet mee eens en 13.8% is onbeslist. Faciliteitengemeenten en niet-faciliteitengemeenten zitten met betrekking tot het clubbeleid ook veel meer op dezelfde golflengte dan wat betreft het gemeentebeleid: respectievelijk 63.6% en 58.8% is van mening dat taalstimulerende acties zouden passen binnen het beleid dat de clubs vandaag voeren. De clubs zelf schatten de kans dat acties gerealiseerd worden in het licht van het huidige beleid dat zij voeren ditmaal veel hoger in dan de beleidsmensen (71.9% tegenover 43.3%). Blijkbaar vinden de twee niveaus van zichzelf dat ze een beleid voeren dat ruimte laat voor taalstimulerende acties, maar zijn ze daar veel minder van overtuigd voor de andere partij. De clubbesturen schatten met 81.8% hun eigen beleid zeer open in naar taalstimulering toe, terwijl slechts 27.3% van de schepenen die mening deelt. Het is wel opvallend dat voetbalclubs, die over het algemeen positiever stonden tegenover de genoemde acties tot taalstimulering, iets minder de mening toebedeeld zijn dat dergelijke acties passen binnen het beleid dat zij momenteel voeren dan de andere clubs (68.6% tegen 75.9%).

4.3.2. Bereidheid tot het organiseren en ondersteunen van taalstimulerende acties

Dat de geïnterviewden van mening zijn dat taalstimulerende acties realiseerbaar zijn in het licht van het huidige gemeente- of sportclubbeleid, betekent echter niet dat ze ook bereid zouden zijn om daadwerkelijk acties te organiseren, te financieren of logistiek te ondersteunen. Bijgevolg hebben we alle mensen op het beleidsniveau gevraagd in welke mate ze het eens waren met de volgende stellingen (vraag I33a en I33b):

1. De gemeente is bereid acties te ondernemen in verband met de taalsituatie in sportclubs.
2. De gemeente is bereid middelen vrij te maken voor taalstimulerende acties in sportclubs.

In het algemeen gaat iets meer dan de helft van de ondervraagden helemaal of eerder akkoord met zowel de eerste (respectievelijk 26.0% en 26.0%) als de tweede (respectievelijk 17.8% en 33.3%) stelling. 42% gaat niet akkoord met de stelling, ongeveer gelijk verdeeld over helemaal niet en eerder niet akkoord. 6% antwoordt neutraal en gaat akkoord noch niet akkoord met de stellingen. In de faciliteitengemeenten ging geen enkele geïnterviewde op beleidsniveau in geen enkele mate akkoord met een van beide stellingen. De minderheid van 16.7% van de geïnterviewden die dachten dat taalstimulerende acties toch zouden kunnen worden gerealiseerd in het licht van het beleid dat de faciliteitengemeenten voeren, krijgt hier dus ongelijk (zie 4.3.1.). Het beleid in de faciliteitengemeenten is niet bereid zelf acties te ondernemen of acties georganiseerd door andere instanties te ondersteunen.

Het zijn in de faciliteitengemeenten vooral de sportfunctionarissen die ongenuanceerd tegen de stelling ingaan. Zij antwoorden allemaal helemaal niet akkoord op de eerste stelling en op de tweede stelling antwoorden vier van de vijf geïnterviewde sportfunctionarissen helemaal niet akkoord. De schepenen antwoorden iets gematigder: respectievelijk 4 en 3 schepenen gaven aan eerder niet akkoord te gaan met de eerste en tweede stelling. Van de sportraadvoorzitters geven er telkens twee aan dat ze helemaal niet akkoord gaan met beide stellingen, één geeft aan eerder niet akkoord te gaan met de stellingen.

In de niet-faciliteitengemeenten zijn het dan weer net de sportfunctionarissen die vaker akkoord gaan met de bovenstaande stellingen. Respectievelijk 90.9% en 85.7% van hen gaat akkoord met stelling 1 en 2. 53.9% van de schepenen gaat akkoord met de eerste stelling, 61.6% gaat akkoord met de tweede stelling. Van de sportraadvoorzitters gaat telkens 53.9% akkoord met de stellingen.

We hebben dezelfde twee stellingen ook voorgelegd aan de geïnterviewden op clubniveau, maar dan wel toegespitst op de sportclubs en niet op de gemeenten (vraag I34a en I34b).

1. Het clubbestuur is bereid acties te ondernemen in verband met de taalsituatie in de sportclub.
2. Het clubbestuur is bereid middelen vrij te maken voor taalstimulerende acties in de sportclub.

Op clubniveau kwamen er wel verschillende reacties op de twee stellingen. Terwijl 57.0% van de geïnterviewden zijn club nog wel bereid achtte om acties te ondernemen, was slechts 26.7% van mening dat zijn club bereid zou zijn middelen vrij te maken voor taalstimulerende acties. Dit is een direct gevolg van het feit dat sportclubs sowieso al beperkte budgetten hebben en dat men deze bijgevolg liever aanwendt voor de aankoop van nieuw materiaal of voor verbeteringen aan de infrastructuur. Binnen het clubniveau zijn de antwoorden ook gelijklopend. Het clubbestuur gaat meestal wel iets meer of iets sterker akkoord met de stellingen dan de trainers, maar ze zijn het wel grotendeels eens. Wat wel opvalt, is dat het clubbestuur, dat zich bezighoudt met de financiën van de club, vaker akkoord gaat met de stelling dat de club bereid is middelen vrij te maken voor taalstimulerende acties dan de trainers (46.9% tegenover 15.5%). Hoewel het onderscheid tussen faciliteitengemeenten en niet-faciliteitengemeenten niet zo groot is als op het gemeentelijke niveau, zien we ook hier weer dat in de faciliteitengemeenten de bereidheid van de clubs tot het organiseren en ondersteunen van acties veel lager wordt ingeschat. In de faciliteitengemeenten gaat slechts 37.5% van de geïnterviewden akkoord met de eerste stelling, tegenover 61.1% in de andere randgemeenten. Voor de tweede stelling is dit 6.7% tegenover 30.7%.

Als er taalstimulerende acties zouden worden georganiseerd in de sportclubs in de Rand, is het uiteraard belangrijk dat de sportclubs hieraan willen meewerken. Daarom hebben we tijdens de interviews gepolst of en hoe de gemeenten hun sportclubs kunnen motiveren om taalstimulerende acties te organiseren of eraan deel te nemen (vraag I35). In het algemeen vindt 25.4% van de geïnterviewden dat de gemeente geen enkele rol kan of moet spelen in het stimuleren van sportclubs om taalstimulerende acties te ondernemen. In de faciliteitengemeenten loopt dit percentage op tot 66.7%. Wanneer men wel van mening is dat de gemeente kan helpen bij de motivatie van sportclubs denkt men vooral aan een beloning voor die sportclubs die deelnemen aan taalstimulerende acties of ze zelf organiseren (23.0%). Anderen vinden dat de gemeenten zelf initiatieven moeten nemen (10.2%), promotie moeten voeren rond taalstimulerende acties (11.1%) of een controlesysteem moeten uitbouwen waarmee men kan nagaan welke clubs acties organiseren (8.9%). Andere rollen die men weggelegd ziet voor de gemeenten in het stimuleren van sportclubs zijn de volgende:

- middelen vrijmaken
- het (blijven) promoten van de bestaande reglementen in verband met taal
- reglementen uitwerken
- participeren aan activiteiten georganiseerd door hogere instanties
- ondersteunen van initiatieven van de clubs
- alles in het Nederlands blijven doen
- duidelijk communiceren naar de leden
- inwijkelingen beter begeleiden in hun integratie
- rol achter de schermen, want politiek schrikt de mensen af
- repressief optreden
- clubs gerust laten

Wanneer men de verschillende regio's bekijkt zijn er geen grote onderlinge verschillen, behalve dat in de regio Zuidwest vooral gepleit wordt voor het promoten van bestaande reglementen, terwijl men in de andere twee regio's, Noordwest en Vlaams-Brabantse Ardennen, pleit voor het ontwerpen of uitwerken van reglementen met betrekking tot het taalgebruik in sportclubs. Er zijn in de regio Zuidwest echter niet meer gemeenten met een reglement dan in de andere twee regio's. Deze cijfers kunnen er wel op wijzen dat in de regio's Noordwest en Vlaams-Brabantse Ardennen de verschillende niveaus minder goed geïnformeerd zijn over het bestaan van reglementen met betrekking tot taal dan in de regio Zuidwest. Het beleids- en clubniveau zitten grotendeels op dezelfde lijn, al is men op clubniveau het idee dat de gemeente zelf initiatieven zou nemen meer genegen dan op beleidsniveau (8 geïnterviewden tegen 1). Het percentage clubs dat vindt dat er geen rol is weggelegd voor de gemeente in het stimuleren van sportclubs, ligt lager bij de voetbalclubs (17.1%) dan bij de andere sportclubs (33.3%).

In de niet-faciliteitengemeenten vindt de meerderheid van de geïnterviewden dat de gemeente de sportclubs kan en moet motiveren om deel te nemen aan taalstimulerende acties. Daarom hebben we de verschillende mensen op het beleidsniveau gevraagd welke rol zij persoonlijk kunnen spelen in het stimuleren van de sportclubs (vraag I36). Deze vraag werd echter door slechts een beperkt aantal mensen beantwoord, wat het onmogelijk maakt om hier algemene uitspraken rond te doen. We zien wel dat drie van de zes schepenen die op deze vraag hebben geantwoord, niet vinden dat zij persoonlijk een rol kunnen spelen in het stimuleren van sportclubs. Vijf van de negen sportraadvoorzitters die hebben geantwoord,

denken persoonlijk te kunnen bijdragen aan het belonen van de sportclubs die deelnemen aan taalstimulerende acties. Dit is niet echt verrassend aangezien de sportraad het orgaan is dat meestal bevoegd is voor de verdeling van de subsidies over de verschillende sportclubs in de gemeente.

4.3.3. Ondersteuning van hogerhand

In de voorgaande paragrafen zagen we dat de financiering van eventuele taalstimulerende acties mogelijk een probleem kan vormen. Bijgevolg stelden we in onze interviews de vraag of de verschillende onderzoeksgroepen bij de organisatie van taalstimulerende acties organisatorische, logistieke of financiële steun verwachten van hogere instanties en zo ja, van wie (vraag I30). Wanneer de geïnterviewden zelf geen duidelijk ideeën hadden over van wie ze precies ondersteuning verwachtten, stelden wij zelf een aantal instanties voor, waaronder de gemeente (voor de sportclubs), de sportregio, de provincie, vzw ‘de Rand’ en Bloso. Het is wel belangrijk op te merken dat het hier gaat over van wie men steun *verwacht*. Het is uiteraard logisch dat de meeste geïnterviewden van alle genoemde instanties wel steun zouden willen, maar daarom niet verwachten die ook te krijgen.

Hieronder worden de verschillende instanties opgelijst met bovenaan diegene waarvan globaal genomen het vaakst steun werd verwacht.

1. Gemeente	57.4%
2. Sportregio	49.1%
3. Vzw ‘de Rand’	47.1%
4. Provincie Vlaams-Brabant	46.0%
5. Bloso	43.9%

In het algemeen verwacht een meerderheid van de geïnterviewden steun van de gemeente. Dit percentage bevat ook antwoorden van mensen van het beleidsniveau. Voor hen kwam deze vraag opnieuw neer op het inschatten van de bereidheid van de gemeente om acties te ondersteunen. Zoals verwacht is er wat betreft de steun van de gemeente dan ook opnieuw een groot verschil tussen de faciliteitengemeenten en de andere gemeenten. Slechts 32.0% van de geïnterviewden voor de faciliteitengemeenten verwacht steun van de gemeente tegenover 63.5% in de andere gemeenten. Het is wel opvallend dat de faciliteitengemeenten van alle andere bovengenoemde instanties, behalve Bloso, meer steun verwachten dan de niet-

faciliteitengemeenten. 56.5% verwacht steun van de sportregio tegenover 47.2% in de andere gemeenten. Voor de provincie is dit 52.0% tegenover 44.3% en voor vzw 'de Rand' 68.2% tegenover 41.5%. Dat van alle instanties vzw 'de Rand' het meest genoemd wordt in de faciliteitengemeenten is niet zo verwonderlijk aangezien de werking van de vzw in die gemeenten het meest zichtbaar is. Van Bloso wordt slechts door 33.3% van de geïnterviewden steun verwacht in de faciliteitengemeenten. In de andere randgemeenten verwacht 46.5% steun van Bloso.

Zoals de volgende tabel aangeeft verwacht men op clubniveau minder steun van de verschillende instanties dan op beleidsniveau.

	Beleid	Club
Steun gemeente	60.9%	55.4%
Steun sportregio	73.3%	32.8%
Steun provincie	63.6%	34.8%
Steun vzw 'de Rand'	70.0%	32.8%
Steun Bloso	51.4%	40.0%

Tabel 13: Steun van hogerhand: beleidsniveau vs. clubniveau

Deze verschillen lijken veelal te worden veroorzaakt doordat men op clubniveau veel minder bekend is met de verschillende instanties en hun werking. Dit blijkt ook uit het percentage clubmensen dat telkens neutraal antwoordt op de vraag of ze steun verwachten van een bepaalde instantie. Dit percentage bedraagt gemiddeld 23.6%. In het bijzonder de sportregiowerking en vzw 'de Rand' bleken, vooral onder trainers, onbekend. Wat betreft de steun van de gemeente zijn vooral de sportfunctionarissen en de trainers gematigd in hun verwachtingen met respectievelijk 53.3% en 50.0% die steun verwachten. Telkens ongeveer 65% van de andere onderzoeksgroepen op beleidsniveau en de trainers verwacht gemeentelijke steun. De regio Zuidwest verwacht, met uitzondering van de gemeente (63.8% tegen 52.6% en 54.5%), minder steun van de verschillende instanties dan de andere twee regio's. Slechts 37.8% van de geïnterviewden uit de regio Zuidwest verwacht steun van de sportregio. In de Vlaams-Brabantse Ardennen is dit 48.4% en in de regio Noordwest 63.9%. Ook wat betreft de provincie verwacht echter slechts 20.5% van de ondervraagden voor de regio Zuidwest steun, tegenover 59.4% in de Vlaams-Brabantse Ardennen en 64.9% in de regio Noordwest. Van vzw 'de Rand' verwachten de regio's Zuidwest, Vlaams-Brabantse

Ardennen en Noordwest respectievelijk in 40.9%, 41.1% en 61.3% van de gevallen steun. Voor Bloso is dit in respectievelijk 20.9%, 58.1% en 60.6% van de gevallen.

Wanneer men de verschillende clubs bekijkt is het wel opvallend dat, met uitzondering van de gemeente en Bloso, telkens 10 tot 15% meer ondervraagden in voetbalclubs steun verwacht van de verschillende instanties dan in de clubs van andere sporttakken. De steun van Bloso wordt ongeveer op dezelfde manier ingeschat in alle clubs met zo'n 40%, maar terwijl 65.0% van de geïnterviewden in de voetbalclubs steun verwacht van de gemeente, is dit slechts 46.5% in de andere sportclubs.

Naast de bovengenoemde instanties gaven de geïnterviewden zelf ook nog andere instanties aan waarvan ze steun verwachtten bij de organisatie van taalstimulerende acties. In de voetbalclubs werd heel vaak gedacht aan de Belgische voetbalbond. In andere sportclubs rekende men op steun van de respectievelijke federaties waarbij zij zijn aangesloten. Verder werd ook een aantal keer aangegeven dat men dergelijke acties het liefst met verschillende nabijgelegen gemeenten samen zou organiseren en dat men dan uiteraard ook steun verwacht van die omliggende gemeenten. In de faciliteitengemeenten wou men de taalstimulerende acties niet zozeer organiseren in samenwerking met de omliggende gemeenten dan wel met de zes faciliteitengemeenten onderling. Verder werden nog de Vlaamse Gemeenschap en meer bepaald het kabinet Vlaamse Rand genoemd als instanties waarvan men steun verwacht. Een samenwerking tussen de sportraad en de cultuurraad van de gemeenten werd ook als mogelijkheid opgegeven.

We hebben in onze interviews gevraagd of er qua ondersteuning ook een specifieke rol is weggelegd voor de sportraad (vraag I31). Daaruit kwamen in volgorde van populariteit de volgende antwoorden naar voren:

1. Stimuleren	34.8%
2. Communicatie tussen clubs onderling bevorderen	22.7%
3. Promotie voeren	9.1%
4. Geen problemen maken waar er geen zijn	6.1%
5. Controleren	4.5%
6. Subsidies verdelen	1.5%

21.2% van de geïnterviewden zag helemaal geen rol weggelegd voor de sportraad. Al deze mensen zijn afkomstig uit de regio Vlaams-Brabantse Ardennen. Het is voor deze vraag erg

moeilijk om meer algemene uitspraken te doen in verband met eventuele tegenstellingen tussen faciliteiten- en niet-faciliteitengemeenten, aangezien er in vier van de zes faciliteitengemeenten geen sportraad aanwezig is. In vier faciliteitengemeenten heeft vzw ‘de Rand’ voor de Nederlandstalige clubs een sportoverleg opgericht dat vooral de adviserende en overlegfunctie van een gemeentelijke sportraad tracht over te nemen. In één van de faciliteitengemeenten is er een sportraad noch een sportoverleg aanwezig.

Wanneer we kijken naar de verschillen op club- en beleidsniveau zien we dat vooral het clubniveau (56.3%) een stimulerende rol ziet weggelegd voor de sportraad. Het beleidsniveau (41.2%) daarentegen vindt het vooral belangrijk dat de sportraad zorgt voor een vlotte communicatie tussen clubs onderling en tussen beleid en clubs. Dit is niet verwonderlijk aangezien de sportraad in de eerste plaats een overlegorgaan is. Het zijn ook allemaal sportraadvoorzitters die deze rol aangaven. Drie andere sportraadvoorzitters gaven nog aan dat de sportraad ook een promotionele rol kan vervullen.

4.3.4. Actieve rol gemeenten en clubs?

Aan de hand van enquêtes hebben we ook onder leden en ouders van leden van sportclubs in de Rand gepolst naar wat zij in de toekomst verwachten op het vlak van taalstimulering. We hebben hen meer bepaald gevraagd of zij vinden dat het gemeentebestuur of de sportclubs in de toekomst zelf acties moeten ondernemen met betrekking tot de taalsituatie in de sportclubs (vraag E6 & E7).

De grote meerderheid van de leden en ouders van leden die de enquête hebben ingevuld, vindt dat de gemeente noch de sportclub een actieve rol moet opnemen op taalvlak. Er zijn wel iets meer geënquêteerden die vinden dat de gemeente een actieve rol moet spelen dan dat de club dat zou moeten doen.

	Actieve rol gemeente	Actieve rol club
Neen	68.2%	77.4%
Ja	31.8%	22.6%

Tabel 14: Actieve rol gemeente en club

Wat betreft de rol van de gemeente is er wel een discrepantie in de antwoorden van leden tegenover de antwoorden van ouders. Terwijl 36.9.0% van de ouders vindt dat er toch een rol is weggelegd voor de gemeente, is slechts 25.0% van de leden het daarmee eens. De leden,

die de taalsituatie van op de eerste rij beleven, blijken dus slechts in beperkte mate de nood te voelen aan taalstimulerende acties vanuit de gemeente. Uiteraard ligt het percentage (ouders van) leden dat een actieve rol weggelegd ziet voor de gemeente lager in clubs waar enkel Nederlands wordt gesproken, dan in clubs waar meerdere talen worden gesproken (24.6% vs. 33.9%). Wat wel opvalt uit de cijfergegevens is dat het percentage (ouders van) leden van voetbalclubs dat een actieve rol weggelegd ziet voor zowel de gemeente als voor de clubs hoger ligt dan voor clubs van andere sporttakken. Dit kan te maken hebben met het feit dat voetbalclubs meer te maken hebben met meertaligheid dan andere sportclubs.

	Voetbalclubs	Andere clubs
Actieve rol gemeente	43.3%	24.7%
Geen actieve rol gemeente	56.7%	75.3%

Tabel 15: Actieve rol gemeente: voetbalclubs vs. andere clubs

	Voetbalclubs	Andere clubs
Actieve rol club	32.8%	16.7%
Geen actieve rol club	67.2%	83.3%

Tabel 16: Actieve rol club: voetbalclubs vs. andere clubs

Hoewel de geënquêteerden een vrij grote eensgezindheid tonen over het feit of er al dan niet een actieve rol is weggelegd voor de club of gemeente op het gebied van taalstimulering, wordt die rol op heel diverse manieren ingevuld door de verschillende leden en hun ouders. Voor de club zien de geënquêteerden vooral de rollen weggelegd die hieronder worden opgesomd. De volledige lijst is bijgesloten in Bijlage 1.2.

Het Nederlands als voertaal vooropstellen	19.2%
Sportclubs gebruiken om spelenderwijze een taal te leren	17.3%
Het (aanleren van het) Nederlands aanmoedigen/verdedigen	11.5%
De kinderen laten sporten in een taal die ze beheersen	7.7%
Nederlands spreken door het bestuur en de trainers (en de leden)	7.7%

Voor de gemeente zien de geënquêteerden vooral de volgende rollen weggelegd. De volledige lijst is opnieuw te vinden in Bijlage 1.2.

Meer taallessen organiseren voor anderstaligen, zowel verplicht als op vrijwillige basis, maar wel gratis.	25.4%
Het Nederlands verplichten in sportclubs.	9.9%
Het Nederlands stimuleren.	8.5%
Tweetalige contacten stimuleren.	7.0%
Tweetaligheid in de gemeente toestaan.	4.2%

Hoewel er dus concrete ideeën bestaan over welke inspanningen de gemeenten en de sportclubs kunnen doen op taalvlak, mogen we niet uit het oog verliezen dat het slechts een minderheid is -zo'n 22% van de geënquêteerden- die vindt dat de gemeenten en de clubs überhaupt iets moeten ondernemen. Het lijkt dus zo te zijn dat op het niveau van de leden en de ouders van leden de taalsituatie niet als dusdanig wordt aanvoeld dat er taalstimulerende of taalpromotionele acties noodzakelijk zijn.

5. Conclusies

Tot besluit van ons onderzoeksrapport, gaan we na in hoeverre we een antwoord gevonden hebben op de vooropgestelde onderzoeksvragen en welke opvallende feiten er uit ons onderzoek naar voren zijn gekomen. Aansluitend bij de verdeling van het rapport in drie onderzoeksthema's, worden ook hier de onderzoeksvragen in drie delen besproken. Tot slot geven we, gebaseerd op de resultaten uit het onderzoek, aanbevelingen voor toekomstige acties en aandachtspunten.

Een belangrijke vaststelling vooraf is dat we bij de dataverzameling geen noemenswaardige problemen gekend hebben en dat de gegevens steunen op een breed en uitgebreid veldonderzoek. Zoals vooropgesteld hebben we voor alle twintig gemeenten informatie verzameld door diepgaande bevraging van beleidsactoren op gemeentelijk en hoger niveau, door diepgaande bevraging van de informanten uit de sportclubs en door observaties tijdens de sportactiviteiten. Daardoor kunnen we een gebalanceerd beeld schetsen van hoe er in de sportclubs in de Rand met meertaligheid omgegaan wordt en wat de visie op meertaligheid van de diverse betrokkenen is. Eventuele problemen, klachten of bezorgdheden over het taalgebruik in de sportclubs kunnen daardoor in dit bredere geheel gekaderd worden.

5.1. Taalsituatie

De eerste onderzoeksvraag, opgesplitst in verschillende deelvragen, peilde naar de eigenlijke taalsituatie in de sportclubs en ging na hoe er met de taalsituatie omgegaan wordt. Daarbij zijn we tot de volgende belangrijke conclusies gekomen.

De meertaligheid in de sportclubs in de Vlaamse Rand is een feit. In totaal wordt het aandeel Nederlands op 73% geschat, de overige 27% is voor het grootste deel Frans. Daarbij is het voornamelijk de communicatie door ouders die in andere talen verloopt, maar ook de leden en trainers spreken geregeld andere talen. Eén derde van de ondervraagden stelde dat er meer Frans gesproken wordt bij de jeugd dan bij de volwassenen. Het bestuur spreekt het meest enkel Nederlands. Aansluitend daarbij blijkt dat er vooral tijdens informele momenten andere talen dan het Nederlands gesproken worden; de schriftelijke communicatie daarentegen is bijna uitsluitend in het Nederlands opgesteld.

Het taalgebruik is verschillend in de drie regio's: algemeen blijkt dat in de Zuidwest Rand het meest andere talen gesproken worden en in de Noordwest Rand het minst. In de faciliteitengemeenten worden er ook op ongeveer alle niveaus en in bijna alle situaties, meer

andere talen gesproken dan in de niet-faciliteitengemeenten. Het aandeel andere talen ligt in voetbalclubs hoger dan in clubs van andere sporttakken; in de voetbalclubs zijn het ook vooral de ouders en leden die meer andere talen spreken.

Onze observaties bevestigen de bovenstaande resultaten. We stelden daarbij ook vast dat in de meeste sportclubs al op een positieve manier met meertaligheid wordt omgegaan en dat er weinig begripsproblemen optreden. Toch is er in verschillende sportclubs ook ruimte voor verbetering van de kwaliteit van de communicatie, aangezien we af en toe konden vaststellen dat sommige leden zich gegeneerd of uitgesloten voelden door onduidelijkheid ten gevolge van de taal. Opvallend was verder dat de communicatie tijdens de trainingen vaak beperkt is tot instructies van de trainer en dat voornamelijk de jeugd van de mogelijkheid tot het stellen van vragen gebruik maakt.

Voor de helft van de geïnterviewden is het taalgebruik in de sportclub(s) een aandachtspunt, vaak gemotiveerd door de geografische ligging. Vooral in de regio Zuidwest, in de niet-faciliteitengemeenten en in de voetbalclubs wordt aandacht geschonken aan de taalsituatie in de sportclub. Deze aandacht binnen de sportclub resulteert vaak in de aanwezigheid van regels met betrekking tot het taalgebruik in de sportclub.

Bijna alle gemeenten hebben een reglement inzake het taalgebruik in de sportclubs, maar deze reglementen zijn zeer verschillend qua inhoud en uitwerking. Opvallend is wel dat de sportclubs niet altijd op de hoogte zijn van de gemeentelijke reglementeringen in verband met het taalgebruik in de sportclub.

De helft van de clubbesturen geeft aan dat in het clubreglement regels in verband met het taalgebruik staan. Deze regels zijn over het algemeen zeer vaag qua verwoording en invulling. Ook loopt de communicatie van deze regels naar de trainers geregeld mank. Trainers zijn immers vaak niet op de hoogte van eventuele afspraken in verband met het taalgebruik in hun sportclub.

5.2. Visie op meertaligheid en beoordeling van de eigen situatie

Het tweede onderzoeksthema bevatte de vragen die peilden naar wat de houding van de betrokkenen is tegenover meertaligheid en hoe de taalsituatie in de eigen sportclub gepercipieerd wordt. Ook hier hebben we op basis van de interviews en de enquêtes verschillende interessante vaststellingen kunnen doen.

Ongeveer de helft van de geïnterviewden vindt meertaligheid een meerwaarde voor het sportgebeuren; vooral bij voetbalclubs en bij sportclubs uit de faciliteitengemeenten is dit het

geval. De sportclubs waar men meer met meertaligheid geconfronteerd wordt, staan over het algemeen positiever tegenover het spreken van andere talen. Ook de meerderheid van de geënquêteerden ervaart het spreken van meerdere talen in de sportclub als positief: ongeveer 70% vindt niet dat meertaligheid in de sportclub problemen geeft bij het sporten zelf. Het voordeel van andere talen in de sportclub is volgens de geïnterviewden vooral het bijspijkeren van de talenkennis, zowel voor anderstaligen die Nederlands leren als voor Nederlandstaligen die andere talen leren. In de faciliteitengemeenten wordt voornamelijk dit laatste voordeel gegeven. De geënquêteerden konden zich vooral achter het concrete voordeel scharen dat het spreken van meerdere talen in de sportclub het contact met anderstaligen stimuleert. Een nadeel van meertaligheid is volgens de geënquêteerden de klikjesvorming, die vooral in de voetbalclubs en in de faciliteitengemeenten als een probleem gezien wordt.

Van de geënquêteerden vindt ongeveer de helft dat er in de sportclub Nederlands moet gesproken worden en dat anderstaligen zich moeten aanpassen; de meerderheid vindt echter ook dat meertaligheid normaal is door de geografische ligging. Ongeveer 80% is van mening dat de sportclub een goede manier is om anderstaligen met het Nederlands in contact te brengen, maar de helft vindt wel dat sportclubs zich niet met taalzaken moeten inlaten.

Het merendeel van de geïnterviewden vindt de taalsituatie in hun sportclub niet problematisch. Slechts ongeveer 7% ziet wel problemen; de informanten die dit antwoord gaven, situeren zich vooral in de faciliteitengemeenten. Ook al wordt meertaligheid daar meer als een meerwaarde gezien, toch geven ze meer aan dat er problemen optreden. De algemene tendens is dat het clubniveau de taalsituatie in de eigen club veel minder als problematisch ziet dan het beleidsniveau.

5.3. Toekomstperspectieven

Het derde en laatste onderzoeksthema betreft de manier waarop de betrokkenen de taalsituatie in de sportclub zien evolueren en of er kansen tot taalstimulering zijn. Uit de diverse bronnen zijn enkele verwachte toekomstige tendensen gebleken en zijn ook verschillende aandachtspunten naar voren gekomen.

De helft van de geïnterviewden verwacht een evolutie in het taalgebruik in de sportclubs in het nadeel van het Nederlands. Dit sluit aan bij de inschatting en de observatie dat er bij de jeugd meer Frans gesproken wordt en dat dit in de toekomst nog zal toenemen. De niet-faciliteitengemeenten en het beleidsniveau schatten de toekomst pessimistischer in.

De meerderheid, ongeveer 70%, vindt dat andere talen getolereerd kunnen worden. De rol die andere talen kunnen hebben is in de faciliteitengemeenten evenwaardig aan het Nederlands en in de niet-faciliteitengemeenten een functioneel gebruik van andere talen, ondergeschikt aan het Nederlands. Niemand is van mening dat andere talen dan het Nederlands verboden moeten worden.

De geënquêteerden vinden dat taalleren via sportactiviteiten mooi meegenomen kan zijn, maar een grote groep vindt het minder belangrijk. De grote meerderheid vindt wel niet dat de sportclub noch de gemeente een actieve rol op taalvlak moet spelen. Velen geven expliciet aan dat sport voor hen het enige is wat telt.

De voorgestelde acties werden door de geïnterviewden gematigd onthaald: de meeste werden door iets meer dan de helft wenselijk geacht. De actie die toch het populairst is, is het inrichten van trainerscursussen, waarbij ingegaan wordt op hoe de trainers met meertaligheid in hun sportclub kunnen omgaan. Het motiveren van de trainers kan wel een probleem vormen en daarom lijkt het een optie dit thema in te passen in een meer algemene cursus. Deze algemene cursus kan bijvoorbeeld de basiscursus zijn om het trainersdiploma te behalen. Vooral voor het jeugdniveau kan dit nuttig zijn, aangezien daar meer ruimte is voor taalstimulering. Eventuele taallessen in sportclubs moeten zich beperken tot sportgerelateerd taalgebruik en moeten spelenderwijze gebeuren. Het voorstel vanuit enkele sportclubs om specifiek sporttermen aan te leren, sluit hierbij aan. Het voorstel om clubs te belonen wordt in mindere mate wenselijk gezien en is volgens de geïnterviewden vooral moeilijk realiseerbaar.

De helft van de geïnterviewden denkt dat de gemeente bereid zou zijn om acties te organiseren en te ondersteunen. Iets meer dan de helft denkt dat de sportclub zelf daartoe bereid is, maar slechts een vierde denkt dat de club dat ook zelf wil (en kan) ondersteunen. De gemeente kan de clubs dus stimuleren door zelf acties te ondernemen of middelen vrij te maken. Van andere instanties wordt er in het algemeen veel minder steun verwacht.

5.4. Aanbevelingen

Zoals uit de resultaten blijkt, wordt de taalsituatie momenteel slechts weinig als problematisch ervaren; de meeste informanten geven duidelijk aan dat er geen problemen zijn. Daarbij is de meerderheid van de informanten van mening dat sportclubs op taalvlak geen actieve rol moeten spelen. Daarom moeten eventuele acties op een voorzichtige manier opgestart worden. Het risico bestaat immers dat door een te actief beleid er veeleer problemen gecreëerd zullen worden dan dat problematische situaties voorkomen of verminderd worden.

Wanneer men te expliciet en sturend te werk gaat, zou de gevoeligheid rond de taalkwestie bij de betrokkenen alleen maar verhoogd kunnen worden en dit zou de potentiële probleemwaarde enkel doen toenemen. Wanneer eventuele aanzetten tot taalstimulering te dwingend aangebracht worden, zouden veel sportclubs door onbegrip van de betrokken personen kunnen afhaken. Het grootste deel van de betrokkenen, op alle niveaus, ziet de aanwezige meertaligheid immers als een meerwaarde. Een te dwingend taalbeleid zou dan contraproductief kunnen werken. Belangrijk is ook dat de meeste informanten aangeven dat het leren van talen via sportactiviteiten mooi meegenomen kan zijn, maar dat het taalleren zeker niet prioritair is in de sportclub. De sportclub kan dus wel een rol vervullen op vlak van taalstimulering, maar het sporten zelf blijft daarbij het belangrijkste. Bij eventuele acties mag dus niet uit het oog verloren worden dat het sportieve moet primeren. Ook bleek uit de observaties dat veel trainers al op een constructieve manier met de meertaligheid in hun sportclub omgaan, zodat eventuele problemen vermeden worden. Veel tips om met meertaligheid om te gaan, zoals het herhalen en visualiseren van de instructies en het beknopt vertalen van de aanwijzingen, worden door een groot aantal trainers al spontaan toegepast.

Toch zijn er wel aanknopingspunten die erop wijzen dat men aan de meertalige situatie aandacht moet besteden. Zo geven velen aan dat er bij de jeugd meer Frans gesproken wordt en dat de situatie zal evolueren in het nadeel van het Nederlands. Ook blijkt het voorkomen van klikjes op en naast het veld als storend ervaren te worden. Dit zijn enkele elementen die er toch op wijzen dat de meertalige situatie en de problemen die deze met zich mee kan brengen niet vanzelf zullen verdwijnen en dat men er dus de nodige aandacht aan moet besteden.

In de toekomst is het dus belangrijk dat het beleid een omkadering biedt waarbinnen taalstimulering mogelijk is, zonder dat deze een dwingend karakter heeft. De aanbevelingen die we doen, kaderen in de ondersteuning van en de begeleiding bij het omgaan met meertaligheid in de sportclub. De taak van de verschillende beleidsvoerders is hierbij enerzijds het beter informeren van de gemeenten en de sportclubs en de verdere bewustmaking van de kansen die een sportomgeving tot taalstimulering biedt. Anderzijds kunnen er ook concrete stappen ondernomen en ondersteund worden om de sportclubs in de praktijk te begeleiden.

5.4.1. Informatieverstrekking en bewustmaking

Belangrijk is dat de beleidsactoren op de verschillende niveaus op de hoogte zijn van de aanwezige meertaligheid in de sportclubs en van de pragmatische ingesteldheid daarbij van trainers en leden. Regelmatig hebben sportclubs moeite met de gemeentelijke bepalingen enerzijds en de meertalige situatie op het veld anderzijds. De sportclubs missen hier een duidelijke omkadering door overkoepelende niveaus. Bij het uitwerken van die omkadering kan rekening worden gehouden met de onderzoeksgegevens met betrekking tot de reële taalsituatie, waarbij enerzijds het Nederlands wel de centrale rol heeft in de officiële communicatie van de club, zodat de club zich intern en extern als Nederlandstalige club profileert, en anderzijds een verbod op andere talen dan het Nederlands indruist tegen de natuurlijke communicatie op het veld. Het is belangrijk dat de verschillende beleidsactoren de kansen zien die een sportclub biedt inzake taalleren en deze visie duidelijk doorgeven zodat ook de sportclubs weet hebben van hun rol hierbij. De overkoepelende niveaus kunnen een rol spelen om de gemeenten aan te sporen hier een duidelijker beleid rond te ontwikkelen. Bijvoorbeeld via sportregiovergaderingen kan een platform gecreëerd worden waar er over meertaligheid in sportclubs kan gesproken worden, waar problemen aangekaart kunnen worden en waar er samen oplossingen voorgesteld kunnen worden.

De gemeente zou de eigen beleidsvisie ook duidelijker kunnen communiceren naar de clubbesturen toe. Zoals blijkt uit de interviews zijn velen immers niet op de hoogte van de gemeentelijke bepalingen of kunnen ze zelfs niet inschatten of het taalgebruik een aandachtspunt is op gemeentelijk niveau. De onzekerheid over de visie van de gemeente zorgt soms voor spanningen of voor onduidelijke situaties binnen de sportclubs. Zowel clubvoorzitters als trainers weten immers niet altijd hoe ze de officiële richtlijnen met de dagelijkse praktijk kunnen verzoenen. De gemeente kan naast het beter communiceren van de eigen visie op meertaligheid er ook voor zorgen dat de sportclubs zelf meer op de hoogte zijn van de kansen die zij kunnen bieden tot taalstimulering. Wanneer sportclubs weten dat het taalgebruik in hun gemeente een aandachtspunt is, worden ze immers ook vaak aangemoedigd om er zelf meer bij stil te staan. Op die manier zijn de verschillende actoren uit het sportclubniveau zich ook beter bewust van de mogelijkheden tot taalstimulering die zij kunnen uitwerken. De gemeente beschikt over verschillende kanalen die deze informerende rol kunnen vervullen. Zo kan de informatieverstrekking aan de sportclubs via de sportfunctionaris gebeuren of via de sportraden waar samen gereflecteerd kan worden over de problemen die vastgesteld worden en de oplossingen die in het licht van taalstimulering

kunnen worden geboden. De hogere beleidsvoerders kunnen hier opnieuw een ondersteunende en aanmoedigende rol spelen. Zoals uit onze gesprekken met de informanten van het sportclubniveau is gebleken, is het vanuit hogere instanties vooral belangrijk om zich op de clubbesturen te richten. Zij hebben immers een goede tussenpositie tussen het gemeentelijke beleid enerzijds en de dagelijkse praktijk van de trainers anderzijds en bleken het meest bereid te zijn om aan taalstimulerende acties deel te nemen. Ook gaven de trainers vaak aan dat zij voor eventuele taalstimuleringsacties zich aansluiten bij de ingesteldheid en de bereidheid van hun voorzitter.

Binnen de sportclub zelf kan het ook goed zijn dat er meer gecommuniceerd wordt over wat de visie is op het taalgebruik en het omgaan met meertaligheid. De clubvoorzitter kan er op die manier voor zorgen dat de trainers meer beseffen wat de mogelijkheden tot taalstimulering zijn die zij zelf in handen hebben. Hier lijkt opnieuw omkadering van hogere instanties aangewezen. Deze kunnen hierbij een aansporende en begeleidende rol spelen.

5.4.2. Concrete acties

Naast de betere informatieverstrekking en het uitbouwen van een goede omkadering, zijn er ook enkele concrete praktische stappen die ondernomen kunnen worden. Zo lijkt er ruimte te zijn voor het inrichten van een trainerscursus waar ingegaan wordt op hoe de trainers met de meertaligheid en de diversiteit in hun sportclub kunnen omgaan. Zoals al gezegd lijkt dit voornamelijk voor jeugdtrainers van belang en zal de deelname vermoedelijk hoger liggen wanneer deze cursus ingebed wordt in een meer algemene cursus. Om de trainers te bereiken die niet bereid zijn aan zo'n cursus deel te nemen - trainers werken immers vrijwillig en zien een bijkomende cursus niet altijd zitten - of de trainers die in het verleden al een algemene cursus gevolgd hebben, is het aangewezen om ook binnen de sportclubs meer met meertaligheid bezig te zijn. Aangezien, zoals aangegeven, veel trainers spontaan al op een positieve manier met de meertaligheid omgaan, kan informatie-uitwisseling en het delen van ervaringen onder de trainers onderling nuttig zijn. Tijdens een dergelijk discussiemoment kunnen de trainers samen reflecteren over verschillende tips om met andere talen op het veld om te gaan. Dit kan van de bestuursleden uitgaan die taalstimulering tijdens bijvoorbeeld een clubvergadering kunnen behandelen. Concrete tips over het omgaan met meertaligheid, zoals het visualiseren en herhalen van instructies, korte vertalingen geven en dergelijke, kunnen eventueel ook in foldervorm aan de sportclubs bezorgd worden, waarna er binnen de

sportclub verder over gesproken kan worden. Het opzetten van dergelijke acties is eerder de taak van de gemeente of van andere overkoepelende instanties.

Een mogelijkheid is ook om bij eventuele sportkampen waarbij tegelijkertijd ook taal gestimuleerd wordt, het omgaan met meertaligheid expliciet als aandachtspunt op te nemen. Tijdens dergelijke kampen is er immers meer tijd en dus meer ruimte voor het uitwerken van nieuwe ideeën dan tijdens een training. Concreet kan er dan gewerkt worden aan het opleiden en coachen van de animatoren die deze kampen begeleiden. De verdere uitwerking van de tips over het omgaan met meertaligheid liggen in dezelfde lijn als die van de trainerscursussen.

Directer naar de leden toe is het een optie om een twee- of meertalige termenlijst uit te delen. In zo'n lijst staat dan de belangrijkste sportterminologie, die vaak aan bod komt tijdens trainingen en wedstrijden. Dergelijke termenlijsten passen in een soort onthaalbeleid voor nieuwkomers, zodat deze iets concreets in handen hebben wat hen kan helpen bij het volgen van de trainingen. Daarnaast kunnen de anderstalige leden ook geïnformeerd worden over het taalkarakter en de visie op meertaligheid van de sportclub.

Ook het niveau van de ouders mag niet vergeten worden, aangezien hier de meeste meertalige communicatie vastgesteld wordt. Voor hen zou een twee- of meertalige termenlijst eveneens handig kunnen zijn zodat ze de trainingen en de wedstrijden van hun kinderen beter kunnen volgen. Maar er kan ook ruimer gewerkt worden om de ouders meer bewust te maken van het Nederlandstalige karakter van de sportclub en de mogelijkheden tot taalstimulering die er in de sportclub zelf aanwezig zijn. Het lijkt aangewezen om de ouders algemeen meer te betrekken bij de werking van de sportclub, hiervoor zijn verschillende initiatieven, zoals thema-avonden, eetfestijnen en dergelijke, geschikt. Op die manier kan de communicatie met de ouders niet alleen pragmatisch gemotiveerd zijn, maar ook een bredere sociale gerichtheid hebben.

De concrete voorstellen die hier aangehaald worden, kunnen niet door de clubs alleen gedragen worden, financieel noch organisatorisch. De verschillende overkoepelende instanties, zoals de gemeente, de provincie, Bloso en vzw 'de Rand' kunnen in dit opzicht dus een belangrijke rol spelen.

De bovenstaande mogelijkheden tot ondersteuning en bewustmaking en de voorstellen voor concrete taalstimulerende acties dragen ertoe bij dat er op alle niveaus wordt samengewerkt om op een positieve manier met de toenemende diversiteit in de sportclubs om te gaan. Er wordt ook ruimte gecreëerd om anderstaligen te laten deelnemen aan het verenigingsleven, wat het harmonieuze samenleven van verschillende groepen en individuen ten goede komt.

Deze participatie aan het maatschappelijke leven draagt ook bij tot betere sociale cohesie, wat past binnen de doelstellingen van het diversiteits- en integratiebeleid van de Vlaamse Gemeenschap.

Bijlage 1

1.1. Basisvragenlijst interviews

1. TAALSITUATIE

1. Heeft u zicht op welke taal of talen er worden gesproken in de (geselecteerde) sportclubs in welke situaties en door wie? (iedereen)

Clubbestuur

- trainingen
- vergaderingen
- in officiële (schriftelijke) communicatie
 - naar de leden toe (brieven, clubblad)
 - interne communicatie
- aantrekken van nieuwe leden (promotie, scouting, ...)
- informele contacten: cafetaria, kleedkamers, festiviteiten/eetfestijnen

Trainers

- op training
- wedstrijden
- vergaderingen
- in officiële (schriftelijke) communicatie
- informele contacten: cafetaria, kleedkamers, festiviteiten/eetfestijnen

Collega-trainers (enkel trainers)

- op training
- wedstrijden
- vergaderingen
- in officiële (schriftelijke) communicatie
- informele contacten: cafetaria, kleedkamers, festiviteiten/eetfestijnen

Spelers

- op training
- wedstrijden
- vergaderingen
- informele contacten: cafetaria, kleedkamers, festiviteiten/eetfestijnen

Scheidsrechters

- wedstrijden
- vergaderingen
- in officiële (schriftelijke) communicatie
- informele contacten: cafetaria, kleedkamers, festiviteiten/eetfestijnen

Ouders

- op training (met trainer, kinderen, ...)
- wedstrijden
- informele contacten: cafetaria, kleedkamers, festiviteiten/eetfestijnen

Antwoorden: 1 Nederlands

- 2 Nederlands + Frans
- 3 Nederlands + overige
- 4 Frans
- 5 Nederlands + uitzonderingen
- 6 Nederlands + Frans + uitzonderingen
- 7 overige
- 8 geen zicht op

2. Is er volgens u een verschil merkbaar in de taalsituatie op jeugd- en volwassenenniveau? (iedereen)

- Antwoorden: 0 neen, geen verschil
 1 ja, een verschil
 2 geen zicht op

Zo ja, welk verschil? (iedereen)

- Antwoorden: 1 meer Frans bij jeugd
 2 meer Frans bij volwassenen
 3 meer Engels bij volwassenen (eredivisie)

3. Is er volgens u een verschil merkbaar in de taalsituatie in clubs van verschillende sporttakken, m.a.w. zijn bepaalde problemen sporttak-specifiek? (vb. voetbal vs. volleybalclubs) (beleid)

- Antwoorden: 0 neen, geen verschil
 1 ja, verschil

Zo ja, welk verschil? (beleid)

- Antwoorden: 1 meer Frans bij voetbal
 2 meer Frans bij zwemmen
 3 meer Frans bij tennis
 4 meer Engels bij volleybal
 5 hoe groter de club, hoe meer anderstaligen
 6 meer Frans bij gevechtsporten
 7 meer Frans bij kaatsen
 8 meer Frans bij basket
 9 meer Frans bij hockey
 10 meer Frans bij Atletiek
 1000 meer eentalig Nederlands bij voetbal
 1001 meer Engels bij voetbal
 1002 meer Frans bij wielclub

4. Wat is, in het geval van meertaligheid, de precieze verhouding tussen de verschillende talen? (aandeel van de verschillende talen aangeven uitgedrukt in percentages) (iedereen)

5. Welke is de meest voorkomende taal, naast het Nederlands, in de sportclubs/ in uw sportclub? (iedereen)

- Antwoorden: 1 Frans
 2 Engels
 3 overige

6. Is er ook hier een verschil merkbaar naargelang de sporttak waartoe de club behoort? (bvb. volleybal: Engels; voetbal: Frans) (beleid)

Antwoorden: 1 Frans
2 Engels
3 overige

7. Hoe bereikt deze informatie over de taalsituatie u? (beleid)

Antwoorden: 1 bezoeken aan sportclubs
2 persoonlijke contacten
3 vergaderingen clubbestuur
4 vergaderingen sportraad
5 zaalwachters
6 andere: scheidsrechterservaring, vergaderingen sportoverleg, ...

8. a. Vindt u meertaligheid een meerwaarde voor het sportgebeuren? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 min of meer

b. Zijn er voordelen aan? (iedereen)

Antwoorden: 0 geen voordelen, enkel nadelig
1 talenkennis andere
2 talenkennis Nederlands
3 cultuur
4 sociaal contact
5 efficiëntere communicatie
6 pragmatisme
7 aantrekken leden omringende (Franstalige) gemeenten
8 startpunt voor integratie
9 meertaligheid opent meer deuren
10 internationale uitstraling
1000 het enige wat telt is de sport

c. Ziet u ze bijvoorbeeld als een kans voor de Nederlandstalige leden om hun Frans/Engels bij te spijkeren? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen
1 ja

9. Is taalgebruik/meertaligheid in sportclubs een aandachtspunt binnen uw gemeente/sportclub/sportraad? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 neutraal

Zo ja, is dit gegroeid naar aanleiding van concrete problemen/situaties waarmee uw gemeente/sportclub/sportraad werd geconfronteerd?

Antwoorden: 0 neen
1 ja

Zo ja, welke aanleiding?

Antwoorden: 1 klachten over te veel Franstaligheid in een bepaalde club (ook over het bestuur)
2 rechten van het grote aantal Franstaligen in de gemeente verdedigen
3 Nederlandstalige leden beginnen te morren
4 toenemende aanwezigheid van anderstaligen
5 de geografische ligging van de gemeente

- 6 algemeen beleid van de gemeente
- 7 anderstalige trainers
- 8 vanuit Bloso
- 9 Vlaamsgezind bestuur
- 10 we zijn een Vlaamse club en moeten dat blijven
- 1000 omroepen in andere taal bij wedstrijd leidde tot klachten

10. Is het taalgebruik in sportclubs, volgens u, ook een aandachtspunt op gemeentelijk niveau? (clubs)

- Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 geen zicht op

11. Op welk niveau wordt er vooral aandacht besteed aan de talige situatie? (iedereen)

- vooral aandacht gemeente
- vooral aandacht club
- aandacht schepencollege
- aandacht sportraad
- aandacht sportdienst
- aandacht clubbestuur
- aandacht trainers
- aandacht leden
- aandacht ouders

- Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 neutraal

12. Hebt u het gevoel dat u bij de gemeente terecht kan met eventuele klachten of problemen rond het taalgebruik in uw sportclub? (clubs)

- Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 middenin

13. a. Hoe ervaart u persoonlijk de taalsituatie in sportclubs? Als problematisch of niet? (iedereen)

- Antwoorden: 0 neen, niet problematisch
1 ja, problematisch
2 neutraal/middenin

b. Uitleg

- Antwoorden: 1 niet problematisch, want het is een meerwaarde
2 in de toekomst een steeds uitbreidende verfransing
3 verfransing is een feit, maar niet problematisch zolang Nederlands de bovenhand heeft
4 probleem beperkt tot 1 club/ wijk
5 Nederlandstaligen kunnen niet langer terecht in club van hun keuze
6 nog nooit met echte problemen geconfronteerd
7 Franstaligen doen een inspanning om Nederlands te spreken en in de club te integreren
8 sport primeert, niet de taal

9 tweetaligheid is natuurlijke situatie als gevolg van de geografische ligging

10 Geen problemen omdat we er op toezien

1000 problemen komen en gaan

1001 enkel een probleem op politiek niveau

1002 haast geen of geen anderstaligen in de club

1003 zelf tweetalig, dus geen probleem

c. In welke mate gaat u akkoord met de volgende stelling: 'de taalsituatie in sportclubs ervaar ik als problematisch'

Antwoorden: 1 helemaal niet akkoord

2 eerder niet akkoord

3 akkoord noch niet akkoord

4 eerder akkoord

5 helemaal akkoord

2. HET BELEID

14. Heeft de gemeente/sportclub specifieke reglementen met betrekking tot het taalgebruik in sportclubs? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

2 ongeschreven regel

- Hoe is dit beleid/reglement tot stand gekomen? (iedereen)

Antwoorden: 1 onbekend

2 geografische ligging Rand

3 n.a.v. problemen

4 n.a.v. actie/lobbywerk

5 impuls vanuit schepencollege

6 bij wet bepaald (Vlaamse gemeente)

7 vanuit de vzw 'de Rand'

8 door Nederlandstalig statuut

9 door aansluiting bij bepaalde vereniging

10 richtlijn vanuit Bloso

1000 middel om Nederlandstalig karakter te behouden / vrijwaren

1001 toenemend aantal Franstaligen

- Wat is het bereik van dit reglement?

- Geldt het reglement voor alle sporttakken? (beleid)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

- Geldt het reglement voor alle sportclubs die gebruik maken van de gemeentelijke infrastructuur of enkel voor de clubs erkend door de gemeente? (beleid)

Antwoorden: 0 neen, enkel voor clubs erkend door de gemeente

1 ja, voor alle clubs die gebruik maken van de gem. infrastructuur

- Geldt het reglement voor alle leden (jeugd en volwassenen)? (club)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

- Geldt het reglement zowel op het veld als daarbuiten? (club)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

- **Hoe wordt dit beleid gecommuniceerd naar de sportclubs/de leden?** (*iedereen*)

- Antwoorden:
- 1 brief
 - 2 affichering
 - 3 vergaderingen
 - 4 mondelinge contacten
 - 5 staat vermeld in de statuten
 - 6 Sportkrant
 - 7 Er wordt verwacht dat men er kennis van heeft
 - 8 niet gecommuniceerd
 - 9 moet elk jaar opnieuw ondertekend worden bij leden
 - 10 vermeld in clubreglement
 - 1000 staat in contract van de trainers

- **Wie is daar verantwoordelijk voor?** (*iedereen*)

- Antwoorden:
- 0 impliciete regel
 - 1 schepencollege
 - 2 sportdienst
 - 3 sportraad
 - 4 bestuur

15. Zijn er, bij uw weten, ook sportclubs die de problematiek rond meertaligheid al hebben vertaald naar concrete beleidsmaatregelen? Bvb. specifieke taalgerelateerde regels in het clubreglement? (*beleid*)

- Antwoorden:
- 0 neen
 - 1 ja

Zo ja, welke regels?

- Antwoorden:
- 1 alle communicatie in het Nederlands
 - 2 Nederlands met mogelijkheid/respect andere talen
 - 3 Nederlands op bepaalde momenten
 - 4 voertaal Nederlands

16. Is er soms spanning tussen de officiële richtlijnen en de dagelijkse praktijk van de sportclubs/uw sportclub? (*iedereen*)

- Antwoorden:
- 0 neen
 - 1 ja

17. Wordt er toegezien op de naleving van de richtlijnen? (*clubs*)

- Antwoorden:
- 0 neen
 - 1 ja

Zo ja, op welke manier? (*clubs*)

- Antwoorden:
- 0 geen zicht op
 - 1 luisteren naar taalgebruik bij aanwezigheid in de club
 - 2 er komen klachten
 - 3 nalezen van zo veel mogelijk communicatie

18. Indien het gemeentelijke reglement/clubreglement niet wordt nageleefd, grijpen jullie dan in? (*iedereen*)

- Antwoorden:
- 0 neen
 - 1 ja

Zo ja, reageren jullie op eigen initiatief of reageren jullie enkel wanneer de sportclub zelf, leden van de club,... problemen signaleren?

Antwoorden: 0 neen, enkel bij signalisatie

1 ja, op eigen initiatief

19. Zijn er concrete maatregelen uitgewerkt die kunnen worden genomen wanneer de reglementen niet worden nageleefd? (intrekking erkenning, aanpassing puntensysteem, ...) (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

Zo ja, welke maatregelen? (iedereen)

Antwoorden: 1 berisping leden & trainers

2 uitsluiting leden & trainers

3 intrekking subsidies clubs

4 intrekking erkenning clubs

5 intrekken toelating tot gebruik accommodatie

20. a. In welke mate gaat u akkoord met de volgende stelling: 'ik acht het wenselijk dat er maatregelen genomen worden wanneer de reglementen overtreden worden': (iedereen)

Antwoorden: 1 helemaal niet akkoord

2 eerder niet akkoord

3 akkoord noch niet akkoord

4 eerder akkoord

5 helemaal akkoord

b. Uitleg bij antwoord en eventuele andere maatregelen

Antwoorden: 1 iets achter de hand hebben

2 consequent zijn: opgestelde maatregelen uitvoeren

3 maatregelen zijn nodig, maar zwart-wit situaties moeten worden vermeden

4 om verdere verfransing van de Rand tegen te gaan

5 om rust te behouden in de gemeente

6 nodig om gemeentelijke subsidies te behouden

7 verwittiging is voldoende

8 geen problemen (en geen maatregelen)

9 communautaire discussies horen niet thuis in een sportclub

10 bestuur beslist zelf + bestuur verandert vaak

1000 we zijn een Nederlandstalige club en moeten dat blijven

de club moet meegaan met de linguïstische evolutie die zich voordoet

1001 er is in het verleden nog nooit ingegrepen

1002 enige wat van belang is, is de sport

21. a. In welke mate gaat u akkoord met de volgende stelling: 'ik acht de uitgewerkte maatregelen praktisch haalbaar': (iedereen)

Antwoorden: 1 helemaal niet akkoord

2 eerder niet akkoord

3 akkoord noch niet akkoord

4 eerder akkoord

5 helemaal akkoord

b. Uitleg bij vraag: waarom akkoord of niet akkoord? (vb. controleorgaan nodig, verkiezingsdruk, ...)

Antwoorden: 1 er zijn nog geen problemen met de maatregelen geweest
2 clubs controleren elkaar onderling
3 politiek te gevoelig
4 kwestie van bewijzen te verzamelen
5 er zijn in het verleden al clubs geweigerd
6 problemen bereiken de sportraad snel
7 (voortdurende) controle door trainers
8 Vlaams beleid in de gemeente
9 Heel de club beseft dat we een Vlaamse club zijn
10 nog niet met problemen geconfronteerd (maatregelen nog niet moeten toepassen)
1000 bij toepassing reglement geen trainers meer
1001 club is al te veel verfranst
1002 maatregelen zijn al eens in de praktijk gebracht
1003 als men duidelijk communiceert zal dit geen problemen opleveren
1004 we zijn een club van vrienden, dus moeilijk om te sanctioneren
1005 maatregelen zouden ook “onschuldigen” treffen
1006 het bestuur zal daar wel achter staan

22. Zijn er, bij uw weten, concrete beleidsmaatregelen rond taalgebruik in sportclubs uitgewerkt door de gemeente? (bvb. taalgerelateerde criteria in het subsidie- of erkenningsreglement) (clubs)

Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 geen zicht op

Zo ja, welke maatregelen?

Antwoorden: 1 subsidie- en erkenningsreglement: alle communicatie moet in het NLS verlopen
2 trainers mogen enkel NLS spreken
3 enkel Nederlandstalige leden
4 voertaal moet Nederlands zijn
5 aanvragen moeten in het Nederlands gebeuren (bvb. voor de huur van accommodatie)

Zo ja, wordt er door de gemeente toegezien op de naleving van deze maatregelen door de club?

Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 geen zicht op

3. PROBLEMEN EN OPLOSSINGEN

23. a. Wat is uw perspectief op de toekomst? (iedereen)

Antwoorden: 1 geen verandering in de situatie
2 verandering ten voordele van het NLS
3 verandering in het nadeel van het NLS
4 geen mening

b. Vindt u het persoonlijk belangrijk een eentalig Nederlandse situatie na te streven? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

2 middenin

c. Heeft u problemen met een feitelijke meertalige situatie? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

2 middenin

24. a. Welke rol kunnen de talen, anders dan het Nederlands, spelen binnen de sportclubs? (iedereen)

Antwoorden: 1 functioneel gebruik

2 geen enkele

3 enkel naast het veld

4 evenwaardige rol naast het Nederlands

5 rol beperkt tot trainers en leden, niet het bestuur

6 respectvolle omgang

7 getolereerd zolang er respect is voor het Nederlands

8 ondergeschikte rol aan het Nederlands

9 tijdelijk getolereerd, om anderstalige de tijd te geven te integreren

10 getolereerd, zolang ze ook Nederlands kunnen

1000 enkel bij volwassenen

1001 rol beperkt tot leden onderling

b. Kunnen zij getolereerd worden? (iedereen)

Antwoorden: 1 helemaal niet akkoord

2 eerder niet akkoord

3 akkoord noch niet akkoord

4 eerder akkoord

5 helemaal akkoord

c. Of zou het gebruik van een taal die niet het Nederlands is, verboden moeten worden? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

1 ja

25. Op de sportregiovergaderingen eind vorig jaar, werden reeds enkele voorstellen gedaan om de taalproblematiek in sportclubs aan te pakken. Een paar voorstellen, die in verschillende regio's ter sprake kwamen, zijn: (iedereen)

- trainerscursussen: hoe omgaan met meertaligheid?

Trainer bereid tot volgen cursus?

- sport koppelen aan taallessen (voor jeugd tot 18 jaar)

- sportkampen: persoon ter plaatse die tips kan geven in concrete situaties

- trainingen: persoon ter plaatse die tips kan geven in concrete situaties

- clubs belonen die het goed doen - met subsidies

- met financiering van promotiecampagnes

- gericht inschrijvingsbeleid: enkel leden die het Nederlands in zekere mate beheersen

Welke van de genoemde acties ter stimulering van taalintegratie/taalpromotie in sportclubs acht u wenselijk en haalbaar?

26. Heeft u zelf nog andere voorstellen voor mogelijke acties? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

- 1 thema-avonden/ taalavonden (vb Engelse avond)
- 2 tweetalige termenlijst
- 3 voorstellen moeten vanuit ouders en supporters komen
- 4 infomomenten voor alle betrokkenen
- 5 afficheacties
- 6 meer taalonderricht in het algemeen (niet enkel via sportclubs)
- 7 splitsing van de bond
- 8 vooral ouders mobiliseren
- 9 aangepast toelagesysteem voor de faciliteitengemeenten (tweetalige clubs)
- 10 institutionele en wetgevende aanpassingen vanuit hogere overheid. (t.b.v. Vlaams karakter)
- 1000 groei van clubs ondersteunen via goede infrastructuur/ in het algemeen
- 1001 subsidies geven voor naschoolse opvang door clubs
- 1002 meer opvang van multiculturele problematiek
- 1003 uitwisselingsprojecten
- 1004 specifieke momenten binnen trainingen om bv termen uit te leggen
- 1005 trainers moeten vrij zijn om verschillende talen te spreken
- 1006 het taalbeleid van de club duidelijk communiceren naar de leden en ouders
- 1007 taalkampen organiseren
- 1008 anderstaligheid aanvaarden in de club
- 1009 sportclubs spelen een stimulerende rol om leden naar gemeentelijke taalcursussen te sturen.

27. Wat moet volgens u het doel zijn van dergelijke acties? (iedereen)

- Antwoorden:
- 1 een mentaliteitswijziging
 - 2 bewustmaking van de problematiek
 - 3 een reële verandering in de taalsituatie
 - 4 andere
 - 5 geen initiatieven
 - 6 bijleren van elkaar
 - 7 taal mag niet als een probleem gesteld worden
 - 8 breder publiek bereiken
 - 9 clubs stimuleren om Nederlands te spreken
 - 10 clubs kwalitatief ondersteunen in het algemeen
 - 1000 via sportclubs mensen informeren van taalinitiatieven (vb taallessen)
 - 1001 drempelverlagend werken om Nederlands te spreken

28. Denkt u dat dit gerealiseerd kan worden in het licht van het huidige sportbeleid van de gemeente? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen

- 1 ja
- 2 middenin

29. Denkt u dat dit gerealiseerd kan worden in het licht van het huidige taalbeleid van de sportclubs? (iedereen)

Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 middenin

30. De genoemde voorstellen kwamen naar voren op de sportregiovergaderingen. Indien u de organisatie van taalstimulerende acties wenselijk acht, verwacht u hiervoor dan (organisatorische, logistieke of financiële) ondersteuning van: (iedereen)

- de gemeente
- sportregio
- provincie
- vzw 'de Rand'
- Bloso
- overige

Antwoorden: 0 neen
1 ja
2 neutraal

31. Welke rol kan de sportraad spelen in de aanpak van deze kwestie? (sportraad)

Antwoorden: 1 stimuleren
2 controleren
3 communicatie
4 verdeling subsidies
5 promotie voeren
6 geen problemen maken waar er geen zijn

32. Hebben bepaalde clubs in uw gemeente al zulke of andere taalstimulerende acties ondernomen? (beleid)

Antwoorden: 0 neen
1 ja

Zo ja, welke en met welk effect?

Antwoorden: 1 tweetalige termenlijst
2 trainer erop wijzen dat hij NLS moet spreken
3 initiatieven mbt de omgang met multiculturaliteit in het algemeen (ouders betrekken bij sportgebeuren)
4 taallessen
5 leden aanmanen om Nederlands te spreken

33. a. In welke mate bent u het eens met de stelling: 'De gemeente is bereid acties te ondernemen i.v.m. de taalsituatie in sportclubs.': (beleid)

Antwoorden: 1 helemaal niet akkoord
2 eerder niet akkoord
3 akkoord noch niet akkoord
4 eerder akkoord
5 helemaal akkoord

b. In welke mate bent u het eens met de stelling: 'De gemeente is bereid middelen vrij te maken voor taalstimulerende acties in sportclubs.': (beleid)

Antwoorden: 1 helemaal niet akkoord

- 2 eerder niet akkoord
- 3 akkoord noch niet akkoord
- 4 eerder akkoord
- 5 helemaal akkoord

34. a. In welke mate bent u het eens met de stelling: ‘Het clubbestuur is bereid acties te ondernemen i.v.m. de taalsituatie in sportclubs.’: (clubs)

- Antwoorden:
- 1 helemaal niet akkoord
 - 2 eerder niet akkoord
 - 3 akkoord noch niet akkoord
 - 4 eerder akkoord
 - 5 helemaal akkoord

b. In welke mate bent u het eens met de stelling: ‘Het clubbestuur is bereid middelen vrij te maken voor taalstimulerende acties in sportclubs.’: (clubs)

- Antwoorden:
- 1 helemaal niet akkoord
 - 2 eerder niet akkoord
 - 3 akkoord noch niet akkoord
 - 4 eerder akkoord
 - 5 helemaal akkoord

35. Welke rol kan de gemeente spelen in het stimuleren van sportclubs om taalbevorderende acties te ondernemen? (clubs)

- Antwoorden:
- 0 geen rol
 - 1 beloning via puntensysteem/subsidies
 - 2 promoten
 - 3 controlesysteem
 - 4 bestaan reglementen blijven promoten
 - 5 initiatieven nemen/ acties organiseren
 - 6 reglementen uitwerken
 - 7 participeren aan activiteiten georganiseerd door hogere instanties
 - 8 initiatieven van de clubs ondersteunen
 - 9 rol achter de schermen, want politiek schrikt de mensen af
 - 10 repressief optreden
 - 1000 clubs gerust laten
 - 1001 alles in het Nederlands blijven doen
 - 1002 duidelijk communiceren naar de leden
 - 1003 aanpak van multiculturele jongerenprobleem
 - 1004 inwijkelingen beter begeleiden in Nederlandstalige integratie
 - 1005 middelen vrijmaken

36. Wat kan uw rol hierin zijn? (beleid)

- Antwoorden:
- 0 geen rol
 - 1 communicatie
 - 2 onderhandeling
 - 3 algemene ondersteuning vanuit sportoverleg
 - 4 promotie
 - 5 wetgevend / organisatorisch

37. Staan de sportclubs, naar uw mening, open om aan taalstimulering te werken, op niveau van (iedereen)

- bestuur?
- trainers?
- collega-trainers? (*trainers*)
- leden?

Antwoorden: 0 neen

1 ja

2 middenin

1.2. Enquêtes

Geachte heer / mevrouw,

Bedankt om te willen meewerken aan dit onderzoek. Deze vragenlijst kadert in een onderzoek naar meertaligheid in sportclubs in de Vlaamse Rand. Het Centrum voor Taal en Onderwijs in (K.U.Leuven) en het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (V.U.Brussel) voeren deze studie uit. We willen graag een beeld schetsen van de taalsituatie in de sportclubs. Daarom is het belangrijk dat u de vragen die we stellen eerlijk beantwoordt. Alle informatie die u geeft is strikt vertrouwelijk. De gegevens zullen enkel gebruikt worden in dit onderzoek en worden aan niemand doorgegeven. U kan de ingevulde vragenlijst in de bijgevoegde omslag anoniem aan uw sportclub teruggeven. We vragen u om dit ten laatste twee weken nadat u deze vragenlijst kreeg te doen.

Cher Monsieur, Chère Madame,

Merci de vouloir collaborer à cette étude. Vous complétez cette enquête dans le cadre d'une étude de la situation polyglotte dans des clubs de sport dans la périphérie bruxelloise. Le Centre de Langues et d'Education (K.U.Leuven) et le Centre d'Information, de Documentation et d'Etude de Bruxelles (V.U.Brussel) sont chargés de son exécution. Nous aimerions brosser un tableau de la situation des langues dans les clubs de sport. Voilà pourquoi il est très important que vous répondiez honnêtement aux questions posées. Toutes les données que vous nous procurez sont strictement confidentielles. Nous les utilisons seulement dans le cadre de cette étude en ne les passons à personne. Vous pouvez rendre l'enquête remplie anonymement à votre club de sport utilisant l'enveloppe ajoutée. Nous vous demandons de la compléter au plus tard deux semaines après vous avez reçu cette enquête.

Dear sir / madam,

Thank you for participating in this study. The questionnaire that you are to complete is part of a more elaborate study into the linguistic situation in sports clubs in the Flemish periphery of Brussels, carried out by the Centre for Language and Education (K.U.Leuven) and the Brussels' Centre for Information, Documentation and Research (V.U.Brussel). We would like to attain a faithful account of the linguistic situation in sports clubs. It is therefore very important that you give sincere answers to the questions that we pose. All the information that you give is strictly confidential. It will only be used to serve this study and it will not be passed on. You can return the questionnaire in full anonymity by using the enclosed envelope. We would like to ask you to do this within two weeks after you have received the questionnaire.

Alvast bedankt voor uw medewerking,

D'avance merci de votre collaboration,

Thank you for your cooperation,

1. Wordt er in de sportclub waar u / uw kind traint meer dan één taal gesproken?
Parle-t-on plusieurs langues dans le club de sport où vous ou votre enfant vous entraînez?
Is more than one language spoken in the club where you /your child practise(s) sports?
- ☐ Neen /**Non** /No (ga naar vraag 2, *passez à la question 2*, go to question 2)
 - ☐ Ja /**Oui** /Yes

1a. Zo ja, welke talen worden er in de sportclub gesproken?*

*Si oui, quelles langues parle-t-on dans le club?**

*If so, which languages are spoken in the club?**

- ☐ Nederlands /**Néerlandais** /Dutch
- ☐ Frans /**Français** /French
- ☐ Engels /**Anglais** /English
- ☐ Duits /**Allemand** /German
- ☐ Andere /**Autres** / Others:

1b. In welke omstandigheden wordt er een andere taal dan het Nederlands gesproken?*

*Dans quelles circonstances une autre langue que le néerlandais est-elle parlée?**

*In which circumstances is a language other than Dutch spoken?**

- ☐ door trainer op training
par l'entraîneur pendant l'entraînement
by the coach during practice
- ☐ door leden onderling in kleedkamer of kantine
par les membres dans le vestiaire ou la cantine
by members in the changing rooms or canteen
- ☐ door ouders onderling wanneer ze hun kinderen opwachten
par les parents quand ils attendent leurs enfants
by parents when waiting for their children
- ☐ in wedstrijdomstandigheden
dans des circonstances de match
at competitions
- ☐ in mondelinge contacten met clubbestuur
dans la communication orale avec l'administration du club
in oral communication with the club management
- ☐ in schriftelijke contacten met clubbestuur
dans la communication écrite avec l'administration du club
in written communication with the club management
- ☐ andere omstandigheden / **autres circonstances** / other circumstances:

1c. Wordt dit door u / uw kind ervaren als: **

*Ceci est éprouvé par vous / votre enfant comme: ***

*This is experienced by you / your child as: ***

- ☐ vervelend, ik spreek liever enkel mijn moedertaal
ennuyeux, je parle de préférence uniquement ma langue maternelle
annoying, I prefer to speak only my mother tongue
- ☐ onbelangrijk, ik kom om te sporten
insignifiant, je vais au club pour faire du sport
unimportant, I go to the club to practise sports
- ☐ normaal, we leven in een meertalige omgeving
normal, nous vivons dans un environnement polyglotte
normal, we live in a multilingual environment
- ☐ leerrijk, het helpt ons onze talenkennis te onderhouden
instructif, cela nous aide à entretenir notre connaissance des langues
instructive, it helps us to maintain our knowledge of languages
- ☐ andere mening/ *autre opinion /another opinion:*

2. Heeft de sportclub waar u / uw kind traint ook leden die van huis uit geen Nederlands spreken?

Le club de sport où vous ou votre enfant vous entraînez, a-t-il aussi des membres qui ne parlent pas le néerlandais comme langue maternelle?

Does the sports club where you / your child practise(s) have members that do not have Dutch as a home language?

- ☐ Neen /*Non* /No
- ☐ Ja /*Oui* /Yes

3. Hier volgen een aantal beweringen over het spreken van verschillende talen binnen de sportclub. Hoe ervaart u dit in de context van uw club?

Au-dessous vous trouverez quelques déclarations concernant l'usage de plusieurs langues au club de sport. Comment vivez-vous ceci dans le cadre de votre club ?

Below are a number of statements with regard to the use of multiple languages in sports clubs. How do you experience this in the context of your club?

- werkt klikjesvorming in de hand**

*favorise des divergences ***

*encourages the formation of cliques***

- ☐ helemaal niet akkoord /*tout à fait en désaccord* /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /*plutôt en désaccord* /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /*ni d'accord ni en désaccord* /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /*plutôt d'accord* /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /*tout à fait d'accord* /strongly agree

** Gelieve slechts één antwoord aan te duiden.

Voulez-vous seulement marquer une réponse, s'il-vous plaît.

Mark just one answer, please.

- stimuleert het contact met anderstaligen, ook buiten de sportclub**
stimule le contact avec les allophones, aussi en dehors du club de sport**
*stimulates contact with speakers of other languages, also outside the sports club***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

- geeft problemen bij het beoefenen van de sportactiviteit zelf**
pose des problèmes pendant les activités de sports**
*gives rise to problems during the sports activities***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

- zorgt er voor dat taalgroepen minder negatief staan tegenover elkaar**
fait que les groupes de langues sont moins opposés les uns aux autres**
*makes that the different language groups have a less negative attitude towards each other***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

4. Sommigen vinden het feit dat er in een sportclub meerdere talen worden gesproken negatief, anderen positief. Wat denkt u over het taalgebruik in sportclubs?

Certains trouvent négatif le fait que plusieurs langues sont parlées dans un club de sport, d'autres le trouvent positif. Que pensez-vous de la situation linguistique dans les clubs de sport?

Some find multilingualism in sports clubs a negative thing, others find it positive. How do you feel about the language situation in sports clubs?

- We zijn hier in Vlaanderen, dus moet men in de club Nederlands spreken.**
Nous sommes en Flandres ici, donc on doit parler néerlandais dans le club.**
*This is Flanders, so people have to speak Dutch in the clubs.***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

- We leven in een meertalige omgeving, dus is het ook logisch dat men in een sportclub meerdere talen spreekt.**

Nous vivons dans un environnement polyglotte, donc il est logique qu'on parle plusieurs langues dans un club de sport.**

*We live in a multilingual environment, so it is quite normal that sports clubs as well are multilingual.***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

- Ik vind het een goede manier om anderstaligen met het Nederlands in contact te brengen.**

Je trouve que c'est un bon moyen pour mettre les allophones en contact avec le néerlandais.**

*I think it is a good way to bring foreign speakers into contact with the Dutch language.***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

- Sportclubs moeten zich niet met taalzaken inlaten.**

Les clubs de sport ne doivent pas s'occuper des affaires linguistiques.**

*Sports clubs should not interfere with language matters.***

- ☐ helemaal niet akkoord /***tout à fait en désaccord*** /strongly disagree
- ☐ eerder niet akkoord /***plutôt en désaccord*** /rather disagree
- ☐ noch akkoord, noch niet akkoord /***ni d'accord ni en désaccord*** /
neither agree nor disagree
- ☐ eerder akkoord /***plutôt d'accord*** /rather agree
- ☐ helemaal akkoord /***tout à fait d'accord*** /strongly agree

5. Vindt u dat een sportactiviteit een plaats is waar talen kunnen worden opgepikt?**

Trouvez-vous qu'une activité sportive est une occasion d'apprendre des langues?**

*Do you think that sports activities are an occasion at which languages can be learnt?***

- ☐ Nee, men komt er om te sporten en taal(leren) is onbelangrijk.
Non, les gens viennent pour faire du sport et la langue ou son apprentissage sont insignifiants.
No, people come to play sports and language (learning) is not important.
- ☐ Het is minder belangrijk.
C'est moins important.
It is of secondary importance.
- ☐ Als het kan, is het mooi meegenomen.
Si possible, c'est tant mieux.
If possible, it is a welcome bonus.

- ☐ Ja, sportactiviteiten lenen zich goed tot taalleren.
Oui, les activités sportives se prêtent bien à l'apprentissage de langues.
Yes, sports activities lend themselves well to language learning.
- ☐ Andere mening / *autre opinion* / *other opinion*:.....

6. Moet volgens u de sportclub op taalvlak zelf een actieve rol spelen?

Selon vous, le club de sport doit-il jouer un rôle actif sur le plan de la langue?

Should the sports club, in your opinion, play an active role in the language issue?

- ☐ Neen /*Non* /*No*
- ☐ Ja /*Oui* /*Yes*

Zo ja, welke rol ziet u weggelegd?

Si oui, quel rôle voyez-vous pour le club?

If so, what role did you have in mind?

.....

.....

.....

.....

Gegeven antwoorden:

1. club gebruiken om een taal (spelenderwijze) te leren
2. 1 op 2 lessen in de andere landstaal geven
3. zelf extra hulpmiddelen ontwikkelen (bv. tweetalige woordenlijst)
4. ondersteuning van vzw 'de Rand'/de provincie vragen
5. Nederlandstalige trainers zoeken
6. Nederlands als voertaal vooropstellen
7. sport- en taalstages organiseren
8. voor meer samenwerking/verdraagzaamheid zorgen
9. anderstaligen weigeren
10. bestuur en trainers (en leden) moeten AN spreken
1000. (het aanleren van) het Nederlands aanmoedigen/verdedigen
1001. kinderen laten sporten in een taal die ze beheersen
1002. begripvol zijn wanneer kinderen iets niet onmiddellijk begrijpen
1003. wie in een Nederlandstalige club sport, moet Nederlands kunnen begrijpen en spreken
1004. anderstalige termen aanleren
1005. na een periode van tweetaligheid, de klemtoon verschuiven naar het Nederlands
1006. allemaal samen verschillende talen spreken
1007. Nederlands als voertaal behouden, maar met ruimte voor meertaligheid in de communicatie tussen leden en trainers onderling.

7. Zou de gemeente op dat vlak een actievere rol moeten spelen?

La commune doit-elle jouer un rôle plus actif dans ce domaine?

Should the council play a more active role in this issue?

- ☐ Neen /*Non* /*No*
- ☐ Ja /*Oui* /*Yes*

Zo ja, wat zou de gemeente volgens u moeten doen?

Si oui, qu'est-ce que la commune doit faire selon vous?

If so, what should the council do in your opinion?

.....

.....

.....
.....
Gegeven antwoorden:

1. meer taallessen inrichten, zowel verplicht als op vrijwillige basis, maar steeds gratis
2. door sport en spel leren van taal promoten
3. tweetalige contacten stimuleren
4. sportclubs die andere talen dan het Nederlands hanteren financieel sanctioneren
5. via sportclubs de verfransing van de Rand tegengaan
6. mogelijkheid aanbieden om het Nederlands in de praktijk te oefenen (soort stage)
7. het Nederlands verplichten
8. een sportfunctionaris aanstellen en subsidies geven
9. tweetaligheid in de gemeente toestaan
10. een sportraad opstellen
1000. Nederlandstaligen aantrekken
1001. het Nederlands stimuleren
1002. aandacht schenken aan anderstaligen (die zich integreren in de gemeente)
1003. het Nederlandstalige karakter van sportclubs duidelijker accentueren
1004. subsidies afhankelijk maken van bewezen meertaligheid wanneer ook de clubleden meertalig zijn of meertaligheid vragen
1005. betere reglementering opstellen voor het taalgebruik in sportclubs (ten behoeve van het Nederlands)
1006. het Vlaams karakter van sportclubs belonen via subsidies
1007. aanvaarden dat men Frans spreekt
1008. sportkampen organiseren
1009. geen subsidies geven wanneer de clubs niet Nederlandstalig zijn
1010. meertaligheid bevorderen (zonder het Nederlands uit het oog te verliezen)
1011. immersie promoten
1012. gemeenteoverschrijdende wedstrijden/competities organiseren
1013. sportaffiches ook in andere talen maken zodat anderstaligen in contact kunnen komen met de sportclubs.
1014. buitenlanders aanmoedigen om sport te doen, sociaal contact is nodig om een taal te leren en te oefenen

8. Enkele persoonlijke gegevens:

Données personnelles:

Personal identification:

- Sporttak /**Sport**/ Sport:
- Gemeente sportclub /**Club du sport de la commune**/ City of the sports club:
.....
- Leeftijd van de sportbeoefenaar /**Age du sportif** /Age of the club member:
- Ik ben /**Je suis** /I am:
 - o Zelf lid /**membre** /a member
 - o Ouder van een lid /**parent d'un sportif** /the parent of a member
- Woonplaats (postcode) /**domicile (code postale)** / residence (postal code):
- Welke taal of talen spreekt u in uw gezin?*

Quelle(s) langue(s) parlez-vous dans votre famille?*

*Which language or languages do you speak in your family?**

- ☐ Nederlands /*Néerlandais* /Dutch
- ☐ Frans /*Français* /French
- ☐ Engels /*Anglais* /English
- ☐ Duits /*Allemand* /German
- ☐ Andere taal /*autre langue* /another language:

- Welke taal of talen spreekt u in uw sportclub?*

Quelle(s) langue(s) parlez-vous dans votre club de sport?*

*Which language or languages do you speak in your sports club?**

- ☐ Nederlands /*Néerlandais* /Dutch
- ☐ Frans /*Français* /French
- ☐ Engels /*Anglais* /English
- ☐ Duits /*Allemand* /German
- ☐ Andere taal /*autre langue* /another language:

9. Wilt u nog iets kwijt over het taalgebruik in de sportclub? Hier kan het

Voulez-vous encore dire quelque chose au sujet de la langue dans votre club de sport? Vous pouvez le faire ici...

If there is still something you would like to say about the language use in your sports club, this is your chance....

.....

.....

.....

.....

Gegeven antwoorden:

1. sport primeert
2. andere talen moeten zich aanpassen
3. geen andere talen tijdens de training, wel ervoor/erna
4. belangrijk om zelf moeite te doen om andere taal te leren (vaak vanuit het standpunt van anderstaligen gesteld, die aangeven dat ze daardoor door de club goed ontvangen worden)
5. specifieke geografische ligging, daarom oppassen met andere talen toe te laten
6. andere talen spreken in sportclubs is goed voor de talenkennis
7. het maakt niet uit welke taal er gesproken wordt, als iedereen het maar kan verstaan
8. Nederlands moet de voertaal zijn, maar men mag daarin flexibel zijn
9. enkel de landstalen mogen gehanteerd worden.
10. anderstaligen aanmoedigen om Nederlands te leren (ondersteuning door sportclub)
1000. in de sportclub ook informele momenten waarbij ouders en leden met elkaar spelen (en taal oefenen)
1001. in een faciliteitengemeente is het logisch dat er twee talen worden gesproken
1002. anderstaligen toelaten, maar vraag voor (didactische) ondersteuning
1003. politiek moet zich niet mengen
1004. Franstaligen in de club gedragen zich 'hautain', arrogant
1005. andere talen zijn vervelend/verwarrend voor kinderen
1006. in de praktijk wordt er veel Frans gesproken, maar het bestuur doet niets
1007. Franstaligen en Nederlandstaligen; het Nederlands en het Frans zijn evenwaardig
1008. er zijn geen problemen
1009. er wordt te veel Frans gesproken, wat leidt tot kliekjesvorming

1010. bij sport op een degelijk niveau is het normaal dat men zich in een multiculturele/
multilinguale omgeving bevindt.
1011. de trainer is zeer open in zijn taalomgang en dat heeft mij geïnspireerd om Nederlands te
leren.
1012. indien de trainer alle talen gelijkwaardig behandelt is meertaligheid een troef
1013. het lidmaatschap van onze kinderen in een Vlaamse club heeft een grote invloed gehad op
onze integratie, zowel sportief, sociaal, cultureel als linguïstisch.
1014. een woordenlijst met veelgebruikte termen zou handig zijn voor nieuwkomers.
1015. in een Vlaamse gemeente moet men Nederlands spreken
1016. het is zeer moeilijk samenwerken in een meertalige omgeving
1017. het Nederlands wordt prima gehanteerd in deze club/ we zijn tevreden met het taalgebruik in
de club
1018. meertaligheid is geen probleem, maar Vlaanderen moet zijn eigenheid behouden
1019. kinderen worden verwacht meertalig te zijn; geef ze dan ook de kans/de tijd om de talen
(Nederlands/ Frans/ andere) te leren
1020. de club gaat heel goed om met de meertaligheid
1021. meertaligheid bevordert het sociaal contact binnen de club
1022. als ik sport, wil ik Nederlands praten (op het werk vaak Frans en Nederlands)
1023. vaak zien anderstalige ouders de sportclub als een taalbad, maar dit is niet de bedoeling
1024. het Nederlandstalige karakter van de club was een belangrijke factor in de keuze voor die
sportclub
1025. kinderen haken af door gebrek aan Nederlandstalige trainers
1026. de club is heel laks ten aanzien van taalzaken
1027. Nederlandstaligen passen zich aan aan Franstaligen, maar (spijtig genoeg) nooit andersom
1028. er zijn veel anderstaligen in de club, maar de meesten verstaan en spreken Nederlands; dus
geen problemen

1.3. Observatiepunten

1. AARD EN KWALITEIT VAN DE COMMUNICATIE

TRAINING

- Is er veel of weinig communicatie tijdens trainingen?
- Wie neemt er tijdens trainingen deel aan de communicatie?
 - eenzijdige communicatie van de trainer naar de leden toe
 - wisselwerking tussen trainer en leden
 - communicatie tussen leden onderling
- Treedt er vorming van 'taalgroepjes' op en, zo ja, hoe gaat de trainer hiermee om?
- Is er ruimte voor extra vragen/uitleg wanneer er begripsproblemen optreden?
- Is er ruimte voor verbetering van de communicatie tijdens trainingen?
 - vb. - visualiseren van mondelinge instructies
 - vertaling van instructies

NAAST HET VELD

- Is er veel of weinig communicatie naast het veld (cafeteria, kantine, ...)?
- Wie treedt er in gesprek met wie?
 - leden onderling
 - trainer met leden
 - trainer met familie van leden
 - leden met familie
- Treedt er naast het veld vorming van taalgroepjes op en, zo ja, hoe verloopt dit? (groepjes volledig gescheiden, ...)
- Hoe verloopt de communicatie tussen Nederlandstaligen en anderstaligen?
 - Nederlandstaligen spreken taal van de anderstalige
 - Anderstaligen spreken Nederlands
 - Communicatie verloopt geheel in het Nederlands met verduidelijkingen in een andere taal

2. AANDEEL VAN DE VERSCHILLENDE TALEN IN DE COMMUNICATIE

TRAINER

Welke taal spreekt de trainer met:

- leden - tijdens de training
 - na de training
- ouders
- voorzitter / clubbestuur

- andere trainers

LEDEN

Welke taal spreken de leden met:

- andere spelers - tijdens de training
 - na de training
- trainer - tijdens de training
 - na de training
- ouders

OUDERS

Welke taal spreken de ouders met:

- andere ouders
- kind(eren)
- trainer

Eventuele extra observatiepunten tijdens een wedstrijd:

- taal van andere ploeg
- verschil in communicatie tussen eigen ploeg en andere ploeg (invloed op taal van trainers / leden / ouders?)
- taal van scheidsrechter
- clubbesturen onderling

1.4. Reglementen

Voorbeeld 1:

Erkenning door de gemeentelijke sportraad

Om als lid aanvaard te worden en te blijven, moet de vereniging voldoen aan volgende voorwaarden:

- uitsluitend het Nederlands als voertaal gebruiken;
- de naam van de vereniging dient Nederlandstalig te zijn.

Voorbeeld 2:

De “subcommissie sport” van de “Cultuurraad”, kortweg “Sportraad” genoemd, heeft als doelstellingen de promotie van de sport in de gemeente en het bevorderen van het overleg tussen de sportverenigingen met een zichtbare Nederlandstalige werking.

Voorbeeld 3:

Reglement voor erkenning en betoelaging van gemeentelijke sportverenigingen

Om erkend te worden moet de plaatselijke organisatie aan de volgende voorwaarden voldoen :

- 2.- twee van de drie leden van het dagelijks bestuur en 80% van het volledige bestuur dienen woonachtig te zijn in [de gemeente].
- 3.- tenminste 80% van de leden moeten woonachtig zijn in de gemeente.
- 5.- haar activiteiten en haar eventuele publiciteit uitoefenen in het Nederlands.

Voorbeeld 4:

De socio-culturele, jeugd-, sport- en ontspanningsverenigingen

1. Met betrekking tot de erkennings- en betoelagingsvoorwaarden worden de voorschriften van de adviesraden inzake het taalgebruik nageleefd.

2. Alle contacten tussen de overheid en andere instanties enerzijds en hun bestuursorganen, leden en monitors, lesgevers en oefenmeesters anderzijds dienen steeds in het Nederlands te gebeuren.

Lessen en cursussen in de verenigingen worden in het Nederlands gegeven.

3. Voor alle activiteiten, publicaties en publicitaire teksten wordt uitsluitend het Nederlands gebruikt. Deze stelling geldt zowel voor reclame in en langs de culturele en sportinfrastructuur, als voor aankondigingen op aanplak- en reclameborden en in tijdschriften en kranten.

Alle publicaties en publicitaire teksten, zowel binnen als buiten de infrastructuur, worden uitsluitend in het Nederlands gesteld.

4. De erkende adviesorganen en de raadscommissies beschouwen het als hun taak de toepassing van deze beginselen nauwlettend op te volgen.

Voorbeeld 5:

Gebruikers gemeentelijke infrastructuur

Indien de activiteiten ingericht door de gebruikers een openbaar karakter hebben, d.w.z. toegankelijk zijn voor het publiek, moeten het Nederlandstalige activiteiten, trainingen of wedstrijden zijn. Uitsluitend het Nederlands wordt gebruikt in de interne en externe communicatie rond de activiteiten naar leden, publiek en pers. Enkel het Nederlands wordt als voertaal gebruikt tijdens de activiteiten. Gemotiveerde afwijkingen bijvoorbeeld in het kader van internationale wedstrijden, toernooien e.d. worden exclusief beoordeeld door het schepencollege.

Voorbeeld 6:

Gebruikers gemeentelijke infrastructuur

Voor hun contacten met het gemeentebestuur en met de verantwoordelijken zullen de gebruikers zich steeds van de Nederlandse taal bedienen.

Voorbeeld 7:

Clubreglement

Wij respecteren het Nederlandstalig karakter van de club maar hebben ook respect voor anderstaligen die tot onze club zijn toegetreten en het karakter van de club hebben aanvaard.. Wij vormen een team.

Voorbeeld 8:

Clubreglement

Bevoegdheden bestuur:

° Bepalen van globale filosofie m.b.t. taal, selectie, karakter en sportieve ambities van de club.

Deze zijn de volgende:

- TAAL: Nederlands
- SELECTIECRITERIA in volgorde van belangrijkheid:
 1. Inwoner van de gemeente
 2. Nederlandstalig van buiten de gemeente
 3. Aanvullen (indien nodig) met anderstaligen van buiten de gemeente
 4. Vanaf miniemen: sportieve criteria spelen mee.

